

มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

คำสอนชั้นปริญญาตรี

พุทธศักราช ๒๔๗๗

กฎหมายลักษณะล้มละลาย

โดย

หลวงจักปานีศรีศีลวิสุทธิ์

กฎหมายลักษณะล้มละลาย

โดย

หลวงจักรปาณีศรีศิลป์วิสุทธิ์

(คำสอน ภาค ๔ ชั้นปริญญาตรี)

พุทธศักราช ๒๔๗๗

กฎหมายลักษณะล้มละลาย

สารบัญ

	หน้า
หมวด ๑ ความเบื้องต้น	๒
บทที่ ๑ ลักษณะของกฎหมายล้มละลาย	๒
บทที่ ๒ วัตถุประสงค์ของกฎหมายล้มละลายมีดังนี้ คือ	๓
บทที่ ๓ ประวัติของกฎหมายล้มละลาย	๔
บทที่ ๔ เขตต์ใช้พระราชบัญญัติล้มละลาย	๗
บทที่ ๕ ผู้รักษาพระราชบัญญัติ	๑๑
บทที่ ๖ คำพิเศษที่ใช้ในกฎหมายล้มละลาย	๑๒
หมวดที่ ๒ วิธีพิจารณาตั้งแต่ยื่นฟ้องจนถึงคำสั่งให้ ผู้ล้มละลายพ้นจากคดี	๑๔
บทที่ ๑ การฟ้องคดีล้มละลาย	๑๔
ข้อ ๑ จำนวนของเจ้าหนี้และลูกหนี้	๑๔
ข้อ ๒ หน้าที่คาฟ้องล้มละลาย	๑๗
ข้อ ๓ ลูกหนี้คงค่าใช้จ่าย	๒๐
ข้อ ๔ วิธีฟ้องและถอนฟ้องคดีล้มละลาย	๒๒
บทที่ ๒ การพิจารณาและพิพากษาคดีล้มละลาย	๒๔
ข้อ ๑ การนัดความล้มละลาย	๒๔

ข้อ ๒	ข้อความที่โจทก์ต้องนำสืบในวินิจฉัยพิจารณา	๒๕
ข้อ ๓	การพิจารณา	๒๕
ข้อ ๔	คำพิพากษาหรือคำสั่ง	๒๕
ข้อ ๕	อุทธรณ์ฎีกา	๓๐
บทที่ ๓	คำสั่งให้รักษาทรัพย์ชั่วคราวและคำสั่งให้ ล้มละลาย	๓๐
ข้อ ๑	ลักษณะของคำสั่งให้รักษาทรัพย์ชั่วคราว กับคำสั่งให้ล้มละลาย	๓๑
ข้อ ๒	ผลของคำสั่งให้รักษาทรัพย์ชั่วคราวและ คำสั่งให้ล้มละลาย	๓๓
ข้อ ๓	ถอนการรักษาทรัพย์	๓๘
ข้อ ๔	แถลงการเรื่องหุ้นส่วนและทรัพย์สินสมบัติ	๓๙
ข้อ ๕	การประชุมเจ้าหนี้	๔๑
ข้อ ๖	ผู้จัดการทรัพย์	๔๕
ข้อ ๗	การไต่สวนโดยเปิดเผย	๔๖
บทที่ ๔	ผู้ล้มละลาย	๔๘
ข้อ ๑	สิทธิของผู้ล้มละลาย	๔๘
ข้อ ๒	อำนาจในทางอรรถคดี	๔๘
ข้อ ๓	ผู้ล้มละลายพ้นจากคดี	๕๒

	หน้า
๑. เจ้าคนผู้เป็นโจทก์ ทอททงคดี	๕๒
๒. เจ้าคนได้ รับชำระหนี้เต็มจำนวน	๕๓
๓. เมื่อผู้ล้มละลายร้องขอพ้นจากคดี	๕๕
ข้อ ๔. ผลของคำสั่งให้พ้นจากคดี	๖๐
๑. หนี้สินซึ่งยังไม่หลุดพ้น	๖๐
๒. หน้าที่ช่วยเหลือเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์	๖๒
๓. หลักฐานพะยานว่าได้หลุดพ้น	๖๒
๔. ผลของคำสั่งพ้นจากคดีเกี่ยวกับบุคคล	๖๓
ที่ ๓	๖๓
ข้อ ๕ หน้าที่ของผู้ล้มละลาย	๖๓
บทที่ ๕ การฟ้องและพิจารณาคดีซึ่งกองมฤตกล้มละลาย	๖๔
หมวดที่ ๓ การพิจารณาคดีล้มละลายซึ่งจำเลยเป็นหุ้นส่วน	๖๕
บทที่ ๑ การฟ้องคดี	๖๕
บทที่ ๒ การรักษารักษาทรัพย์ชั่วคราว	๖๗
บทที่ ๓ การสั่งให้ผู้ถือหุ้นล้มละลาย	๖๗
(ก) ห้ามหุ้นส่วนสามัญ	๖๘
(ข) ห้ามหุ้นส่วนจำกัด	๖๘

บทที่ ๔ วิธีจัดการทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วน และบุคคล
ที่เป็นหุ้นส่วน

- (๑) ห้างหุ้นส่วนสามัญ ๖๙
- (ก) ถ้าผู้ถือหุ้นไม่มีหุ้นส่วนตัว ๗๐
- (ข) ถ้าผู้ถือหุ้นมีหุ้นส่วนตัว ๗๐
- (๒) ห้างหุ้นส่วนจำกัด ๗๐
- หมายเหตุ ๗๐

หมวดที่ ๔ การรวมจำหน่ายทรัพย์สินสมบัติเป็นตัวเงิน ๗๐

- บทที่ ๑ การยึดทรัพย์สินของผู้ล้มละลาย ๗๑
- บทที่ ๒ การค้นหาทรัพย์สินของผู้ล้มละลาย ๗๓
- บทที่ ๓ การขายทรัพย์สินของผู้ล้มละลาย ๗๔
- บทที่ ๔ การกักเงินในคดีล้มละลาย ๗๕

หมวดที่ ๖ การแบ่งเจดีย์ทรัพย์สิน ๘๑

- บทที่ ๑ ลำดับในการชำระหนี้
หนี้ดอกเบี้ย ๘๑
- ๘๓
- บทที่ ๒ ประกาศแบ่งส่วนเจดีย์ (สามัญ) ๘๔
- บทที่ ๓ ประกาศแบ่งส่วนเจดีย์ (ครั้งที่สุด) ๘๕
- บทที่ ๔ ทรัพย์สินที่เหลือจากใช้หนี้ ๘๗

	หน้า
หมวดที่ ๗ การตกลงหนี้	๘๗
บทที่ ๑ วิธีขอตกลงหนี้	๘๗
บทที่ ๒ การรับคำขอ	๘๘
บทที่ ๓ คำสั่งศาลในการตกลงหนี้	๘๘
บทที่ ๔ ผลของการตกลงหนี้	๑๐๑
หมวดที่ ๘ ความผิดและเบี้ยปรับใหม่ต่างๆ	๑๐๒
บทที่ ๑ โทษสำหรับผู้ล้มละลาย	๑๐๒
ความผิดในประเภทที่ ๑	๑๐๓
ความผิดในประเภทที่ ๒	๑๐๓
ความผิดในประเภทที่ ๓	๑๐๔
บทที่ ๒ โทษสำหรับผู้เจ้หนี้	๑๐๗
บทที่ ๓ โทษสำหรับผู้บุคคลภายนอก	๑๐๘
หมวดที่ ๙ อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์	๑๐๘
บทที่ ๑ หน้าที่ของเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์	๑๐๘
๑. หน้าที่เกี่ยวกับความประพฤติของผู้ล้มละลาย	๑๑๐
๒. หน้าที่เกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้ล้มละลาย	๑๑๐
บทที่ ๒ เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์พ้นจากหน้าที่	๑๑๒
๑. ชนรักษาทรัพย์ชั่วคราว	๑๑๒
๒. ชนจำเลยล้มละลายแล้ว	๑๑๓

	หน้า
ตัวอย่างที่ ๑	๑๑๔
ตัวอย่างที่ ๒	๑๑๕
บทที่ ๓ การฟ้องเจ้าพนักงาน	๑๑๖
หมวดที่ ๑๐ ข้อความทั่วไป	๑๑๘
บทที่ ๑ หลักฐานพะยาน	๑๑๘
บทที่ ๒ คำร้อง	๑๑๙
บทที่ ๓ การอุทธรณ์ต่อศาลชั้นต้น	๑๒๐
บทที่ ๔ การร้องอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา	๑๒๑
บทที่ ๕ การบังคับบัญชาโดยไม่ต้องรอรอุทธรณ์ฎีกา	๑๒๒
ตัวอย่าง	๑๒๓

กฎหมายลักษณะล้มละลาย

กฎหมายลักษณะล้มละลายที่เรากำลังศึกษาอยู่ฉบับนี้เป็นกฎหมายซึ่งมีตัวบทรวบรวมไว้แห่งเดียวกันเป็นพระราชบัญญัติ จึงมีลักษณะคล้ายประมวลกฎหมาย เพราะฉะนั้นหากใครค้นหานักเรียน คือ ต้องจัดหาตัวบทแห่ง พ.ร.บ. นี้ไว้ และอ่านพิจารณาให้ละเอียดจะได้จับหลักได้ นักเรียนจะได้อ่านบรรยายของข้าพเจ้าเป็นสำคัญกว่าตัวบทไม่ได้ คำบรรยายนี้เป็นแต่เพียงเครื่องอุปกรณ์อย่างหนึ่งซึ่งจะทำให้ท่านเข้าใจตัวบทได้ง่ายขึ้นเท่านั้น

ตามประวัติของมหาวิทยาลัยในอารยประเทศผู้บรรยายย่อมแนะนำผู้ศึกษาให้รู้จักใช้ตำราซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้เขียนไว้ จึงขอแจ้งว่าลักษณะล้มละลายนี้ตำราภาษาไทยที่ละเอียดที่สุด คือ คำอธิบายของเจ้าพระยาศรีธรรมวิเศษ เมื่อยังเป็นพระยาจินดาภิรมย์ และพระยาวิกรมรัตนสุภาส เมื่อยังเป็นพระนาถมณฑาทศกุลแต่งรวมกันพิมพ์ครั้งที่ ๑ ใน พ.ศ. ๒๔๖๕

คำบรรยายของข้าพเจ้านี้จะแยกเป็น ๑๐ หมวด ตามเค้าพระราชบัญญัติลักษณะล้มละลาย คือ

๑. ความเบื้องต้น
๒. วิธีพิจารณาคงแทนของหนัดค้างให้ผู้ล้มละลายพ้นจากคดี
๓. การพิจารณาคดีล้มละลายซึ่งจำเลยเป็นหุ้นส่วน

๔. การรวบรวมจำหน่ายทรัพย์สินสมบัติเป็นตัวเงิน
๕. การพิสูจน์หนี้
๖. การแย่งเฉลี่ยทรัพย์สิน
๗. การตกลงหนี้
๘. ความผิด และเบี้ยปรับโทษต่าง ๆ
๙. หน้าที่ของเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์
๑๐. ข้อความทั่วไป

หมวด ๑ ความเบื้องต้น

บทที่ ๑

ลักษณะของกฎหมายล้มละลาย

กฎหมายล้มละลายเป็นกฎหมาย แห่งชนิดที่เกี่ยวกับการค้าขาย นัยหนึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายพาณิชย์ เพราะฉะนั้นในบางประเทศเช่นประเทศฝรั่งเศส กฎหมายลักษณะล้มละลายจึงใช้บังคับได้เฉพาะแก่บุคคลที่มีอาชีพในทางค้าขายเท่านั้น (ดูประมวลก.ม. พาณิชย์ฝรั่งเศส ม.๔๓๗) แต่ ก.ม.ล้มละลายของเราเห็นตามแบบอังกฤษยอมใช้บังคับได้แก่คนทั่วไป

ก.ม.ล้มละลายของเรามีลักษณะพิเศษ เพราะมีบทบัญญัติให้ศาลทำการพิจารณาได้โดยรวบรัด เช่น เมื่อส่งหมายฟ้องให้

จำเลยแล้วก็ได้ศาลนัดพิจารณาคดีได้ทีเดียว โดยไม่ต้องรอให้เวลา
 จำเลยยื่นคำให้การแก้ฟ้องเสียก่อนเหมือนในคดีแพ่งสามัญ แต่
 ต้องส่งสำเนาฟ้องให้จำเลยทราบล่วงหน้าก่อนอย่างน้อย ๗ วัน นอก
 จากนี้ยังมีบทบัญญัติที่เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์เป็นคนกลาง รวบรวม
 ทรัพย์ สัมบัติของผู้ล้มละลายและเร่งรัดลูกหนี้ของผู้ล้มละลายให้ส่ง
 เงินเข้ามาในกองกลางได้ทีเดียว โดยมีข้อเสียเวลาฟ้องลูกหนี้เหล่า
 นี้เป็นรายทั่วไป (ม. ๑๔ และ ม. ๔๐) ก็มีบทบัญญัติที่กล่าวถึง
 วิธีแย่งเฉลี่ยทรัพย์ของเจ้าหนี้ทั้งหลายให้ผู้ล้มละลายโดยมิให้
 เปรียบเสียเปรียบแก่กัน (ม. ๕๖) ที่ยังมีบทบัญญัติลงโทษผู้ล้ม
 ละลายหรือผู้คนที่ทำผิดเกี่ยวเนื่องกับคดีล้มละลายอีกด้วยเป็นที่สุด (ม.
 ๖๓ ถึง ม. ๗๐) สรุปความว่า ก.ม. นี้มีบทบัญญัติทั้งที่มีลักษณะ
 เป็น ก.ม. แพ่ง ก.ม. พาณิชย์ และ ก.ม. อาชญา รวม ๓ อย่างด้วย
 กัน

บทที่ ๒

วัตถุประสงค์ของกฎหมายล้มละลายมีดังนี้ คือ

๑. ให้โอกาสเจ้าหนี้ของผู้ล้มละลายได้รับ ส่วนเฉลี่ยจาก
 ทรัพย์ สิ้นของผู้ล้มละลายตามจำนวนหนี้มากและน้อย ซึ่งเป็นการ
 บ่งกันความเขาเปรียบระหว่างเจ้าหนี้ด้วยกัน
๒. คัดความจำเป็นที่เจ้าหนี้จะต้องแยกฟ้องเรียกหนี้สินหลาย
 รายซึ่งเสียค่าธรรมเนียมมาก โดยให้เจ้าหนี้ทงสนมาพิสูจน์หนี้ของ
 ตนเพื่อรับส่วนเฉลี่ยในคดีล้มละลาย

กฎหมายลักษณะล้มละลาย

๓. ให้โอกาสลูกหนี้ที่สุจริตได้หลุดพ้นจากหนี้สินเร็วกว่าลูกหนี้ในคดีแพ่งธรรมดา เพื่อให้เริ่มชีวิตค้าขายตั้งตัวได้ใหม่ ทั้งนี้ อาจทำได้โดยร้องขอต่อศาลหรือโดยการตกลงหนี้ระหว่างผู้ล้มละลายและเจ้าหนี้ซึ่งศาลเห็นชอบด้วย แต่ถ้าลูกหนี้สุจริตก็อาจตกลงโทษ

บทที่ ๓

ประวัติของกฎหมายล้มละลาย

ก. ม. ลักษณะล้มละลายมีใช้เป็นส่วนหนึ่งของใหม่ในเมืองไทยหามีได้ เพราะได้มีบัญญัติไว้เป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายลักษณะหนี้สิน ซึ่งแต่แผ่นดินสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ คงปรากฏอยู่ในกฎหมายตราสามดวงนั้นแล้ว ก.ม. ลักษณะหนี้สินที่ว่ามีบทบัญญัติให้เจ้าหนี้ของผู้ที่มีหนี้สินลงพันตัวได้รบการใช้หนี้ตามส่วนเฉลี่ยมากและน้อยคล้ายในสมัยปัจจุบัน แต่หากวิธเร่งรัดหนี้หนึ่งเป็นวิธข่าเถื่อนอยู่มาก กล่าวคือ

๑. เมื่อโจทก์ฟ้องและศาลพิจารณาได้ความว่าบุคคลมีหนี้สินหลายต่อหลายแห่ง ให้ลูกหนี้ผลิตส่งเงินใน ๓ วัน ถึง ๑๕ วัน เป็นอย่างสูง เมื่อครบกำหนดผลิตไม่ชำระเงินให้เอาตัวลูกหนี้ไปขังเข้า ๓ วัน แล้วก็ตากแดด ๓ วัน เร่งเอาเงิน

๒. ถ้าเร่งเงินไม่ได้ ให้เอาทรัพย์ขายใช้หนี้จนครบ

๓. ถ้าเร่งเอาจากทรัพย์ไม่ได้ ให้เอาตัวลูกหนี้ขังยืนขายทอดตลาด ได้เงินเท่าใดให้เอาแจกแก่เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ก่อน ๒ ส่วน เจ้าหนี้นอกจากนั้นได้คนละส่วนตามมากและน้อย

เงินขาดอีกเท่าใดเป็นหนี้แก่เจ้าหนี้ คือ เรียกร้อง จาก ลูกหนี้
ไม่ได้

๔. ถ้าลูกหนี้เป็นไพร่หลวง ชายตัวได้เท่าไรให้กันเป็นภาค
หลวง ๑ อีกภาค ๑ ให้แบ่งเฉลี่ยให้แก่เจ้าหนี้ ดังกล่าวในข้อ ๓
ต่อมาในปี ร.ศ. ๑๑๐ แผ่นดินพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงได้
มีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมลักษณกัณฑ์สมสันนอกรใช้ ยกเลิกวิธี
เร่งรัดลูกหนี้อย่างโหดร้ายนั้นเสีย และบัญญัติให้โอกาสลูกหนี้ที่มี
หนี้สิน ล้น พันตัวร้อง ขอต่อศาลให้ พิพากษาให้ ตน เป็นคนล้มละลาย
ก็ได้ ศาล มีอำนาจตั้ง เจ้าพนักงานจัดการ รวบรวมทรัพย์สินของลูก
หนี้ ชายชวยทอดตลาด เพื่อเอาเงินเฉลี่ยใช้ เจ้าหนี้ตาม ส่วนมากและ
น้อยได้ เมื่อได้ ใช้ หนี้ทั้งนี้แล้วก็ได้คืนเป็นอันเลิกแล้วไป แต่ไม่ตัด
สิทธิเจ้าหนี้ที่จะนำคดีมาฟ้องอีกหากลูกหนี้มีทรัพย์สินภายหลัง

ข้อบกพร่องอันสำคัญ ของ พระราชบัญญัติ นี้ก็คือว่าลูกหนี้ฝ่าย
เดียวมีสิทธิที่จะร้องขอให้ ศาลสั่งให้ ตนเป็นคนล้มละลายได้ เจ้าหนี้
จะฟ้องล้มละลายเองไม่ได้ เป็นโอกาสให้ ลูกหนี้ที่ทุจริตคดโกงทาง
แก่งทำเป็นล้มละลาย เพื่อหลีกเลี่ยงไม่คองใช้ หนี้โดยเต็มจำนวน
หรือยกย้ายซุกซ่อนทรัพย์สินเสียแล้วไม่ยอมล้มละลาย หรือมิฉะนั้นก็
เลือกใช้หนี้แก่เจ้าหนี้บางคน ทำให้เจ้าหนี้อื่นเสียเปรียบ จึงได้มี
พ.ร.บ.ล้มละลาย ร.ศ. ๑๒๗ ออกใช้เป็นการแก้ไข พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่ม
เติมลักษณกัณฑ์สมสันน ร.ศ. ๑๑๐ อีกชั้นหนึ่ง พ.ร.บ.ล้มละลาย
ร.ศ. ๑๒๗ นี้ มีบทบัญญัติที่สำคัญ ๆ คือ เจ้าหนี้อาจฟ้องให้ ลูกหนี้

เป็นคนล้มละลายได้ แต่ต้องมีหนี้ตั้งแต่ ๑๐๐๐ บาทขึ้นไป ฟ้อง
ไม่ต้องมีคำสั่งศาลประกอบ และโจทก์ไม่ต้องวางประกันต่อศาล
อนึ่งเจ้าหนี้จะขอให้ศาลออกคำสั่งให้รักษาททรัพย์ของลูกหนี้ชั่วคราว
ก่อนเวลาที่มีการพิพากษาได้ เฉพาะในเรื่องที่เป็นการก่อหนี้ เช่น ลูกหนี้
หลบหนีไปเป็นต้น และในที่สุดเมื่อเจ้าพนักงานรักษาททรัพย์แบ่งเงิน
ของลูกหนี้ใช้หนี้แก่เจ้าหนี้หมดสิ้น และศาลได้มีคำสั่งยกเลิกคดี
ล้มละลายตามรายงานของเจ้าพนักงานรักษาททรัพย์แล้ว เจ้าหนี้
ยังมีไต่ขอชำระหนี้เต็มยังมีสิทธิเรียกร้องให้ลูกหนี้ใช้หนี้ชดได้ภายใน
กำหนดอายุความ ๑๐ ปี

พ.ร.บ. ล้มละลาย ร.ศ. ๑๒๗ หนี ก็ยังมีข้อบกพร่องหลาย
ประการเป็นต้นว่า

๑. ไม่ได้โอกาสลูกหนี้ตั้งอุทธรณ์ หลุดพ้นจากหนี้สิ้นก่อนครบ
กำหนดอายุความ ๑๐ ปี ของคดีแพ่งธรรมดา
๒. ไม่มีบัญญัติถึงวิธีที่ลูกหนี้จะทำความตกลงกับเจ้าหนี้ เพื่อ
ยกเลิกคดีล้มละลาย

๓. ไม่มีบทกำหนดโทษลูกหนี้ และเจ้าหนี้ที่ทุจริตทำผิดต่อ
ก. ม. ล้มละลาย เพราะฉะนั้นใน พ.ร.บ. ๑๓๐ จึงโปรดเกล้าให้
ยกเลิก พ.ร.บ. ร.ศ. ๑๒๗ เสีย และได้ประกาศใช้ พ.ร.บ. ลักษณะ
ล้มละลาย ร.ศ. ๑๓๐ ซึ่งเป็น ก.ม. ที่ใช้ อยู่ทุกวันนี้แทน ก.ม.
ฉบับปัจจุบันได้เกิดตามแนว ก.ม. ล้มละลายของอังกฤษเป็นส่วนใหญ่

กฎหมายลักษณะล้มละลาย

๗

แต่ไม่มีบัญญัติที่ให้อำนาจลูกหนี้ร้องขอให้ศาลพิพากษาให้ตนเป็น
คนล้มละลายได้เหมือนก.ม. อังกฤษ ทั้งนี้อาจเป็นโดยผู้ร่าง ก.ม.
ของเราเห็นเหตุอยู่แล้วว่า ถ้าให้โอกาสลูกหนี้ร้องขอเป็นผลล้มละลาย
ได้ จะเกิดมีการสละยอมเพื่อฉ้อเจ้าหนี้ ดังที่เคยปรากฏเมื่อคราวใช้
พ.ร.บ. ร.ศ. ๑๑๐ นี้ กฎหมายของเราจึงมีได้บัญญัติให้ลูกหนี้
ร้องขอให้ศาลพิพากษาให้ตนเป็นผู้ล้มละลายได้

บทที่ ๔

เขตที่ใช้พระราชบัญญัติล้มละลาย

ตามมาตรา ๕ ของ พ.ร.บ. ล้มละลาย ร.ศ. ๑๓๐ ปรากฏ
ว่า พ.ร.บ. นี้ให้ใช้แต่ในมณฑลกรุงเทพฯ แต่เมื่อเห็นสมควรจะให้
ใช้ในมณฑลอื่นมณฑลใดจะได้ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา (จน
บัดนี้ยังไม่เคยได้ ประกาศให้ใช้ในมณฑลอื่นเลย) เพราะฉะนั้นต้อง
แยกพิจารณาที่กฎหมายมาตราที่ ๕ นี้ คือ

ก. ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีล้มละลาย

มณฑลกรุงเทพฯ บัดนี้ไม่มีแล้ว เพราะฉะนั้นศาลที่มีอำนาจ
พิจารณาคดีล้มละลายได้ในเวลานี้ก็คือศาลที่เมื่อประกาศใช้ พ.ร.บ.
นี้ ตั้งอยู่ในเขตมณฑลกรุงเทพฯ เท่านั้น แต่ศาลเหล่านี้ได้ ถูกยุบเลิก
เสียหลายแห่ง ในบัดนี้ศาลที่อยู่ในเขตมณฑลกรุงเทพฯ เกือบ จะมี
เหลือแต่ศาลแพ่ง ศาลคดีต่างประเทศ ศาลต่างประเทศ ศาลจังหวัด
นนทบุรี และศาลจังหวัดสมุทรปราการ ในศาลจังหวัดทั้งสองนี้ไม่

กฎหมายลักษณะล้มละลาย

เคยปรากฏว่าได้มีผู้นำคดีล้มละลายไปฟ้องร้องเลย แต่ปรากฏว่าบุคคลที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตจังหวัดทั้งสองนี้ได้มาถูกฟ้องที่ศาลแพ่ง ซึ่งตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรมมีอำนาจชำระความได้ทั่วประเทศ

ในเรื่องล้มละลายศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาบุคคลซึ่งคนไทยหรือคนต่างประเทศทั่วไปเป็นคู่ความ ยกเว้นแต่คนในบังคับอังกฤษ คนนิวกินี บังคับฝรั่งเศส และคนในบังคับฝรั่งเศส อื่นๆ ที่จดทะเบียนก่อนสัญญาทางพระราชไมตรี ปี ค.ศ. ๑๙๐๗

ศาลคดีต่างประเทศมีหน้าที่พิจารณาคดีล้มละลาย ซึ่งคนในบังคับอังกฤษทั่วไปเป็นคู่ความไม่ว่าจะเกี่ยวกับคนไทยหรือไม่

ศาลต่างประเทศมีหน้าที่พิจารณาคดีล้มละลาย ซึ่งคนนิวกินีในบังคับฝรั่งเศส หรือคนในบังคับฝรั่งเศส อื่นๆ ที่จดทะเบียนก่อนสัญญาเป็นคู่ความ ส่วนคนในบังคับฝรั่งเศสที่ไม่ใช่นิวกินี และจดทะเบียนภายหลังสัญญาตกอยู่ในอำนาจของศาลแพ่ง

ในประเทศฝรั่งเศสการพิจารณาคดีล้มละลายตกอยู่ในหน้าที่ศาลพาณิชย์ (Tribunal de Commerce) ในประเทศอังกฤษชั้นศาลแพ่งธรรมดาในลอนดอน และศาลมณฑล

๖. ภูมิลำเนาของลูกหนี้

ภูมิลำเนาตาม ก.ม. ได้แก่อันที่บุคคลมีสถานที่อยู่เป็นหลักสำคัญ ทั้งนี้หมายความว่าที่อยู่อาศัยหรือสถานที่ประกอบกิจการอาชีพ และตามกฎหมาย บุคคล ใดๆ ก็จะมีภูมิลำเนาหลายแห่งก็ได้ เช่น

นายคำตั้งบ้านเรือนอยู่ที่จังหวัดพิษณุโลก แต่ตั้งร้านขายของอยู่ที่
จังหวัดพระนคร กฎหมายถือว่านายคำมีภูมิลำเนาสองแห่ง

การฟ้องคดีล้มละลายนั้นของภูมิลำเนาและทรัพย์สินของ
ลูกหนี้สำคัญ คือถ้าลูกหนี้มีภูมิลำเนาหรือทรัพย์สิน อยู่ในเขต
กรุงเทพ ฯ แล้วก็อาจถูกฟ้องคดีล้มละลายได้ แม้ผู้ลงกรณจะเกิดขึ้น

ณที่ใดก็ตาม ตัวอย่าง เช่นนาย ก. และนาย ข. ต่างมีภูมิลำเนา
อยู่ในกรุงเทพ ฯ แล้วนาย ก. ไปกู้เงิน นาย ข. ๑,๐๐๐ บาท
ที่จังหวัดขอนแก่น ถ้านาย ก. ไม่ใช่เงินคืนนาย ข. อาจฟ้องคดีล้ม
ละลายในกรุงเทพ ฯ ได้ ทั้งนี้อาจเทียบได้กับการฟ้องคดีแพ่งธรรมดา
ซึ่งตาม พ.ร.บ. วิธีพิจารณาความแพ่ง ร.ศ. ๑๒๗ มาตรา ๙ บัญญัติ
ว่า ตามธรรมดาโจทก์ ต้อง นำคดีไปฟ้องในเขตศาล ที่ จำเลย ตั้งภูมิลำเนาอยู่
ถ้าโจทก์จะฟ้องคดีซึ่งมูลกรณีเกิดขึ้น ต้อง ปรารถนาว่า
จำเลยมีทรัพย์สินอยู่ใน เขตศาล นั้นจึงจะฟ้องได้

โดยนัยที่กล่าวแล้ว จึงเกิดปัญหาหลายประการเกี่ยวกับภูมิลำเนาของคู่ความในคดีล้มละลาย ซึ่งจะต้องแยกออกพิจารณา ดังนี้

๑. ทั้งโจทก์ ทั้งจำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในมณฑล กรุงเทพ ฯ
๒. โจทก์อยู่นอกกรุงเทพ ฯ แต่จำเลยอยู่ในกรุงเทพ ฯ
๓. โจทก์อยู่ในกรุงเทพ ฯ แต่จำเลยอยู่นอกกรุงเทพ ฯ
๔. ทั้งโจทก์ ทั้งจำเลยอยู่นอกกรุงเทพ ฯ

ตามข้อ ๑ ข้างบนเห็นได้ชัดว่าจำเลยอาจถูกฟ้องล้มละลาย
ได้ เพราะทั้งโจทก์ ทั้งจำเลยอยู่ในเขตกรุงเทพ ฯ ตามข้อ ๒ ก็

ฟ้องได้ เพราะจำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพฯ ฯ ตามข้อ ๓ และข้อ ๔ จำเลยไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพฯ ฯ จึงฟ้องล้มละลายไม่ได้ เจ้าหนี้ฟ้องได้แต่คดีแพ่งธรรมดา

ปัญหาอาจเกิดขึ้นว่าถ้าจำเลยทำหนี ขณะนั้นมีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพฯ ฯ แล้วหลบออกไปตั้งภูมิลำเนาอยู่ในต่างจังหวัดเสียเพื่อให้พ้นคดีล้มละลายเช่นนี้ โจทก์จะฟ้องให้ล้มละลายได้หรือไม่ ในเรื่องเช่นนี้ได้มีคำพิพากษาฎีกาที่ ๕๓๒/๒๔๗๕ ระหว่างขุน ชุสุรคุฎิก โจทก์ พระไกรวริษาที่ ๑ หลวงไวยวิฑิตที่ ๒ จำเลย และฎีกาที่ ๗๐๐/๒๔๗๕ ระหว่างบริษัท อีสเอเชียติกจำกัด โจทก์ ต่างหุ้นส่วนสามัญยี่ห่อ หงษ์จิว จำเลย วางหลักไว้ว่าถ้าได้ความว่าจำเลยจงใจย้ายภูมิลำเนาเพื่อหนีคดีล้มละลายแล้ว โจทก์ฟ้องล้มละลายได้ เพราะฉะนั้นในทางกลับกัน ถ้าจำเลยย้ายภูมิลำเนาไปอยู่นอกกรุงเทพฯ ฯ โดยสุจริตโจทก์จะฟ้องล้มละลายไม่ได้ อนึ่งจำเลยที่ถูกฟ้องคดีล้มละลายนั้นถึงมีทรัพย์สินอยู่นอกเขตกรุงเทพฯ ฯ โจทก์ก็มีอำนาจยึดเอามารวมในกองล้มละลายได้ ส่วนบุคคลที่ทำหนีขณะที่มีภูมิลำเนาอยู่นอกกรุงเทพฯ ฯ ถ้าภายหลังย้ายเข้ามาอยู่ในเขตกรุงเทพฯ ฯ เจ้าหนี้ฟ้องล้มละลายได้ แต่บุคคลที่มีภูมิลำเนาอยู่นอกกรุงเทพฯ ฯ และไม่มีทรัพย์สินในกรุงเทพฯ ฯ เช่นแต่มาเยี่ยมพระนครเพียง ครังคราวเท่านั้นแม้ทำหนีขึ้นใน กรุงเทพฯ ฯ ก็ถูกฟ้องล้มละลายไม่ได้ ฎีกาที่ ๖๘๘/๒๔๕๘ ระหว่างมิสเตอร์เฮคต์ผู้จัดการบริษัทยอร์นีโอโจทก์ อ้าแคงพวงผู้จัดการมฤตกนายแก้วจำเลย

มีบัญชีรายชื่อของหนี้ ก็คือว่าถ้าผู้ล้มละลายโอนทรัพย์สินของตน
ใช้หนี้แก่เจ้าหนี้ซึ่งอยู่นอกเขตกรุงเทพฯ ๑ แทนที่จะส่งให้เจ้าพนักงาน
รักษาทรัพย์จะใช้ พ.ร.บ. ล้มละลายบังคับได้หรือไม่ ในเรื่อง
เช่นนี้เห็นว่าน่าจะใช้ พ.ร.บ. ล้มละลายบังคับได้ เพราะมีเหตุอัน
จะเป็นทางให้เจ้าหนี้ที่อยู่นอกเขตกรุงเทพฯ ๑ ได้เปรียบเจ้าหนี้อื่น ๆ ซึ่ง
ขัดกับความประสงค์ของ พ.ร.บ. ล้มละลาย

บทที่ ๕

ผู้รักษาพระราชบัญญัติ

ตามมาตรา ๗๖ อนุมาตรา ๑ รัฐมนตรีว่าการกระทรวง
ยุติธรรม เป็นผู้รักษาการให้ เป็นไปตามความประสงค์ของ พ.ร.บ.
นี้ ในการนี้ให้มีอำนาจออกกฎข้อบังคับได้ แต่กฎนั้นต้องไม่
แก้ไขเพิ่มเติมหรือแย้งขัดกับข้อความใน พ.ร.บ.

ตามมาตรา ๔ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมมีอำนาจ
ตั้งคนที่เห็นสมควรให้เป็นเจ้าพนักงาน รักษาทรัพย์สมบัติของผู้ล้ม
ละลาย และให้มีอำนาจถอดถอนคนซึ่งตั้งขึ้นนั้นออกจากตำแหน่ง
และหน้าที่ได้ เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ นี้ได้ นับเป็นเจ้าพนักงานของ
ศาลและเป็นเจ้าพนักงานตามความหมาย แห่ง ก.ม. ลักษณะอาชญา
ด้วย นอกจากนี้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมมีอำนาจตั้งและ
ถอดถอนเจ้าพนักงานอื่น ๆ ตามที่เห็นจำเป็น เพื่อกำเนินการให้
เป็นไปตาม พ.ร.บ. นี้

บทที่ ๖

คำพิเศษที่ใช้ในกฎหมายล้มละลาย

คำเหล่านี้โดยมากมีปรากฏอยู่ใน พ.ร.บ. ล้มละลายมาตรา ๖

๑. เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ ได้แก่ผู้ซึ่งรัฐมนตรีได้ตั้งขึ้น
 กังกล่าวแล้วข้างต้น มีหน้าที่เป็นกลางจัดการรวบรวมทรัพย์สิน
 ต่าง ๆ ของผู้ล้มละลาย เรียกร่องหนี้สินจากลูกหนี้ของผู้ล้มละลาย
 เข้ามารวมไว้ในกองกลาง และมีหน้าที่รับคำพิพากษาหนี้ ซึ่งเจ้าหนี้
 ของผู้ล้มละลาย มายื่นไว้ แล้วจัดการเฉลี่ยทรัพย์สินของผู้ล้ม
 ลาย ใช้หนี้แก่เจ้าหนี้ต่าง ๆ ตามส่วนมากและน้อย

๒. เจ้าพนักงานกองหมาย ใน พ.ร.บ. นี้หมายถึงบรรดาเจ้า
 พนักงานทั้งปวง ซึ่งมีหน้าที่จัดการตามหมายหรือคำสั่งอื่น ๆ ของ
 ศาล (มาตรา ๖)

๓. ตกลงธรรมดา (Ordinary Resolution) หมายความว่า
 การตกลงในที่ประชุมของเจ้าหนี้ โดยวิธีออกเสียงลงคะแนน และ
 ต้องเป็นเสียงของเจ้าหนี้ที่มีจำนวนเงินค้างลูกหนี้ฝ่ายข้างมาก เจ้าหนี้
 จะให้ผู้แทนมาออกเสียงก็ได้

๔. ตกลงพิเศษ (Special Resolution) หมายความว่า
 การตกลงในที่ประชุมเจ้าหนี้โดยวิธีออกเสียงลงคะแนน ภายหลังจากที่ได้มี
 การตกลงธรรมดาแล้ว การนี้คะแนนเสียงนี้ต้องได้มากเท่า ๓ ใน ๔
 ของจำนวนหนี้ค้างอยู่ทั้งหมด และจำนวนเจ้าหนี้ต้องมากกว่า

กันด้วย เรื่องนี้ควรเทียบคำว่ามติพิเศษ Special Resolution ตาม
ป.พ.พ. มาตรา ๑๑๘๔. ซึ่งใช้สำหรับเพิ่มทุนลดทุน, ออกหุ้นกู้, เลิก
บริษัทจำกัด และมติครั้งแรกต้องได้คะแนน ๓ ใน ๔ ของจำนวนเสียง
ทั้งหมดมติครั้งที่สองต้องได้คะแนน ๒ ใน ๓ ของจำนวนเสียงทั้งหมด
จึงจะใช้ได้

๕. เจ้าหนี้ผู้ยื่นใบทัก หมายความว่าถึงเจ้าหนี้ที่เริ่มฟ้องคดี
ล้มละลายชน หรือเจ้าหนี้คนใด ๆ ซึ่งเขาเป็นอธิบดีว่าการว่าคดีล้ม
ละลายต่อไปจนถึงที่สุด ในเมื่อเจ้าหนี้ผู้ยื่นใบทักของบุคคลแรกละทิ้งคดี
เสีย แต่เจ้าหนี้เขาจัดการแทนเช่นยื่นขอใบริบการแต่งตั้งของเจ้า
พนักงานรักษาทรัพย์ หรือตั้งขึ้นโดยความตกลงธรรมดา ในที่
ประชุมเจ้าหนี้และได้วางเงินประกันค่าใช้จ่ายแล้ว (มาตรา ๑๐
อนุมาตรา ๒ และ ๓)

๖. เจ้าหนี้มีประกัน หมายความว่าถึงเจ้าหนี้ซึ่งมีหลักทรัพย์
ของผู้ล้มละลายยึดถือไว้เป็นประกัน เช่น โดยการ จำนำ จำนอง
เป็นต้น

๗. การพิจารณาคดีล้มละลาย หมายความว่าถึงการ
พิจารณาคงแต่ชนฟ้องคดีที่ศาล และที่เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์จนถึง
ชั้นคำสั่งยกเลิกคดีล้มละลาย และให้ถือว่าเป็นการพิจารณาฝ่าย
ตุลาการโดยตลอด

๘. ผู้ล้มละลาย หมายความว่าตลอดถึงผู้เริ่มก่อการ ผู้
อำนาจการ ผู้จัดการ หรือเสมียนพนักงานของบริษัทที่ล้มละลาย

กฎหมายลักษณะล้มละลาย

ด้วย แต่ให้เป็นที่เข้าใจว่าความรับผิดชอบของบุคคลต่าง ๆ ที่กล่าว
แล้วมีอยู่เฉพาะแต่ในกรณีที่กระทำหรือการกระเว้นไม่กระทำในเมื่อตน
เป็นผู้ประกอบกิจการงานของบริษัทอยู่ตามหน้าที่เท่านั้น

๙. พิกัดหนี้ หมายความว่าถึงการร้องขอเฉลี่ยทรัพย์ของผู้
ล้มละลายต่อเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ แทนที่จะไปฟ้องเป็นคดี
ใหม่

๑๐. คำสั่งรักษาทรัพย์ชั่วคราว คือคำสั่งของศาลให้
เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์เข้ายึดทรัพย์สมบัติทั้งหมดก่อนคำ
พิพากษา เกี่ยวกับ การยึดทรัพย์ชั่วคราวในคดีแพ่งสามัญตาม
พ.ร.บ. วิธีพิจารณาคriminalความแพ่งมาตรา ๕๑

คำพิเศษเหล่านี้ให้มีความหมายเหมือนดังที่อธิบายไว้แล้ว
เว้นแต่คำใดจะปรากฏในที่อื่นใดอันมีความขัดกับที่อธิบายนี้ จึงให้
ถือเอาเนื้อความในที่นี้เป็นหลักใหญ่

หมวดที่ ๒

วิธีพิจารณาดังแต่ยื่นฟ้องจนถึงคำสั่งให้

ผู้ล้มละลายพ้นจากคดี

บทที่ ๑

การฟ้องคดีล้มละลาย

ในบทนี้มีข้อที่จะต้องพิจารณาดังนี้ คือ—

- ๑. ถิ่นของเจ้าหนี้และลูกหนี้

- ๒. หนี้ค่าของ
- ๓. ลูกหนี้ค่าใช้จ่าย
- ๔. หนี้ฟองล้มละลาย

ข้อ ๑. ฐานะของเจ้าหนี้และลูกหนี้

ตามมาตรา ๗ ของพระราชบัญญัติล้มละลายเจ้าหนี้คนเดียวหรือหลายคน ซึ่งมีจำนวนหนึ่งตั้งแต่ ๑๐๐๐ บาทขึ้นไปอาจฟ้องลูกหนี้คนเดียวหรือหลายคนให้เป็นบุคคลล้มละลายได้ ตามมาตรา พงสงสังเกตได้ว่าเจ้าหนี้ฝ่ายเดียวมีสิทธิที่จะฟ้องลูกหนี้ให้เป็นบุคคลล้มละลาย ลูกหนี้ไม่มีโอกาสร้องขอให้ศาลพิพากษาให้ตนเป็นบุคคลล้มละลายเหมือนเมื่อครั้งใช้ พ.ร.บ. ร.ศ. ๑๑๐ แต่มีประมวลแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๒๖๖ บัญญัติว่า ผู้ชำระบัญชีเลิกห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนจำกัดและบริษัทจำกัด ต้องร้องขอต่อศาลทันทีเพื่อให้ออกคำสั่งว่าห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นล้มละลาย ถ้าผู้ชำระบัญชีเห็นว่าเมื่อเงินลงทุนหรือเงินเข้าหุ้นได้ใช้เสร็จหมดแล้ว สิทธิทรัพย์ยังมีเหลือไม่พอยกหนี้สิน

ตามที่กฎหมายบัญญัติว่าเจ้าหนี้คนเดียวหรือหลายคนซึ่งมีหนึ่งตั้งแต่ ๑๐๐๐ บาทขึ้นไปอาจฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลายได้ นั้น ข้อแรกพึงระลึกก็คือว่าผู้ฟ้องและผู้ถูกฟ้องต้องมีความสามารถบริบูรณ์ตามกฎหมายเสียก่อน กล่าวคือต้องเป็นบุคคลที่บรรลุนิติภาวะแล้ว

กฎหมายลักษณะล้มละลาย

และไม่เป็นคนไร้ หรือเสมือนไร้ ความสามารถเป็นต้น ถ้าเจ้าหนี้หรือ
 ลูกหนี้ไม่มีความสามารถ บริบูรณ์ ดังกล่าวแล้ว จะต้องให้ผู้แทนโดย
 ชอชกรรมหรือผู้อุปการะผู้พิทักษ์ พ้องความหรือแก้คดีแทน

ที่ว่าเจ้าหนี้ คนเดียว หรือ หลาย คน ที่มี หนี้ ลูกหนี้ เกิน
 ๑๐๐๐ บาท อาจฟ้องคดีล้มละลายได้นั้น เจ้าหนี้ไม่จำเป็นต้องเป็น
 เจ้าหนี้ร่วมกัน กล่าวคือ เจ้าหนี้ที่มีหนี้ค้างชำระต่างกันหลาย ๆ ราย ซึ่ง
 รวมกันเข้าเป็นเงินได้ ตั้งแต่ ๑๐๐๐ บาทขึ้นไปอาจเข้าชื้อรวมกันฟ้อง
 จำเลยได้ เพราะฉะนั้นถ้าเจ้าหนี้คนเดียวมีหนี้ค้าง ๑๐๐๐ บาท
 ก็ฟ้องได้ โดยไม่มีปัญหา ตัวอย่างของเจ้าหนี้หลายคนก็อาจรวมกัน
 ฟ้องคดีล้มละลายได้เช่น นาย ก. และนาย ข. ต่างเป็นเจ้าหนี้ นาย ค.
 โดยมูลหนี้ต่างกันคนละ ๕๐๐ บาท เช่น นาย ก. หรือ นาย ข. แต่
 ถ้าพนักงานเดียวจะฟ้องให้นาย ค. ล้มละลายไม่ได้ เพราะคนหนึ่ง ๆ มี
 หนี้ไม่ถึง ๑๐๐๐ บาท แต่นาย ก. และนาย ข. อาจเข้าชื้อรวมกัน
 ฟ้องนาย ค. ในคดีล้มละลายได้ เพราะมีหนี้รวมกันได้ ๑๐๐๐ บาท
 พอดี

ส่วนลูกหนี้จะถูกฟ้องล้มละลายได้นั้นถ้าไม่เหมือนเจ้าหนี้
 ดังได้ อธิบายมาแล้ว กล่าวคือต้องเป็นลูกหนี้ที่มีความรับผิดชอบ
 เพราะตัวเป็นจำนวนถึง ๑๐๐๐ บาท หรือมีความรับผิดชอบใน
 หนี้สินอันเดียวกันร่วมกับคนอื่นมีจำนวนถึง ๑๐๐๐ บาท บุคคลที่มี
 ลูกหนี้ต่างรายหลาย ๆ คน คนหนึ่ง ๆ มีความรับผิดชอบประจำตัว
 ไม่ถึง ๑๐๐๐ บาทจะรวบรวมลูกหนี้เหล่านั้นเข้าด้วยกันเพื่อฟ้องได้

ล้มละลาย ไม่ได้ตั้งตัวอย่างเช่น

นาย ก. เป็นเจ้าหนี้ นาย ข. ๒๐๐ บาท เป็นเจ้าหนี้ นาย ค. ๓๐๐ บาท เป็นเจ้าหนี้ นาย ง. ๕๐๐ บาท ซึ่งมีใช้เงินหนี้ร่วมกัน นาย ก. รวมพร้อม นาย ข. นาย ค. นาย ง. เข้าด้วยกัน เพื่อให้ล้มละลายโดยถือว่า คนทั้งสามเป็นหนี้คนอยู่ก็รวมได้เป็นเงิน ๑๐๐๐ บาท ไม่ได้ แต่ถ้า นาย ข. ค. ง. ทั้งสามคนนี้ได้เข้าซื้อหุ้นกู้เงิน นาย ก. ไป ๑๐๐๐ บาท เช่นนี้ นาย ก. อาจฟ้องคนทั้งสามให้ล้มละลายได้ เพราะเป็นหนี้ร่วมกัน และ นาย ข. ค. ง. ต่างมีความรับผิดชอบร่วมกันและแทนกันที่ จะต้องชำระเงินทั้ง ๑๐๐๐ บาทให้แก่ นาย ก.

หนึ่งเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ของผู้ล้มละลาย อาจฟ้องลูกหนี้ของผู้ล้มละลายให้ล้มละลายได้ อีกชั้นหนึ่ง หรือถ้าศาลได้พิพากษาให้ หักหุ้นส่วนใดๆ ล้มละลาย เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์หรือเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ อาจร้องขอต่อศาลให้ พิพากษาว่าผู้ถือหุ้นในหุ้นส่วนนั้นๆ ทุกคนเป็นผู้ล้มละลายด้วย (พ.ร.บ. ล้มละลาย มาตรา ๓๕)

เรื่องนี้จะได้ อธิบายโดยละเอียดต่อไปภายหลังในหมวด ๓

ข้อ ๒. หน้าที่ของผู้ล้มละลาย

หน้าที่ของผู้ล้มละลายได้ ต้องมีจำนวนตั้งแต่ ๑๐๐๐ บาท

ขึ้นไป และต้อง

(๑) กำหนดราคาได้แน่นอน

(๒) ไม่เห็นหนี้มีประกัน

หนี้ที่กำหนดราคาได้แน่นอน คือหนี้ซึ่ง ถ้าฟ้องศาลในคดีแพ่ง
 สามัญแล้ว ศาลไม่น่าจะเปลี่ยนแปลงจำนวนเสียได้ กล่าวคือมีจำนวน
 เงินแน่นอนและหนี้สินนั้นมีอยู่ชัดเจนและถึงกำหนดเวลาจะใช้แล้ว ตัวอย่าง
 เช่น หนี้ตามสัญญากู้ สัญญาซื้อขาย ค่าเช่าที่ ค่าเช่าของ
 หนี้ตามตั๋วเงิน เป็นต้น ส่วนหนี้ที่กำหนดราคาไม่ได้แน่นอนคือหนี้ซึ่งถ้า
 ฟ้องในคดีแพ่งสามัญจะไม่เป็นการแน่ว่าศาลจะพิพากษาให้ตามจำนวน
 ที่ฟ้อง ตัวอย่างของหนี้ไม่แน่นอนคือหนี้ซึ่งเกิดจากการเรียกร้องค่า
 เสียหายต่างๆ เป็นต้น เช่น นายคำชัยรถยนต์ชนนายขาวได้รับบาดเจ็บ
 นายขาวฟ้องเรียกค่าเสียหายฐานละเมิดเป็นเงิน ๑๐๐๐ บาท
 เช่นนี้เรียกว่าเป็นหนี้ที่กำหนดราคาไม่แน่นอน เพราะศาลอาจกำหนด
 ค่าเสียหายให้แก่นายขาวเพียง ๕๐๐ บาท ซึ่งน้อยกว่าจำนวนที่
 ฟ้องก็ได้ แต่ในเรื่องเกี่ยวกับหนี้สมมติว่าศาลพิพากษาให้นายคำ
 ใช้ค่าเสียหายให้แก่นายขาวเป็นจำนวน ๑๐๐๐ บาท คดีถึงที่สุด
 ศาลออกหมายบังคับแล้วหากนายคำไม่ใช้เงิน นายขาวอาจฟ้อง
 นายคำในคดีล้มละลายได้ เพราะมีหนี้จำนวนแน่นอนตามคำพิพากษา
 แล้ว ฎีกาที่ ๑๐๓๐/๒๔๖๔ ระหว่าง บริษัทขอเนียว กับปณี
 โจทก์ บริษัทศรีราชาจำเลย

คำว่าหนี้มีประกัน หมายความว่า อย่างไรก็ได้ปรากฏ อยู่ในคำ
 บรรยายตอนต้นแล้ว ตามธรรมดาเจ้าหนี้ที่มีประกันย่อมมีหลักทรัพย์

เป็นประกันการใช้หนี้อยู่พอเพียงแล้ว เพราะฉะนั้นถ้าคนผู้หนึ่ง
ไม่ยอม สละ หลัก ประกัน ก็ไม่ควรให้ โองาคชเฉลยหนี้ในคดีล้ม
ละลายได้ อีก ด้วยจะเห็นการได้เปรียบเจ้าหนี้อื่นๆ เหตุนี้ พ.ร.บ.
ล้มละลายมาตรา ๘ จึงบัญญัติว่าถ้า เจ้าหนี้ มีประกันจะฟ้อง คดีล้ม
ละลายเขาจะต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้คือ

๑. แดงในฟ้องว่ายอมส่งทรัพย์สิน ที่เป็น หลักประกัน เข้ามา
ยังกองกลางเพื่อเอาเฉลยใช้เจ้าหนี้โดยทั่วกัน เมื่อศาลพิพากษา
ให้ลูกหนี้ล้มละลาย ถ้าทำเช่นนั้นก็ฟ้องได้เต็มจำนวน เหมือนเป็น
เจ้าหนี้ไม่มีประกัน

๒. ถ้าไม่ยอมส่งหลักประกันเข้ามาเฉลยในกองกลาง ก็
ต้องกระประมาณราคาทรัพย์สิน ที่เป็นประกันมาในฟ้อง แล้วเอาเงิน
จำนวนนี้หักออกเสียจากหนี้เดิม เมื่อหักแล้วเงินยังขาดอยู่อีกเท่าไร
ก็ฟ้องได้แต่เพียงเท่าที่ขาดนั้น ถ้าทำเช่นนั้นให้ถือว่า เป็นเจ้าหนี้ไม่มี
ประกันในจำนวนเงินที่ขาดนั้น แต่จำนวนที่ขาดต้องถึง ๑๐๐๐ บาท
ด้วยจึงจะฟ้องได้.

ตัวอย่าง

๑. นายแดงเป็นเจ้าหนี้ นายเขียวอยู่ ๒๐๐๐ บาท ซึ่งเป็น
หนี้มีประกัน นายแดงยอมส่งหลักประกันทั้งหมด เพื่อเฉลยในคดี
ล้มละลาย เช่นนั้นนายแดงฟ้องนายเขียวเหมือนอย่างเจ้าหนี้ที่ไม่มี
ประกันได้เต็มจำนวน ๒๐๐๐ บาท

๒. ตามตัวอย่างข้างบนถ้านายแดงที่ราคา หลักประกันเพียง ๘๐๐ บาท นายแดงก็ฟ้องนายเขียวในคดีล้มละลายได้เพราะหนี้ ๑๒๐๐ บาทยังขาดอยู่ แต่ ถ้า นายแดง ที่ราคา หลัก ประกันไว้ ๑๒๐๐ บาท นายแดงจะฟ้องคดีล้มละลายไม่ได้ เพราะหนี้ ไม่มีประกัน มีเพียง ๘๐๐ บาท ไม่ครบ ๑๐๐๐ บาทตาม มาตรา ๗

อย่างไรก็ดีเจ้าหนี้ควรระวังประมาณราคาทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันหนี้แต่พอสมควร ถ้าราคาน้อยไปเจ้าพนักงานรักษาสินทรัพย์ มีสิทธิที่จะไถ่ถอนหลักประกันหนี้ได้ตามราคาที่เขาหนีมา กฎมาตรา ๕๒ อนุมาตรา ๔ (ก) หรือจะเอาทรัพย์สินขายทอดตลาด แล้ว เจ้าพนักงานรักษาสินทรัพย์ อาจขึ้นราคาในการทอดตลาดเองก็ได้ตาม มาตรา ๕๒ อนุมาตรา ๔ (ข)

ข้อ ๓ ลูกหนี้คงใช้หนี้

เมื่อปรากฏว่าเจ้าหนี้และลูกหนี้มีความสามารถบริบูรณ์ที่จะ ฟ้องและถูกฟ้องคดีได้ และลูกหนี้ค้างชำระหนี้ตั้งแต่ ๑๐๐๐ บาท ขึ้นไปแล้ว ต้องปรากฏด้วยว่าลูกหนี้ได้ตั้งการชำระหนี้แล้วเจ้าหนี้จึง จะฟ้องคดีล้มละลายได้ คำว่า “งคชำระ” หนี้ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Suspend ซึ่งไม่มีความหมายเหมือนคำว่า “ผิดนัด” หรือ Default และไม่ได้หมายความว่าลูกหนี้ต้องมีหนี้สินล้นพ้นตัว. “งคชำระ” หมายความว่าไม่สามารถชำระหนี้เอง แต่ความไม่สามารถนี้ของเข

ความไม่สามารถอย่างแน่ชัด ไม่ใช่ว่ามีความตึงเครียดในการชำระหนี้เพียงชั่วคราว ซึ่งอาจเกิดขึ้นแก่ใคร ๆ เมื่อใดก็ได้ เพราะ ก.ม. ล้มละลายนี้ท่านมุ่งจะให้ใช้บังคับแก่ลูกหนี้ที่หมดความเชื่อถือ (Credit) สิ้นหนทางชำระหนี้โดยแท้จริงเท่านั้น ตัวอย่างเช่นนายคำถูกเรียกร้องให้ชำระหนี้หนี้แต่ นายคำยังไม่มีเงินขอผิดไปฟุ้งหีจะไ้เงินมาแน่เช่นนี้ เรียกว่าชำระหนี้เพียงชั่วคราว โจทก์ยังไม่ควรฟ้องล้มละลาย ปัญหาที่ว่า ลูกหนี้ชำระหนี้เพียงชั่วคราว หรือโดยตลอดไปจึงเป็นปัญหาข้อเท็จจริงระคนปนข้อกฎหมายซึ่งจะต้องวินิจฉัยเป็นเรื่อง ๆ ไป

เหตุผลที่แสดงว่าลูกหนี้ได้จัดการใช้เงินโดยตลอดไป ตามความหมายแห่ง ก.ม. ล้มละลายมาตรา ๗ และ ๑๓ อาจมีอยู่ ดังนี้ คือ

๑. หนี้ครบกำหนดชำระแล้ว ลูกหนี้นัดเพนไปไม่ชำระหนี้หลายครั้งหลายหน
๒. ลูกหนี้ถูกฟ้องเรียกหนี้สินในคดีแพ่งสามัญหลายราย ซึ่งไม่น่าจะมีทางชำระหนี้ทั้งหมดได้
๓. ลูกหนี้ถูกฟ้องในคดีแพ่งสามัญและถูกยึดทรัพย์ไว้เกือบหมดแล้ว
๔. ลูกหนี้หลบหนียกย้ายทรัพย์หรือบัตราณค้าขาย

ในเรื่อง การรังคใช้เงินนี้มีตัวอย่างคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๐๘๙/๒๔๖๘ ระบุว่าข้างเคี่ยมฮิวเต็งโจทก์ พระภักดาวิชัญ

จำเลย พิจารณาไว้ ซึ่งในเรื่องนั้นจำเลยได้ ทำสัญญาผิดใช้เงินจำนวนหนึ่งแก่โจทก์ แล้วไม่ใช้ให้ตามกำหนด มีประเด็นว่าการใช้เงินไม่ทันตามกำหนดนี้จะเรียกว่าการชำระเงินอันเป็นเหตุให้ฟ้องล้มละลายได้ หรือว่าจะเห็นเพียงผิดสัญญาธรรมดาซึ่งฟ้องได้แต่คดีแพ่งสามัญเท่านั้น ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าเมื่อจำเลยไม่ชำระหนี้สินจะเป็นโดยไม่ใช้เงินตามนัดหรือผิดสัญญาไม่ใช้เงินตามกำหนดก็ดี เรียกว่าจำเลยงการชำระเงินตามพระราชบัญญัติล้มละลายแล้ว ตามฎีกาชำระหนี้ฟ้องคดีด้วย ๆ ก็ว่าถ้าจำเลยไม่ชำระหนี้ไม่ว่าด้วยเหตุใด ถ้อยกว้างชำระหนี้ทั้งสิ้น ซึ่งน่าจะกว้างเกินความหมายของกฎหมายล้มละลายทั้งได้ อธิบายมาแล้ว

ข้อ ๔. วิธีฟ้องและถอนฟ้องคดีล้มละลาย

ฟ้องคดีล้มละลายต้องเขียนเป็นหนังสือเหมือนอย่างฟ้องคดีแพ่งสามัญ แต่มาตรา ๘ อนุมาตรา ๑ ได้บัญญัติไว้เป็นพิเศษว่า เจ้าหนี้หรือผู้แทนเจ้าหนี้ ซึ่งเป็นผู้รู้เหตุการณ์ที่เป็นมานนของทำสัดขย่สาขาลทั่ว ประกอบด้วยว่าฟ้องล้มละลายของตนเป็นความจริง หนึ่งเวลาขึ้นฟ้องเจ้าหนี้ เป็นโจทก์ ต้องวางเงิน ๕๐ บาทไว้เป็นประกัน ต่อศาลด้วย มาตรา ๑๐ อนุมาตรา ๑ ส่วนค่าธรรมเนียมโจทก์ จะต้องเสียอย่างคดีแพ่งสามัญประเภทไม่มีทุนทรัพย์ เช่นเรื่องฟ้องห้าม หรือเรื่องขอให้ศาลแสดงสิทธิของตน ทั้งนี้เพราะท้ายของล้มละลายโจทก์ มิได้เรียกร้องให้ศาลบังคับจำเลยชำระหนี้ แต่หาก

โจทก์ขอเพียงให้ศาลพิพากษาให้จำเลยเป็นคนล้มละลายเท่านั้น ใน ส่วนหนี้สินที่ติดค้างอยู่ เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ ต้องไปพิสูจน์ต่อเจ้าพนักงาน วิชาทรัพย์เหมือนเจ้าหนี้อื่น ๆ

ฟ้องคดีล้มละลายนี้ ผู้ไต่สวนแล้วท่านห้ามไม่ให้ถอนไปโดย ไม่ได้รับอนุญาตของศาล (มาตรา ๑๓ อนุมาตรา ๗) ทั้งนี้ เทียบได้กับในคดีแพ่งซึ่งโจทก์ต้องขออนุญาตถอนฟ้องเช่นเดียวกัน ตามขรรคาคำหมายฟ้องยังมีได้ ตกถึงจำเลย ถ้าโจทก์ขอถอน เสียศาลย่อมอนุญาตได้ทันที แต่ถ้าถอนฟ้องเมื่อจำเลยได้รับหมาย แล้ว ศาลย่อมขอให้จำเลยทราบ เพราะจำเลยอาจเรียกค่าเสียหายได้ ถ้าปรากฏว่าโจทก์แกล้งฟ้อง

อนึ่งตามระเบียบที่ศาลยุติธรรมบัญญัติอยู่ในเวลานี้ ถ้าโจทก์ ถอนฟ้องในเมื่อได้ มีการรักษาทรัพย์ชั่วคราวของจำเลยแล้วศาลย่อม ประกาศหนังสือพิมพ์ นัดให้ส่วนคำร้องขอถอนฟ้องนั้นโดยเปิดเผย ภายใน ๗ วัน เพื่อให้เจ้าหนี้อื่น ๆ ของจำเลยมีโอกาสดำเนินคดีค้าง ในการไต่สวนหนี้ว่ามีเจ้าหนี้คนใดแสดง ความประสงค์จะเป็นโจทก์ฟ้อง คดีล้มละลายต่อไป ศาลก็อนุญาตให้โจทก์เดิมถอนฟ้องได้และให้ เวลาเจ้าหนี้คัดค้านฟ้องใหม่ภายใน ๓ วัน ทั้งนี้เป็นระเบียบที่ กระทรวงยุติธรรมได้วางไว้ เพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ทั่วไป เพราะ เมื่อศาลสั่งให้รักษาทรัพย์ชั่วคราวของลูกหนี้แล้วเจ้าหนี้อื่น ๆ ไม่มีอำนาจไปเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินของลูกหนี้ได้ ถ้าโจทก์กับลูกหนี้ตกลง

กำหนดของบุคคลล้มละลายเสียโดยไม่มีเหตุผล เจ้าหนี้ต่างๆอาจไต่ถาม
ความเสียหายได้

บทที่ ๒

การพิจารณาและพิพากษาคดีล้มละลาย

ข้อ ๑ การนัดความล้มละลาย

ตามมาตรา ๘ อนุมาตรา ๒ เมื่อโจทก์ไต่ยื่นฟ้องแล้วให้
ศาลนัดวันและเวลาพิจารณาคดีที่เดียว แต่ต้องออกหมายสั่งสำเนา
ฟ้องให้ลูกหนี้ผู้เป็นจำเลยทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๗ วัน ทั้งนี้เห็นได้
ว่าเป็นการพิจารณาโดยรวบรัดกว่าในคดีแพ่งสามัญ เพราะในคดีแพ่ง
สามัญศาลต้องใช้เวลาจำเลยยื่นคำให้การแก้คดีภายใน ๘ วัน (พ.ร.บ.
วิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๒๐) และเมื่อจำเลยยื่นคำให้การ
แล้วถ้าคดีมีประเด็นยุ่งยากศาลต้องนัดสืบของสถานีกี่ครั้งหนึ่ง เมื่อ
ตกลงประเด็นและหน้าที่นำสืบแล้วจึงนัดพิจารณาต่อไป อย่างไรก็ตาม
ตามในทางปฏิบัติสำหรับคดีล้มละลาย มีระเบียบของศาลแพ่ง อยุ่คือ
ศาลสั่งสำเนาฟ้องให้จำเลยทราบล่วงหน้าก่อนวันนัดพิจารณาไม่น้อย
กว่า ๑๐ วัน และกำหนดให้จำเลยยื่นคำให้การก่อนกำหนดนัด
พิจารณาไม่น้อยกว่า ๓ วัน ทั้งนี้เพื่อให้โอกาสโจทก์ที่รายงานว่าจำเลย
จะมีข้อแก้ตัวประการใดบ้าง แต่แม้จำเลยจะยื่นคำให้การหรือไม่
ยื่นคำให้การก็ดี ก็เป็นหน้าที่ของโจทก์ที่จะนำสืบในวันนัดให้ได้รับความ
สัมจริงตามคำฟ้องของตนทันที

ข้อ ๒. ข้อความที่โจทก์ต้องนำสืบในวันพิจารณา

โจทก์ต้องนำสืบให้ ได้ความจริงในข้อเหล่านี้คือ

ก. โจทก์ มีหนี้ค้างอยู่ เป็นจำนวนแน่นอน ตั้งแต่ ๑๐๐๐ บาท ขึ้นไป

ข. ลูกหนี้ ผู้ยื่นจำเลย ถึงการชำระเงิน

ค. ได้ส่งหมายและสำเนาฟ้องให้จำเลยทราบแล้ว

ข้อ ก. และ ข. ได้อธิบายมาแล้ว ส่วนการส่งหมายและสำเนาฟ้องในข้อ ค. ก็ทำเหมือนอย่างส่งหมายในคดีแพ่งธรรมดา คืออาจจะส่งแก่ตัวจำเลย หรือบุคคลหมาย หรือประกาศให้จำเลยทราบทางหนังสือพิมพ์ก็ได้

ข้อ ๓. การพิจารณา

การพิจารณาต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความแพ่ง ร.ศ. ๑๒๗ ตามที่ควรจะใช้ได้ (มาตรา ๗๖ ขอนุมาตรา ๒)

ข้อ ๔. คำพิพากษาหรือคำสั่ง

ในการพิจารณากลับละลายศาล อาจออกคำพิพากษาหรือคำสั่งได้ดังต่อไปนี้

(๑) ให้ลูกหนี้ล้มละลาย

(๒) ให้ยกฟ้องโจทก์

(๓) ให้เวลาลูกหนี้ชดเชยเงินภายในกำหนดไม่เกิน ๑ ปี

(๔) งตการพิจารณาตัดสินละลายไว้ชั่วคราว

(๑) เมื่อพิจารณาได้ความจริงทั้ง ๓ ประการดังกล่าวไว้ใน มาตรา ๑๓ อนุมาตรา ๑ (หน้า ๒๕) ศาลต้องพิพากษาให้จำเลยเป็น คนล้มละลายตามมาตรา ๑๓ อนุมาตรา ๒ ศาลจะพิพากษาให้ลูกหนี้ชำระหนี้ภายในคดีแพ่งธรรมดาไม่ได้ และคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลนั้นจะทำได้เพียง ๔ อย่างดังกล่าวแล้วข้างต้น ฎีกาที่ ๒๓๕/๒๔๖๓ ระหว่างนายชาเขาโจทก์นายเขียนหรือไปเชิงนางกิม จำเลยในคดีนี้โจทก์นำสืบได้ความตามข้อ ก. และ ค. แต่ไม่ได้ความว่าจำเลยทั้งทใช้เงินตามข้อ ข. ศาลอุทธรณ์จึงกำหนดเวลาให้จำเลยใช้เงินเสียเอง และเมื่อจำเลยไม่ใช้เงินตามกำหนดแล้วก็พิพากษาให้ล้มละลายเช่นนี้ ศาลฎีกาพิพากษาว่าศาลอุทธรณ์ทำผิดหน้าที่เมื่อพิจารณาไม่ได้ความว่าจำเลยทใช้เงินแล้ว ก็ควรพิพากษายกฟ้องแต่อย่างเคียวจึงจะถูก

(๒) ถ้าพิจารณาไม่ได้ความสมจริงดังกล่าวไว้ในมาตรา ๑๓ (๑) แต่ข้อใดข้อหนึ่ง ศาลอาจพิพากษายกฟ้องโจทก์เสียได้ เว้นแต่ว่าถ้าเป็นเรื่องที่โจทก์เพียงแต่ไม่ได้ส่งหมายสำเนาฟ้องให้จำเลยภายในเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ก่อนวันพิจารณา ศาลอาจให้เลื่อนการพิจารณาไปเพื่อให้โจทก์จัดการเสียให้ถูกต้องโดยไม่ต้องยกฟ้องคดีก็ได้ นอกจากนี้ถ้าจำเลยนำสืบให้ศาลเชื่อว่าตนอาจใช้หนี้สินให้หมดก็ได้ ก็ดี หรือว่ามีเหตุผลอื่น ๆ ซึ่งไม่ควรจะออกคำสั่งให้

ล้มละลายก็ ศาลก็อาจยกฟ้องของโจทก์เสียได้ (มาตรา ๑๓
อนุมาตรา ๓)

ที่ว่าลูกหนี้อาจใช้หนี้สินให้หมดได้ หมายความว่าใช้หนี้แก่เจ้า
หนี้ทั้งหมดไม่ใช่เจ้าหนี้ที่เป็นโจทก์แต่ผู้เดียว ส่วนเหตุผลอื่นๆ ที่ศาล
เห็นว่าไม่ควรออกคำสั่งให้ล้มละลายนั้น อยู่ในดุลยพินิจของศาลที่จะ
สั่งเป็นอย่างอื่นไป เช่นเจ้าหนี้กับลูกหนี้ตกลงสมยอมกันฟ้องคดีล้ม
ละลายชั้น หรือเจ้าหนี้เอาหนี้ส่วนตัวของผู้ถือหุ้นมาฟ้องให้ห้างหุ้นส่วน
ล้มละลาย เป็นต้น (ฎีกาที่ ๑๘๔/๒๔๖๕ ระหว่าง หลวงจิตร
จำนงวานิช กับพวกโจทก์ ห้างหุ้นส่วนยี่หื้อยแข่งแข่งกับพวกจำเลย)

อนึ่งถ้าเหตุปรากฏขึ้นว่าโจทก์นำคดีล้มละลายมาฟ้องร้อง
เพื่อเป็นทางเร่งรัดหนี้จากลูกหนี้เท่านั้น ไม่ได้มุ่งหวังจะฟ้องเพื่อเอา
ทรัพย์สินของลูกหนี้มาเฉลี่ยใช้ทุกคน เช่นนี้ก็นับว่า เป็นการฟ้องผิด
ความประสงค์ของ พ.ร.บ. ล้มละลาย ซึ่งศาลอาจถือเป็นเหตุ
พิพากษายกฟ้องโจทก์เสียได้

แต่คำว่าเหตุผลอื่นๆ ในมาตรา ๑๓ (๓) นี้ ศาลฎีกาเคย
วินิจฉัยว่าต้องเป็นเหตุผลทำนองเดียวกับที่กล่าวไว้ในมาตรา ๑๓ อนุ
มาตรา ๑-๒-๓ (ฎีกาที่ ๓๔๔/๒๔๗๕ ระหว่าง นายเกษม
อุทยานินโจทก์ หม่อมบัว สวัสดิทิกุล ฌษุรยา จำเลย) ทั้งนี้เป็นการ
ตีความที่น่าจะเข้ากับตัวอักษรในกฎหมาย และคำในต้นร่างภาษาอังกฤษซึ่งใช้ว่า for other sufficient cause นี้ก็มีความหมาย
กว้างกว่าที่ฎีกาฉบับนี้กล่าวเป็นอันมาก

กฎหมายลักษณะล้มละลาย

(๓) ถ้าลูกหนี้ซึ่งแจ้งต่อศาลให้เป็นที่เชื่อถือได้ว่าการที่ตนใช้เงินนั้นเป็นแต่เพียงชั่วคราว และมีเหตุผลที่น่าเชื่อว่าตนยังอาจใช้หนี้ได้ ศาลจะผ่อนเวลาให้ลูกหนี้ผู้นั้นได้ มีโอกาสใช้หนี้ภายในกำหนดไม่เกิน ๑ ปี โดยมีเงื่อนไขบางประการตามที่ศาลเห็นสมควรก็ได้ เงื่อนไขที่ว่านี้อาจเป็นการเรียกร้องให้จำเลยนำหลักทรัพย์มาวางเป็นประกันหรือหาบุคคลมาประกันก็ได้ (มาตรา ๑๓ ขอนุมาตรา ๔) ตามที่กล่าวนี้เห็นได้ว่าเป็นการรอคอยล้มละลายไว้ชั่วคราวเท่านั้น ถ้าในระหว่างเวลาที่ศาลให้ผ่อนผันนี้จำเลยทำผิดเงื่อนไขใดๆ เช่น แกล้งยกย้ายถ่ายเททรัพย์สิน หรือไม่สามรถชำระเงินภายในกำหนดที่ศาลกระให้ ศาลจะพิพากษาให้จำเลยเป็นคนล้มละลายทีเดียวก็ได้ หรือจะมีคำสั่งประการอื่นตามที่เห็นสมควร เช่น เร่งรัดเอาภักดีนายประกันก่อนก็ได้

(๔) ถ้าลูกหนี้ผู้เป็นจำเลยได้มาแก้คดีตามฟ้องและปฏิเสธว่าไม่ได้เป็นหนี้โจทก์เลยทีเดียว หรือว่าเป็นหนี้อยู่เพียงจำนวนที่โจทก์ไม่อาจฟ้องเป็นคดีล้มละลายได้ เช่น เป็นหนี้ที่มีกำหนดราคาไม่แน่นอน ๕๖๖๕ จำเลยนำเงินหรือหาประกันมาให้ไว้ต่อศาลตามจำนวนที่ศาลเห็นว่าพอใช้หนี้ของโจทก์หากพิจารณาได้ความว่า เป็นหนี้จริง และพอใช้ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ในการที่จะพิจารณาสืบให้ได้ความถึงจำเลยต่อผู้นั้นแล้ว ศาลมีอำนาจจะสั่งการพิจารณาบุคคลล้มละลายนั้นไว้ชั่วคราวตลอดเวลาซึ่งศาลจะตั้งพิจารณาเอาความจริงในเรื่อง

หนี้ซึ่งโจทก์จะไต่ถามเห็นว่ากล่าวเป็นคดีแพ่งสามัญอีกส่วนหนึ่งนั้นก่อน (มาตรา ๑๓ อนุมาตรา ๕) ในเรื่องงคดีตามอนุมาตราที่มีข้อควรสังเกตอยู่คือตามตัวบทบัญญัติไว้ชัดว่าจำเลย จะต้อง วางหลัก ประกันเสมอไป แต่มีคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๐๓๐/๒๔๖๔ ระหว่าง บริษัทขอเนียวโทกั บริษัทศิริราชาจำเลยวินิจฉัยไว้ว่า เมื่อได้ความ ว่าข้อต่อสู้ของจำเลยเป็นข้อต่อสู้ โดยสุจริตไม่ใช่เพื่อประวิงความและมีหลักฐานดี ศาลมีอำนาจที่จะสั่งงดการพิจารณาคดีล้มละลายไว้ โดยไม่ต้องเรียกประกันจากจำเลยได้ อย่างไรก็ตามในคดีนี้ปรากฏว่าทรัพย์สินของจำเลยทั้งสิ้นอยู่ในความยึดถือของโจทก์อยู่แล้ว ซึ่ง ย่อมเป็นหลักประกันอย่างหนึ่งเหมือนกัน.

เมื่อได้คดีล้มละลายไว้ชั่วคราว เพื่อให้โจทก์ไปว่ากล่าวเรื่องหนี้สินในคดีแพ่งสามัญขึ้นก่อนก็กล่าวแล้ว ถ้าศาลพิพากษาในคดีแพ่งนั้นว่าจำเลย เป็นหนี้โจทก์ มีจำนวนแน่นอนแล้ว โจทก์มีอำนาจยื่นคำร้องขอให้ศาลดำเนินการพิจารณาคดีล้มละลายที่ งตไว้ นั่นคือไปได้ ฉะนั้นโดยหลักก็น่าจะเห็น ถ้าจำเลยชนะคดีแพ่งสามัญ นั้น จำเลยก็มีอำนาจร้องขอให้ศาลยกฟ้องคดีล้มละลายเสียได้เช่น เดียวกัน แต่ในระหว่างที่ศาลได้งดการพิจารณาคดีไว้ เพื่อให้ เจ้าหนี้ ผู้เป็นโจทก์ไปว่ากล่าวคดีแพ่งสามัญเสียให้เสร็จก่อนนั้นเอง เจ้าหนี้ ก็อาจนำคดีล้มละลายมาฟ้องลูกหนี้คนเดียวกันนั้นอีกได้ ในกรณีเช่นนี้หากศาลพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายตามฟ้องอันใหม่ก็ ให้ศาลยกฟ้องคดีล้มละลายที่พิจารณาไว้ นั้นเสีย โดยจะมีคำสั่ง

กฎหมายลักษณะล้มละลาย

ใดๆ ตามแต่จะเห็นสมควรก็ได้ เช่น ให้ค่าธรรมเนียมเป็นพับไปแก่คู่ความ เป็นต้น

อันนี้ควรสังเกตข้อแตกต่างในระหว่างมาตรา ๑๓ อนุมาตรา ๔ กับมาตรา ๑๓ อนุมาตรา ๕ ด้วย คือในอนุมาตรา ๔ ลูกหนี้ยื่นแต่เพียงขอผ่อนเวลาชำระหนี้ ส่วนตามอนุมาตรา ๕ ลูกหนี้ปฏิเสธหนี้สินหรืออำนาจฟ้องของโจทก์เสียทีเดียว

ข้อ ๕ อุทธรณ์ฎีกา

บรรดาคำสั่งของศาลให้อุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์ได้ แต่เมื่อศาลอุทธรณ์ตัดสินแล้วคู่ความจะฎีกาอีกไม่ได้ เว้นแต่มีข้อยกเว้นกฎหมาย (มาตรา ๗๙)

เมื่อศาลออก คำสั่งหรือ คำพิพากษาอย่างหนึ่ง อย่างไม่ตาม พ.ร.บ. นี้แล้ว ให้จัดการบังคับคดีไปตามคำสั่งหรือคำพิพากษานั้นทันทีโดยมิต้องรออุทธรณ์ เว้นแต่คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นเองจะมีข้อความอนุญาตไว้เป็นอย่างอื่น การอุทธรณ์ตาม พ.ร.บ. นี้ต้องแจ้งให้เจ้าพนักงานรักษาททรัพย์ทราบทุกราย (มาตรา ๘๐)

บทที่ ๓

คำสั่งให้รักษาททรัพย์

ชั่วคราวและคำสั่งให้ล้มละลาย

ในบทนี้จะได้แยกพิจารณาเป็นข้อๆ ไปดังนี้ คือ

๑. ลักษณะของคำสั่งให้รักษาททรัพย์ชั่วคราวกับคำสั่งให้ล้ม

ละลาย

๒. ผลของคำสั่งให้รักษาทรัพย์สินชั่วคราวและคำสั่งให้ล้ม

ละลาย

๓. ถอนการรักษารักษาทรัพย์สิน

๔. แดงการณเรื่องหุ้นส่วน

๕. การประชุมเจ้าหนี้

๖. ผู้จัดการทรัพย์สิน

๗. การไต่สวนโดยเปิดเผย

ข้อ ๑. ลักษณะของคำสั่งให้รักษารักษาทรัพย์สินชั่วคราว
กับคำสั่งให้ล้มละลาย

คำสั่งให้รักษารักษาทรัพย์สินชั่วคราว คือคำสั่งของศาลตั้งเจ้า

พนักงานรักษารักษาทรัพย์สินเป็นผู้รักษารักษาทรัพย์สินของลูกหนี้ชั่วคราวก่อนมีคำพิพากษาเด็ดขาด และให้เจ้าหนี้ทรัพย์สินสมบัติของลูกหนี้นั้นทันที (มาตรา ๑๑ อนุมาตรา ๑)

โดยที่คำสั่งนี้ ไม่มีลักษณะเด็ดขาดกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินสมบัติต่าง ๆ ของลูกหนี้ที่ตกยึดมาหนึ่งยังคงอยู่กับลูกหนี้ ซึ่งเป็นแต่ชั่วคราว ครอบครอง และอำนาจที่จะจำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สินนั้น ๆ ในระหว่างที่ศาลยังทำการพิจารณาอยู่เท่านั้น ถ้าในที่สุดศาลพิพากษายกฟ้องโจทก์ อำนาจเหล่านี้ก็กลับคืนไปยังลูกหนี้ก็ เพราะฉะนั้นในชั้นนี้เจ้าพนักงานรักษารักษาทรัพย์สินไม่มีอำนาจจำหน่ายทรัพย์สินที่รักษาไว้ เว้นแต่เป็นการจำเป็นที่จะเก็บรักษาไว้ไม่ได้ เช่นของนั้นจะเสียหายเป็นต้น

กฎหมายลักษณะล้มละลาย

คำสั่งให้ล้มละลายมีลักษณะแตกต่าง กับการล้มละลาย มาข้างต้น เพราะเป็นคำพิพากษาเด็ดขาดของศาล เมื่อได้ทำการพิจารณาพิเคราะห์เสร็จแล้ว และมีผลทำให้กรรมสิทธิ์ในความครอบครองและอำนาจจัดการทั้งปวงเกี่ยวแก่ทรัพย์สินของผู้ล้มละลายโอนไปอยู่กับเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ทั้งสิ้น เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์แต่ผู้เดียวมีอำนาจจำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สินของผู้ล้มละลาย เพื่อรวบรวมแบ่งเฉลี่ยใช้หนี้แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายได้

ข้อแตกต่าง อีกประการ หนึ่ง คือก่อนที่ศาลจะออกคำสั่งให้รักษาทรัพย์ชั่วคราวตามคำขอของโจทก์ศาล ต้องเรียกให้โจทก์วางประกันค่าเสียหายไว้ตามที่เห็นสมควรเสียก่อน ซึ่งต้องแล้วแต่เหตุผลเป็นเรื่อง ๆ ไป (ตามมาตรา ๑๑ อนุมาตรา ๑) ส่วนคำสั่งให้ล้มละลายศาลออกให้โดยไม่เรียกให้โจทก์วางเงินประกันอย่างไร แต่เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ มีอำนาจเรียกเงินประกันค่าเสียหายได้ตามสมควร

ควรสังเกตด้วยว่า มาตรา ๑๑ อนุมาตรา ๒ บัญญัติว่า เมื่อศาลได้ตั้งผู้รักษาทรัพย์ชั่วคราวก่อนออกคำสั่งให้ล้มละลายแล้ว ในพระราชบัญญัตินี้ให้ถือว่า วันตั้งผู้รักษาทรัพย์ชั่วคราวนั้นเป็นวันออกคำสั่งให้ล้มละลาย เพราะฉะนั้นสมมติว่าศาลได้ออกคำสั่งรักษาทรัพย์นายคำชั่วคราวเมื่อวันที่ ๑ มกราคม แล้วพิพากษาให้นายคำล้มละลายในวันที่ ๕ มกราคมเช่นนี้ ต้องถือว่านายคำเป็นคนล้มละลาย

ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ถึงวันที่ผลคดีออกโดยซึ่งตามอัตราค่า
 หักจะเรียกจากจำเลยได้ จนถึงวันล้มละลาย (คือวันที่ ๕) ก็ต้อง
 ลดน้อยลงไปด้วย คือเรียกได้จนถึงวันที่ศาลสั่งรักษาทรัพย์ชั่วคราว
 (คือวันที่ ๑) เท่านั้น, และในเรื่องที่มาตรา ๔๕ บัญญัติว่า
 การที่ผู้ล้มละลายไป โอนทรัพย์สินในระหว่าง ๒ ปี ก่อนคำพิพากษาให้
 ล้มละลาย จะใช้ยักยอกเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ไม่ได้นั้น การ
 หนีเวลาก็ต้องยักยอกเช่นเดียวกัน ก็ต้องเริ่มนับ ๒ ปี จากวันศาลมี
 คำสั่งรักษาทรัพย์ชั่วคราว

เมื่อเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ได้ รับคำสั่งจากผู้รักษาทรัพย์
 แล้ว ให้มีหน้าที่นำคำสั่งให้รักษาทรัพย์ชั่วคราวหรือคำสั่งให้ล้ม
 ละลายนั้นออกประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษา และในหนังสือ
 พิมพ์รายวันด้วยตามที่เห็นสมควร เพื่อให้เจ้าพนักงานอื่นของ
 จำเลยรวมทั้งประชาชนทั่วไปได้มีโอกาสดูทราบ อันในประกาศคำสั่ง
 ให้ล้มละลายนั้น ต้องแจ้งกำหนดให้บรรดาเจ้าหนี้ของผู้ล้มละลาย
 ทำคำร้องขอพิทักษ์หนี้ต่อเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์เสียแต่ภายใน ๒
 เดือนด้วย (มาตรา ๑๘ ของมาตรา ๑ และ ๒)

**ข้อ ๒. ผลของคำสั่งให้รักษาทรัพย์ชั่วคราวและคำสั่ง
 ให้ล้มละลาย**

ผลของคำสั่งให้รักษาทรัพย์ชั่วคราว และคำสั่งให้ล้ม
 ละลายมีดังนี้ คือ :-

- (๑) ทรัพย์สินทั้งสิ้นของผู้ล้มละลาย ตลอดทั้งที่ได้มา

โดยทางมฤตกยกให้, หรือโดยทางอื่น ๆ ตกอยู่ในความปกครองของ
เจ้าพนักงานรักษาททรัพย์ ทงสน มาตรา ๑๔ (๑) เหตุฉะนั้นถ้า
แม่ทรัพย์ตายไปในระหว่างยุค ลูกหนี้จะฟ้องโจทก์มิได้ ไม่เหมือนใน
คดีแพ่งสามัญ ซึ่งผู้ชนะคดีชี้ให้ยึดทรัพย์ ต้องรับผิดชอบตาม
วิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๘๗ ฎีกาที่ ๗๘๘/๒๔๗๒
ระหว่างนายชื่นหรือจงแก้งจุนโจทก์ บริษัทแบงก์สยามกัมมาจลจำเลย

(๒) เจ้าพนักงานรักษาททรัพย์ ผู้ตาย เป็นผู้มั่งคั่งที่จะ
จัดการเกี่ยวกับทรัพย์สมบัติของผู้ล้มละลาย และที่รับเงิน
หรือทรัพย์สมบัติซึ่งผู้ล้มละลายควรจะได้รับ มาตรา ๑๔ (๒)

(๓) เจ้าพนักงานรักษาททรัพย์ มีอำนาจที่จะเก็บรวบรวมเงิน
หรือทรัพย์สมบัติอื่น ๆ ซึ่งผู้ล้มละลายเป็นเจ้าของอยู่แก่นายธนาคาร
หรือผู้เช่า นายหรือผู้แทน หรือแก่บุคคลอื่น ๆ ได้ และให้มีอำนาจ
ที่จะปราณีประนอมยอมความที่กล่าวหา และที่จะฟ้องร้องหรือคดี
คดีใด ๆ ที่เกี่ยวกับทรัพย์สมบัติของผู้ล้มละลายกับทั้งมีอำนาจที่จะ
กระทำการต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อให้เป็นผลสำเร็จไปในเรื่องกิจการทรัพย์
สมบัติของผู้ล้มละลายด้วย มาตรา ๑๔ (๓) ในเรื่องอำนาจ
ของเจ้าพนักงานรักษาททรัพย์ที่จะปราณีประนอมยอมความดังกล่าว
ข้างต้นควรดู ฎีกาที่ ๑๒๐๘/๒๔๗๓ ระหว่างนาย เอ็นนา
โจทก์ เจ้าพนักงานรักษาททรัพย์ของนายชม ชมเสวี จำเลย

(๔) เจ้าพนักงานรักษาททรัพย์เป็นผู้แทน ผู้ล้มละลายใน
บรรดาคดีที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สมบัติอันค้างพิจารณาอยู่ในศาล ซึ่ง

ผู้ล้มละลายเป็นโจทก์จำเลยหรือเป็นคู่กรณีของทั้งหมตกฎมาตรา ๑๔ (๔) และฎีกาที่ ๔๔/๒๔๖๔ ระหว่าง นายแสง ฤกษ์มาห้อยโจทก์ นายเล่า ชวงสีช จำเลย ในเรื่องฟ้องโจทก์ฟ้องจำเลยเรียกค่าเสียหาย ตามฉีกสัญญาจะขายข้าว ระหว่างที่ศาลกำลังพิจารณาคดีอยู่ จำเลย ตกเป็นคนล้มละลาย ศาลคดีต่างประเทศสั่งให้เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์เข้าสู่วินิจฉัยผู้ล้มละลาย แต่ศาลอุทธรณ์ กลับคำสั่งนั้นอ้างว่า โจทก์มีหนี้สินที่พิสูจน์ได้ คงจัดการพิสูจน์ตามมาตรา ๑๔ ข้อ ๕ และมาตรา ๕๓ จึงจะถูกต้อง ศาลฎีกาพิพากษาว่า โจทก์มีอำนาจ ขอให้ศาล เรียกเจ้าพนักงานรักษา ทรัพย์ เข้ามาสู่วินิจฉัยจำเลยได้ตาม พ.ร.บ. ล้มละลาย มาตรา ๑๔ ข้อ ๔ นี้ เพราะมาตรา ๑๔ (๕) และมาตรา ๕๓ กั้นความถึงหนี้สินที่ยังไม่ได้เกิดเรียกร้องขึ้น ในระหว่างที่ศาลได้ออกคำสั่งให้รักษาทรัพย์ชั่วคราว หรือคำพิพากษา ให้ล้มละลายเท่านั้น

(๕) ห้ามมิให้บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายเร่งรัดหนี้ที่อาจพิสูจน์ได้ ในคดีล้มละลายแก่ตัว หรือแก่ทรัพย์สมบัติของผู้ล้มละลายโดยทางอื่น ๆ นอกจากจะฟ้องร้องว่ากล่าวตามข้อความที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้เป็นอันขาด กฎมาตรา ๑๔ (๕)

(๖) กิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สมบัติหรือบัญชีหนี้สินของผู้ล้มละลายนั้น ผู้ล้มละลายไม่มีอำนาจจัดการได้ โดยชอบด้วยกฎหมาย นอกจากตนจะได้รับอนุมัติจากเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ หรือที่ประชุมพวกเจ้าหนี้ตั้งที่กำหนัดไว้ใน มาตรา ๒๓ และ ๓๔ เท่านั้น. กฎมาตรา ๑๔ (๖)

กฎหมายลักษณะล้มละลาย

(๗) เมื่อศาลสั่งให้รักษาทรัพย์ ของลูกหนี้ชั่วคราว หรือให้ลูกหนี้ล้มละลายแล้ว ให้ผู้รักษาทรัพย์ ชั่วคราวหรือเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ เจ้าพนักงานบรรณาการทรัพย์ สัมบัติ ทวงตรา หรือสรรพสมุด หรือหนังสือลายลักษณ์อักษรต่าง ๆ ของผู้ล้มละลาย ไม่ว่าทรัพย์สิ่งของนั้น ๆ จะอยู่ในความยึดถือของผู้ล้มละลายหรือผู้อื่น แต่ตามทางปฏิบัติเท่าที่เป็นอยู่ ณ บัดนี้ เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ มิได้ทำการยึดเอง แต่หากให้วิธีออกหมายสั่งให้เจ้าพนักงานกองหมายเป็นผู้จัดการยึดแทนตน เพราะกองรักษาทรัพย์ ไม่มีเจ้าพนักงานหรือเครื่องมือจะจัดการยึดเองได้ ในกรณี เช่นนี้ เจ้าพนักงานกองหมาย จึงเป็นตัวแทนของเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ ถ้าเกิดการเสียหายขึ้นเนื่องจากการที่เจ้าพนักงานกองหมายได้ทำลงไป ในหน้าที่ เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ผู้เป็นตัวแทนควรจะเป็นผู้รับผิดชอบเหมือนอย่างที่เขาทำเอง ตามที่ ๗๔๘/๒๔๗๒ ระหว่าง นายชิน หรือ จงเงงจุนโจทก์ บริษัทแบงก์สยามกัมมาจลจำเลยที่ผ่านมาแล้ว

ทรัพย์ ที่เจ้าพนักงานกองหมายยึดแทนเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์นั้น เมื่อยึดมาแล้วก็รายงานไปยังเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์เพื่อรอฟังคำสั่งว่าจะให้ขายทอดตลาดหรือจะให้จัดการอย่างใดต่อไป ถ้าต้องขายทอดตลาดกองหมายก็เป็น ผู้ขายแล้วส่งเงินไปยังกองรักษาทรัพย์

ผู้ที่จะทำตามหมายของ ศาล มีอำนาจที่จะยึด ทรัพย์ สัมบัติทุกอย่างของผู้ล้มละลาย ซึ่งอยู่ในความยึดถือปกครองของผู้ล้ม

ละลายหรือของผู้อื่น และในการเข้าซื้อหนี้ มีอำนาจจะหักพังเข้าไปในบ้านเรือนหรือห้องของผู้ล้มละลาย ซึ่งคิดว่าจะมีทรัพย์สินของผู้ล้มละลายอยู่ที่นั้น และถ้าศาลเห็นมีเหตุสมควรเชื่อว่าทรัพย์สินสมบัติของผู้ล้มละลายซุกซ่อนอยู่ ศาลมีอำนาจออกหมายค้นให้เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าพนักงานผู้หนึ่งผู้ใดไปจัดการ ค้นหาทรัพย์สิน ๆ ใด (กฎหมาย ๔๓) ในเรื่องนี้ควรดูคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๔๐ ที่ ๑/ร.ศ. ๑๒๐ ซึ่งศาลวินิจฉัยว่า ถ้ามีล้มละลายคนเดียวกับเจ้าหนี้ขายที่ดินเดิมของภรรยาได้ด้วย แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าภรรยาตกเป็นผู้ล้มละลายคนเดียวกับเจ้าหนี้วินิจฉัยว่า เจ้าหนี้จะยึดทรัพย์สินเป็นสินเดิมของผัวไม่ได้ ฎีกาที่ ๑๐๖๘/๒๔๖๒ ระหว่างนายเชยใจทัก ส่วนหวังที่ ๑ เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ของนางรว ผู้ล้มละลายที่ ๒ จำเลย

หนึ่งควรสังเกตว่าในเรื่องนี้ มาตรา ๑๘ บัญญัติว่า เมื่อทราบคำสั่งให้ล้มละลายหรือให้รักษาทรัพย์ชั่วคราวแล้ว ลูกหนี้มีหน้าที่ส่งมอบบรรดาทรัพย์สินสมบัติ ครอบครอง สรรพสมบัติ และหนังสือลายลักษณ์อักษรต่าง ๆ ที่อยู่ในความยึดถือของ ตนอื่น เกี่ยวกับทรัพย์สินสมบัติ หรือ กิจการ ของ ตนนั้น ให้แก่เจ้าพนักงานรักษา ทรัพย์ หรือผู้รักษาทรัพย์ ชั่วคราวทั้งสิ้น ถ้าลูกหนี้ไม่กระทำดังนี้โดยไม่มีเหตุแก้ตัวอันสมควรแล้วอาจมีโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือนตามมาตรา ๖๔ จึงเห็นได้ว่าแม้ เจ้าพนักงานจะไม่ทำการยึดทรัพย์สินของตนก็ได้ จำเลยในคดีล้มละลายก็มีหน้าที่ส่งมอบทรัพย์สิน ให้แก่เจ้าพนักงานอยู่แล้ว

(๘) นอกจากถูกจำกัดอำนาจในทางทรัพย์สินแล้ว ลูกหนี้ที่ถูกศาลสั่งให้รักษาทรัพย์สินชั่วคราวหรือให้ล้มละลายยังอาจถูกจำกัดเสรีภาพในส่วนตัวอีกด้วย คือเมื่อลูกหนี้ได้รับหมายและสำเนาฟ้องแล้วศาลอาจจะสั่งให้เขาค้ำลูกหนี้มากขึ้นจึงไว้นกว่าลูกหนี้จะหาประกันมาให้เป็นที่พอใจของศาล หรือจะหนกว่าจะสันนิษฐานเวลาที่ศาลเห็นสมควรก็ได้ ถ้าคดีมีเหตุผลอย่างหนึ่งอย่างใดทั้งระกล่าวต่อไปนี้ คือ

ก. ศาลเห็นมีเหตุอันน่าเชื่อว่าลูกหนี้ได้หลบหนีหรือกำลังจะหลบหนี เพื่อประวิงหรือทำการฉ้อโกงในการพิจารณาคดีล้มละลายซึ่งตนเป็นจำเลยนั้น

ข. เมื่อศาลเห็นว่าลูกหนี้ได้กระทำหรือกำลังจะกระทำความผิด ซึ่งอาจมีโทษตามพระราชบัญญัตินี้ (กฎหมายตรา ๑๗) ผู้ที่มีอำนาจร้องขอให้ศาลออกหมายจับลูกหนี้ตามมาตรา ๑๗ คือ เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์สินหรือเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ และเมื่อศาลสั่งซึ่งลูกหนี้แล้ว ผู้ที่ร้องขอให้ศาลออกคำสั่งจะต้องออกเงินทรองค่าเลี้ยงดูลูกหนี้ในระหว่างที่ถูกขังนั้นไปก่อน โดยนำไปวางต่อเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์สินเป็นครั้งคราว ค่าเลี้ยงดูนี้ผู้ทรงอำนาจนำมาพิสูจน์ต่อเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์สินได้ในภายหลัง

ข้อ ๓. ถอนการักษาทรัพย์สิน

เมื่อศาลสั่งรักษาทรัพย์สินชั่วคราวของจำเลยไว้แล้ว ถ้ามีเหตุดังต่อไปนี้ ศาลอาจสั่งถอนการักษาทรัพย์สินชั่วคราวเสียได้ คือ

ก. ศาลยกฟ้องโจทก์ตามมาตรา ๑๓ อนุมาตรา ๓. การ
รักษาทรัพย์สินชั่วคราวก็ย่อมต้องเลิกไปด้วยเป็นเงาตามตัว

ข. ถ้าศาลผ่อนเวลาให้ลูกหนี้ชำระหนี้ภายในกำหนด ตาม
มาตรา ๑๓ อนุมาตรา ๔ ในเรื่องนี้ศาลจะต้องคอยพิจารณา
ควร เช่น จำเลยได้ทำหลักประกันมาวางไว้พอเพียงแล้ว หรือ
ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลวางไว้แล้วเป็นต้น

ค. ถ้าศาลสั่งให้จัดการพิจารณาตามมาตรา ๑๓ อนุมาตรา
๕ ศาลก็อาจสั่งถอนการรักษาทรัพย์สินชั่วคราวได้เหมือนกัน ถ้าเห็น
มีเหตุอันสมควร

เมื่อศาลสั่งถอนการรักษาทรัพย์สินชั่วคราวแล้ว เจ้าพนักงาน
รักษาทรัพย์สินมีหน้าที่ลงประกาศ ในหนังสือพิมพ์รายวัน ตามมาตรา
๗๓ อนุมาตรา ๕ เพื่อให้ประชาชนทราบ

ข้อ ๔. แถลงการณ์เรื่องหุ้นส่วนและทรัพย์สินสมบัติ

เมื่อศาลพิพากษาให้ลูกหนี้เป็นบุคคลล้มละลายแล้ว ภายใน
เวลา ๒๔ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ทราบคำพิพากษานั้น ผู้ล้ม
ละลายต้องยื่นคำแถลงการณ์เรื่องหุ้นส่วนในการค้าขายของตนต่อเจ้า
พนักงานรักษาทรัพย์สิน โดยสัจจริงและถูกต้องดังต่อไปนี้คือ

๑. ตนไม่มีหุ้นส่วนเลย หรือ

๒. มีหุ้นส่วน

ถ้าผู้ล้มละลายแถลงว่าตนมีหุ้นส่วน ต้องขอกรายละเอียด
ออกดังต่อไปนี้ คือ.

- (ก) ชื่อและที่อยู่ของผู้ที่เป็นหุ้นส่วน
- (ข) นามสมญาของห้างหุ้นส่วน
- (ค) หุ้นส่วนนั้นเป็นหุ้นส่วนสามัญซึ่งจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลหรือไม่ได้จดทะเบียน หรือว่าเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด
- คำแถลงการณ์ทั้งสี่ดังกล่าวนี้ผู้ล้มละลายต้องสาบาลตัว
 ปรารถนาคือว่าเป็นความจริง และให้ถือเป็นส่วนหนึ่งแห่งคำชี้แจง
 เรื่องทรัพย์สินสมบัติของลูกหนี้ตามที่กล่าวไว้ในมาตรา ๒๐ แห่ง พ.ร.บ.
 นี้ (ม. ๑๕)

นอกจากที่กล่าวมาแล้วผู้ล้มละลายยังต้องทำคำชี้แจงเรื่องกิจการและทรัพย์สินสมบัติของตนตามแบบพิมพ์ยื่นต่อเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์สินภายใน ๗ วันนับแต่วันที่ได้ทราบคำพิพากษาให้ผู้ล้มละลายชื้อด้วย หรือถ้าทำไม่ทันภายในกำหนดนั้นก็ต้องขออนุญาตเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์สินเลือกกำหนดเป็นคราวๆไป คำชี้แจงนี้ก็ต้องมีคำสาบาลปรารถนาคือว่าเป็นความจริง และต้องแสดงข้อความดังต่อไปนี้ คือ

๑. งบดุลย์แสดงสินทรัพย์และหนี้สิน
๒. รายละเอียดแสดงจำนวนสินทรัพย์ที่เหลืออยู่และจำนวนหนี้สินหรือความรับผิดชอบต่างๆ

ในเรื่องหนี้สินนั้นของแสดงชื่อที่อยู่และวิชาหากินของเจ้าหนี้ทั้งหลาย และให้แถลงด้วยว่าเจ้าหนี้เหล่านั้นได้ยึดถืออะไรไว้เป็นหลักประกันบ้าง ทั้งแต่เมื่อใดวันใด

๓. เหตุผลที่ตนต้องขาดทุนถึงไม่มีทรัพย์สินพอใช้หนี้

๔. ข้อความอย่างอื่น ๆ ตามแต่เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์จะ

ต้องการทราบ (ม. ๒๐)

ถ้าผู้ล้มละลายไม่ปฏิบัติตามที่กล่าวไว้ข้างต้นโดยไม่ผิดแก้ตัวอันสมควร มาตรา ๖๔ บัญญัติโทษจำคุกไว้ไม่เกินกว่า ๖ เดือน

ข้อ ๕ การประชุมเจ้าหนี้

ตามมาตรา ๒๑ เมื่อศาลพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายแล้ว เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ที่จะต้องเรียกประชุมเจ้าหนี้ครั้งแรกโดยเร็วที่สุด.

การนัดประชุมเจ้าหนี้ครั้งแรกนี้ต้องแจ้งความเป็นหนังสือไปยังเจ้าหนี้ที่เจ้าพนักงานรู้จักทุกคน และต้องลงประกาศแจ้งความในหนังสือพิมพ์รายวันฉบับหนึ่งด้วย ส่วนประกาศแจ้งความอย่างอื่น ๆ ที่จะต้องส่งไปยังเจ้าหนี้ทั้งหลายนั้น เจ้าพนักงานจะเลือกมีหนังสือแจ้งไปให้ทราบ หรือจะลงในหนังสือพิมพ์รายวันฉบับใดฉบับหนึ่งก็ได้ แล้วแต่จะเห็นสมควร (ม. ๓๓)

สำหรับการประชุมครั้งหลัง ๆ นั้นอาจมีได้ในการนัดต่อไปนี้คือ

(๑) เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์อาจเรียกประชุมเวลาใดก็ได้ตามแต่จะเห็นสมควร

กฎหมายลักษณะล้มละลาย

(๒) ศาลสั่งให้เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์เรียกประชุม

(๓) พวกเจ้าหนี้ซึ่งมีจำนวนหนึ่งรวมกันเท่า ๑ ใน ๔ ของจำนวนหนี้ทั้งสิ้น แล้วร้องขอต่อเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์เป็นลายลักษณ์อักษรให้เรียกประชุม ทั้งนี้ปรากฏตามมาตรา ๗๓ (๓)

ในการประชุมเจ้าหนี้ทุกคนควรให้เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์เป็นประธานในที่ประชุม ตาม มาตรา ๗๓ (๔) เพราะฉะนั้นเมื่อที่ประชุมออกเสียงถ่วงกัน เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์จึงน่าจะออกเสียงชี้ขาดได้ แต่ทั้งนี้กฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้โดยชัดเจน

ตัวผู้ล้มละลายต้องไปในการประชุมด้วยทุกครั้ง และต้องยอมให้ที่ประชุมได้สวนซักถามข้อความต่าง ๆ ซึ่งตนจำต้องตอบตามสมควร

การประชุมเจ้าหนี้มีหัวข้อที่จะปรึกษากันดังต่อไปนี้ คือ:—

(๑) จะควรรับค่าชดเชยหนี้ ซึ่งผู้ล้มละลายเสนอมานี้หรือไม่

(๒) จะควรจัดการทรัพย์ล้มละลายอย่างไรจึงจะได้ผลดีที่สุด, เช่นจำหน่ายขายทรัพย์ลูกหนี้ เป็นต้น

(๓) ถ้ามีเจ้าหนี้เป็นจำนวนมากคนด้วยกัน จะควรตั้งเจ้าหนี้บางคนเป็นกรรมการผู้แทนเจ้าหนี้ทั้งหมด เพื่อให้กิจการดำเนินเร็วขึ้นหรือไม่ และถ้าตกลงตั้งกรรมการเช่นว่านี้ กรรมการจะควรได้สินจ้างรางวัลอย่างไรหรือไม่

(๔) ข้อความอื่น ๆ ตามแต่ที่จะเห็นสมควร

ตามธรรมดา เจ้าหนี้ทุกคนที่ไต่ ยื่นใบพิสูจน์หนี้และเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ย่อมรับใบพิสูจน์แล้ว มีสิทธิเข้าประชุมและออกเสียงลงคะแนนได้ทุกราว เจ้าหนี้จะมาประชุมเองหรือจะมอบฉันทะให้ผู้อื่นผู้ใดมาประชุมและออกเสียงแทนก็ได้ แต่จะมีหนังสือมาออกเสียงไม่ได้ ส่วนเจ้าหนี้ที่ยังมิไต่ ยื่นใบพิสูจน์ หรือยื่นแล้วแต่เจ้าพนักงานไม่รับ ไม่มีสิทธิออกเสียงดังกล่าวแล้ว ในเรื่องนี้ บัญชา จะ เกิดขึ้นก่อนเมื่อมีการ ประชุม ก่อน เจ้าพนักงาน ส่งใบพิสูจน์ คืออาจมีการคัดค้านในระหว่างพวกเจ้าหนี้ด้วยกันเองว่า ผู้หนึ่งไม่ควรออกเสียงได้เพราะมีหนี้จำนวนไม่แน่นอนหรือเป็นหนี้สมยอมกัน เป็นต้น ในกรณีเช่นนี้เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์อาจเลื่อนการประชุมไปคราวหน้า เพื่อไต่ ส่วนคำคัดค้านเสียก่อน หรืออาจให้ผู้ที่ถูกคัดค้านออกเสียงไปก่อน ถ้าภายหลังไต่ ส่วนไต่ ความว่าไม่มีสิทธิออกเสียง จึงค่อยส่งว่าคะแนนของเจ้าหนี้ผู้นั้นเป็นโมฆะก็ได้

สำหรับเจ้าหนี้มี ประกัน ถ้าไม่ยอมส่ง หลักประกันเข้ามา เฉลี่ยเลยหรือ ตีราคา หลักประกันไว้ เต็มตาม จำนวนหนี้ แล้วก็พิสูจน์และออกเสียงไม่ได้ ถ้ายอมส่งหลักประกันทั้งหมดก็ออกเสียงได้เต็มจำนวนหนี้ และถ้าตีราคาหลักประกันไว้ไม่คุ้มกับจำนวนหนี้ก็พิสูจน์และออกเสียงได้ จะเพาะเท่าจำนวนหนี้ที่ยังขาดอยู่ เช่น มีหนี้ ๑๐๐๐๐ บาท และมีหลักประกันราคา ๕๐๐๐ บาท ก็พิสูจน์และออกเสียงได้เพาะจำนวนเงิน ๕๐๐๐ บาทนั้น

กฎหมายลักษณะล้มละลาย

การออกเสียงในที่ประชุมเจ้าหนี้ตาม ปกติย่อมถือตามเสียง
 ทกลงธรรมดา คือ ถือตามเสียงของเจ้าหนี้ที่มีจำนวนเงินข้างมาก
 เป็นปรมาณ ส่วนการประชุมพิเศษตามพระราชบัญญัติล้มละลาย
 เวลานี้ใช้ในโอกาสเดียว คือ เพื่อรับรองการตกลงหนี้ ในกรณีเช่น
 นี้ของการประชุมเพื่อตกลงธรรมดาเสียคราวหนึ่ง กะนั้น แล้วจึง
 ประชุมครั้งที่สองเพื่อทำความตกลงพิเศษ ในการประชุมพิเศษ
 นี้ของไต่กระหน้จำนวนบุคคลข้างมากและจำนวนหนี้ ๓ ใน ๔ ของ
 ทั้งหมดจึงจะใช้ได้ อนึ่งในการประชุมครั้งที่ ๒ เพื่อตกลงพิเศษ
 นี้เจ้าหนี้จะมีหนังสือแสดงความยินยอมหรือคัดค้านก็ได้

ตัวอย่างตกลงธรรมดา สัมมติว่าหนี้ทั้งสิ้นมี ๑๐๐๐๐ บาท

เจ้าหนี้มี ๑๐ ราย ถ้าเจ้าหนี้ ๒ รายมีหนี้ค้างอยู่ ๖๐๐๐ บาท
 ออกเสียงอย่างไรก็ต้องถือตามเสียงนั้น เพราะจำนวนหนี้ข้างมากเป็น
 ฝ่ายชนะ

ตกลงพิเศษ: ตามตัวอย่างข้างบนคงมีเจ้าหนี้ออกเสียงอย่าง
 น้อย ๖ คนและมีจำนวนหนี้ค้างอยู่อย่างน้อย ๗๕๐๐ บาท คือ ๓ ใน
 ๔ ของจำนวนหนี้ทั้งหมดจึงใช้ได้

การออกเสียงในที่ประชุมเจ้าหนี้ทั้งหมด ข้อจำกัดสิทธิอยู่ อย่าง
 หนึ่ง คือตามมาตรา ๒๒ (๒) ห้ามไม่ให้เจ้าหนี้หรือผู้แทนออก
 เสียงลงคะแนนคัดค้านข้ออย่างไร ซึ่งจะทำให้ตนเองหรือผู้
 ที่มีหุ้นส่วนกับตน ได้รับความประโยชน์จากทรัพย์สินล้มละลาย

ละลาย โดยทางตรงหรือทางอ้อม นอกจากซึ่งควรจะได้รับโดย
 ฐานะเป็นเจ้าหนี้ตามส่วนเฉลี่ยเหมือนอย่างเจ้าหนี้ทั้งหลายทั่วไป เช่น
 สัมมคว่ามีปัญหาว่าจะควรตกลงหนี้หรือไม่ เจ้าหนี้คนหนึ่ง ออกเสียง
 ว่าการตกลงหนี้ควรทำต่อเมื่อจำเลยได้ถอนทรัพย์ที่งานของ คนไว้
 เสียก่อนเช่นนี้ใช้ไม่ได้

ข้อ ๖ ผู้จัดการทรัพย์

ตามมาตรา ๒๓ พวกเจ้าหนี้ที่มาประชุมกันณสำนักงาน
 ของเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ มีอำนาจทำความตกลงธรรมดา ให้ตั้งผู้
 หนึ่งผู้ใดเป็นผู้จัดการทรัพย์สมบัติของผู้ล้มละลาย และให้ผู้ที่ได้รับ
 แต่งตั้งนามอำนาจต่าง ๆ ตามแต่เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์จะกำหนดให้
 ผู้จัดการเช่นนี้มีคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ ความประสงค์
 ของกฎหมายบทนี้เพื่อระบรเทาความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นแก่ผู้ล้ม
 ละลาย เพราะบุคคลที่ทำการค้าขายใหญ่โต ถ้าถูกบีบคั้นหยุด
 ทำการเสียทีเดียวอาจได้ รัยความเสียหายมากมาย เพราะฉะนั้น
 กฎหมายจึงผ่อนผันให้ โสภาคบุคคลเช่นนี้ทำการค้าขายต่อไป แต่ทั้ง
 นี้มีเงื่อนไขอยู่ว่าให้ ทำได้แต่เฉพาะกิจปัจจุบันให้ลุล่วงไป จะทำการ
 ใดอันเป็นข้อผูกพันขึ้นใหม่อีกไม่ได้ เพราะความประสงค์ข้อใหญ่
 ของ ก.ม. ล้มละลาย ก็เพื่อรวบรวมทรัพย์ ของ ผู้ล้มละลายเท่านั้น
 ผู้จัดการทรัพย์ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้คือ

- (๑) ต้องหาประ กันมา ตาม จำนวนที่ เจ้าพนักงานรักษา
 ทรัพย์เห็นสมควร

(๒) ต้องทำบัญชีแสดงรายการใช้จ่าย ยืมต่อ เจ้าพนักงาน
รักษาทรัพย์ตามแต่เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์จะสั่ง

ถ้าที่ประชุมพวกเจ้าหนี้ลงมติให้ผู้จัดการทรัพย์ ได้รับความเห็น
ผู้จัดการก็มีสิทธิได้ รัยขำเห็นใจตามแต่ที่ประชุมกำหนดไว้ แต่ถ้าที่
ประชุมไม่ได้ กำหนดไว้ เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ มีอำนาจให้ตาม
สมควร ค่าขำเห็นใจคงจ่ายจากกองทรัพย์ สินของผู้ล้มละลาย

ข้อ ๗ การไต่สวนโดยเปิดเผย

การไต่สวนโดยเปิดเผย คือการที่ศาลไต่สวนเรื่องความ
ประพฤติการค้าขายและทรัพย์สมบัติของผู้ล้มละลาย ings มาตรา
๒๔ บัญญัติว่า เมื่อมีการ ประชุม เจ้าหนี้ครั้งแรกเสร็จแล้ว ศาล
ต้องจัดการไต่สวนโดยเปิดเผยโดยเร็ว เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์
มีหน้าที่แจ้ง กำหนดการไต่สวน ที่ให้ผู้ล้มละลาย และพวกเจ้าหนี้
ทราบล่วงหน้า ๗ วัน

ในการไต่สวน เจ้าหนี้ ซึ่งได้ยื่นคำขอ พิสูจน์หนี้ แล้วทุกคน มี
อำนาจ ชักถามผู้ ล้ม ละลาย เกี่ยวกับ กิจการ ทรัพย์ สมบัติ ของผู้ ล้ม
ละลาย และเหตุผลที่ต้องขาดทุนหนี้ได้ หรือจะตั้งผู้ ใดมาชักถาม
แทนโดยมีหนังสือมอบฉันทะมาก็ได้

เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ มีหน้าที่เป็นธุระช่วยเหลือในการไต่
สวนชักถามผู้ ล้ม ละลาย แต่เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์จะแต่งทนายมา
ทำแทนก็ได้

ตามทางปฏิบัติในศาลหลวงฉบับนี้ เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์
มักตั้งทนายมาแทน และศาลยอมให้ โองาคณบดีแทนเจ้าพนักงาน
รักษาทรัพย์ ซักถามผู้ล้มละลายก่อน ต่อจากนั้นจึงให้พวกเจ้าหนี้
ถาม ส่วนผู้ล้มละลายต้องเข้าคอกพระยานสาบาลตัวตอชค้ำถามทุก
ประการ ซึ่งศาลถามเองหรืออนุญาตให้ผู้อื่นถาม

ศาลเป็นผู้กดชื้อค้ำของผู้ล้มละลายไว้เป็นลายลักษณอักษร
และต้องอ่านให้ผู้ล้มละลายฟังแล้วให้ลงลายมือชื่อไว้ รายงาน
ออกไปเป็นพระยานเพื่อยื่นผู้ล้มละลายได้

เมื่อศาลเห็นว่าไต่สวนพอเพียงแล้วให้ทำเป็นคำสั่งว่าเข็น
เสร็จการไต่สวน และให้คัดสำเนารายงานนั้นส่งไปให้เจ้าพนักงาน
รักษาทรัพย์หนึ่งฉบับ แต่คำสั่งนี้ไม่ตัดอำนาจของศาลที่จะสั่งให้
ไต่สวนถึงกิจการและทรัพย์สินลับค้ำของผู้ล้มละลายอีกถ้าเห็นสมควร

ตามธรรมเนียมการไต่สวนโดยเปิดเผยซึ่งกระทำที่ศาล แต่
ถ้าผู้ล้มละลายเป็นผู้เสียจริตหรือมีสติหรือร่างกายพิการ ซึ่งศาลเห็น
ว่าไม่สามารถจะมาในการไต่สวนโดยเปิดเผยได้ ศาลมีอำนาจสั่งยก
เลิกการไต่สวนเช่นนั้น หรือจะสั่งให้ไต่สวนโดยวิธีอย่างใดก็ได้ก็ตาม
แต่จะเห็นสมควร ในเรื่องนี้มีตัวอย่างในคดีพระองค์เจ้าสนิทพงศ์
พัฒนเดชโชทก์ เจ้าพระยาอภัยราชามหาโยคีบรมมหาราชเจ้าเลย ซึ่งศาล
แห่งสั่งให้มีการไต่สวนโดยเปิดเผยที่บ้านของเจ้าเลย เมื่อไต่ความ
ว่าเจ้าเลยช่วยไม่สามารถมาศาลได้ (ดูคดีล้มละลายที่ ๑๘/๒๔๗๗
ของศาลแพ่ง).

บทที่ ๓

ผู้ล้มละลาย

ต่อไปนี้จะแสดงถึงสิทธิ และหน้าที่ที่สำคัญของผู้ล้มละลาย
ซึ่งไม่ได้แสดงไว้ในที่อื่น

ข้อ ๑. สิทธิของผู้ล้มละลาย

(๑) ที่ประชุมเจ้าหนี้อาจตกลงตั้งผู้ล้มละลายเป็นผู้จัดการ
ทรัพย์สินได้ตามมาตรา ๒๓ ในกรณีเช่นนี้ผู้ล้มละลายมีอำนาจจัด
การภายในขอบเขตที่ซึ่งที่ประชุมพวกเจ้าหนี้ หรือเจ้าพนักงานรักษา
ทรัพย์สินอนุมัติไว้ ตามมาตรา ๑๔ (๖)

(๒) เมื่อผู้ล้มละลายได้ใช้หนี้ให้เจ้าหนี้ทั้งหมดโดยเต็ม
จำนวนพร้อมทั้งดอกเบี้ยตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ กับ
บรรดาค่าธรรมเนียม และค่าใช้จ่ายต่างๆ ในคดีล้มละลายนั้นแล้ว
ถ้ายังมีทรัพย์สินเหลืออยู่ ผู้ล้มละลายมีอำนาจขายไปได้ ตามมาตรา ๖๑

ข้อ ๒. อำนาจในทางอรรถคดี

ในเรื่องนี้มาตรา ๓๐ บัญญัติว่า ห้ามมิให้ผู้ล้มละลาย
มีอำนาจที่จะนำคดีใดๆ มาฟ้องร้อง โดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นลาย
ลักษณ์อักษรจากเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์สินก่อน เว้นแต่คดีที่ฟ้อง
เรียกสินไหมค่าเสียหายฐานประทุษร้ายต่อตนเอง ส่วนมาตรา
๑๔ ข้อ ๔ บัญญัติให้เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์สินเป็นผู้แทนผู้ล้มละลาย

ลายในบรรดาคดีที่เกี่ยวข้องด้วยทรัพย์สมบัติอันค้างพิจารณาอยู่ และข้อ ๕ ห้ามไม่ให้เจ้าหนี้ทั้งหลายที่อาจพิสูจน์ได้ในคดีล้มละลายทำการเร่งรัดผู้ล้มละลายนอกจากโดยวิธีพิสูจน์ทางกฎหมายบัญญัติไว้กว้างมาก ถ้าข้อความโดยเคร่งครัดผู้ล้มละลายก็เกือบไม่มีโอกาสฟ้องคดีเสียเลย ศาลหลวงจึงมีที่ความกฎหมาย ๒ มาตราให้แคบเข้า เพื่อไม่ตัดสิทธิผู้ล้มละลายจนเกินไป คือ :-

(๑) ในคดีอาชญา

ผู้ล้มละลายมีอำนาจยื่นโจทก์ฟ้องคดีได้ ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับความผิดต่อตนเอง แต่ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับทรัพย์สิ้นแล้ว ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์เป็นลายลักษณะอักษรเสียก่อน ฎีกาที่ ๑๑๔๙/๒๔๗๓ ระวังหลวงภณฑลักษณะวิจารณ์ โจทก์นายแอสลิริกันตีจำเลย ซึ่งเป็นเรื่องฟ้องหาว่าขโมยออกปลอบหนังสือกระทำพะยามเท็จเบิกความเท็จเกี่ยวกับทรัพย์พลอยซึ่งโจทก์มอบให้จำเลยไว้ก่อนโจทก์ล้มละลาย ฎีกาที่ ๔๔๔/๒๔๗๕ ระวัง นายไว เจียม แซ่ ฉิว โจทก์ นายยู่เล้ง นายทิว จำเลย ส่วนข้อที่ว่าเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ได้อุญาตหรือไม่นั้น ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าถ้าเจ้าพนักงานสั่งในคำขอว่าไม่คัดค้านหรือชักข้อง ถือว่าเป็นคำอนุญาตแล้ว ฎีกาที่ ๕๙๐/๒๔๗๖ ระวังหลวงภณฑลักษณะวิจารณ์ โจทก์นายแอสลิริกันตีจำเลย

ในเรื่องผู้ล้มละลายถูกฟ้องเป็นจำเลยนั้นไม่สู้จะมีปัญหา ผู้ล้มละลายอาจถูกฟ้องได้ตามกระบวนฟ้องเหมือนบุคคลอื่น ๆ และถ้าเป็นความผิดเกี่ยวกับการล้มละลาย เจ้าพนักงานรักษาททรัพย์ หรือผู้เสียหายก็ฟ้องร้องได้ เพราะตามที่ มาตรา ๖๓ บัญญัติว่า ถ้าในระหว่างจัดการล้มละลายได้ความปรากฏแก่เจ้าพนักงานรักษาททรัพย์ว่าผู้ล้มละลายหรือผู้หนึ่งผู้ใดทำผิดในทางอาชญาเนื่องแต่การล้มละลายไม่ว่าจะเป็นความผิดตาม พ.ร.บ. นี้หรือตามประมวลอาชญาภิบัติ ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานรักษาททรัพย์จัดการฟ้องร้องนั้น มาตรา นี้เป็นแต่บัญญัติหน้าที่อย่างหนึ่งของเจ้าพนักงานรักษาททรัพย์เท่านั้น ไม่ตัดสิทธิผู้อื่นที่เสียหายในการฟ้องร้องคดีเองถ้าตนประสงค์เช่นนั้น และในเรื่องนี้แม้ผู้ล้มละลายได้ทำการตกลงหนี้กับเจ้าหนี้และศาลได้ เห็นชอบด้วยก็ดี ก็ไม่เป็นเหตุที่ผู้ล้มละลายจะหลุดพ้นจากการถูกฟ้องร้องได้

(๒) ในคดีแพ่ง

ผู้ล้มละลายจะเป็นโจทก์ในคดีแพ่งที่ไม่เกี่ยวกับการเรียกสินไหมฐานประทุษร้ายร่างกายแก่ตน โดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากเจ้าพนักงานรักษาททรัพย์ไม่ได้ ต้องห้ามตาม มาตรา ๓๐ (๑) ก. แต่ถ้าเจ้าพนักงานรักษาททรัพย์ รับผิดชอบหนี้ของเจ้าหนี้ไว้ และผู้ล้มละลายไม่พอใจ ผู้ล้มละลายอาจร้องอุทธรณ์และฎีกา คัดค้านได้ โดยไม่ต้องรับอนุญาตจากเจ้าพนักงานก่อน

เพราะมาตรา ๗๘ และ ๗๙ ของ พ.ร.บ. ล้มละลายให้อำนาจไว้เช่น
 นั้น ฎีกาที่ ๑๑๑/๒๔๗๒ ระหว่างนายอภัยกุลลาหรืออภัยกุลราธิมใจทก
 หลวงภณท์ลักษณะวิจารณ์จำเลย กับฎีกาที่ ๕๒๘/๒๔๗๕ ระหว่าง
 หลวงภณท์ ฯลฯ ผู้อุทธรณ์คำสั่งเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ในคดีล้ม
 ละลายระหว่างนายอภัยกุลลาใจทก หลวงภณท์ ฯลฯ จำเลย ซึ่ง หลวง
 ภณท์ ฯลฯ ผู้อุทธรณ์ ฎีกาว่าเรื่องที่กฎหมายห้ามไม่ให้ตนฟ้องเองนั้น
 เมื่อตนร้องขอต่อเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ฯ จำต้องฟ้องแทน แต่ศาล
 ฎีกาวินิจฉัยว่าถ้าเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ เห็นไม่ มีมูล ควรฟ้อง จะไม่
 ฟ้องก็ได้ กฎหมายไม่ได้บังคับว่าต้องฟ้องทุกเรื่องไป

ส่วนการที่ผู้ล้มละลายจะถูกฟ้องเป็นจำเลยในคดีแพ่งนั้น สำ
 หรับหนี้สินที่อาจพิสูจน์ได้บุคคลจะ ฟ้องผู้ล้มละลายให้รับ ผิดชอบใน
 ทางแพ่งไม่ได้ เพราะตามกฎหมายล้มละลายเจ้าพนักงานรักษา
 ทรัพย์ ผู้เกี่ยวเป็นผู้มีอำนาจจัดการทรัพย์สินของผู้ล้มละลาย และ
 เป็นผู้ดำเนินคดีต่าง ๆ แทนผู้ล้มละลาย ทั้งกฎหมายห้ามเจ้าหนี้ผู้ล้ม
 ละลายไม่ให้เร่งรัดหนี้ แก่ผู้ล้มละลาย นอกจากโดยวิธี พิสูจน์ แต่
 สำหรับหนี้สินที่พิสูจน์ไม่ได้กฎหมายยอมให้ฟ้องผู้ล้มละลายได้ มิ
 หนะนั้นจะเป็น การทักสติบุคคลทั่วไป เช่นสิทธิฟ้องร้องอาจหมดไป
 โดยขาดอายุความเป็นอัน แต่สำหรับหนี้ประเภทที่ว่านี้เมื่อใจทก
 ฟ้องร้องและชนะคดีแล้วต้องรอการบังคับคดีไว้จนกว่าผู้ล้มละลายจะ
 หลุดพ้นจากการล้มละลาย

ข้อ ๓ ผู้ล้มละลายพ้นจากคดี

ผู้ล้มละลายมีทางหลุดพ้นจากคดีดังต่อไปนี้คือ

๑. ถ้าเจ้าหนี้เห็นโจทก์จะทิ้งคดีและไม่มีเจ้าหนี้ทูลขอรับว่าคดีต่อไป (กฎหมาย ๑๐)
๒. ถ้าเจ้าหนี้ทั้งหลายได้รับชำระหนี้เต็มจำนวนแล้ว (กฎหมาย ๒๖)
๓. เมื่อผู้ล้มละลายร้องขอพ้นจากคดีทั้ง ๆ ที่ยังไม่ได้รับชำระหนี้หมดสิ้น (กฎหมาย ๒๗) และศาลอนุญาต
๔. เมื่อมีการตกลงหนี้ (กฎหมาย ๖๒)
๕. เมื่อพ้นกำหนด ๑๐ ปี

๑. เจ้าหนี้เป็นโจทก์ทอดทิ้งคดี

ผู้ล้มละลายอยู่ในฐานะคล้าย ๆ กับช่วงระวางโทษ เพราะฉะนั้นถ้าปล่อยให้คดียื้อยื้อนานเท่าใด ก็แปลว่าผู้ล้มละลายถูกลงโทษนานเท่าใด ด้วยเหตุนี้ ก.ม. จึงบัญญัติว่า เจ้าหนี้เป็นโจทก์ต้องทำเนิ่นคดีให้ศาลต่อไป จะประวิงให้ชักช้าไว้เพื่อเป็นการลงโทษผู้ล้มละลายทางอ้อมไม่ได้ ทั้งนี้ปรากฏในมาตรา ๑๐ ซึ่งบัญญัติให้โจทก์เป็นผู้ระงับผลประโยชน์ในการว่าคดีล้มละลาย โจทก์ต้องช่วยเจ้าพนักงานรักษทรัพย์ ในการจำหน่ายทรัพย์ของผู้ล้มละลายโดยเต็มความสามารถ และต้องวางประกันค่าเสียหายตามแต่เจ้าพนักงานจะเรียกร้องด้วย นอกจากนี้โจทก์ยังเป็นผู้ออกทค

รองค่าธรรมเนียมค่าใช้จ่ายต่างๆในคดีล้มละลายทั้งสิ้น แต่เงินที่
ออกทดรองไปให้โจทก์อาจยื่นพิสูจน์ต่อเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ได้.

ถ้าเจ้าหนี้เช่นโจทก์ ชักขึ้น หรือละเลยไม่ช่วยเจ้าพนักงาน
รักษาทรัพย์ และไม่นำเงินมาวางประกันต่อเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์
ภายใน ๗ วัน เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์อาจตั้งเจ้าหนี้อันที่มีความ
สามารถและเต็มใจให้วางค้ำล้มละลายต่อไป และเมื่อเจ้าหนี้ผู้
ได้นำเงินมาวางประกันแล้ว ก็ให้มีอำนาจเหมือนเจ้าหนี้เช่นโจทก์
ทุกประการ นอกจากเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ พวกเจ้าหนี้
เองก็อาจทำความตกลงตรงตางผู้หนึ่งผู้ใดในหมู่ของตนขึ้นเป็นผู้ว่า
คดีล้มละลายได้ เมื่อเจ้าหนี้ผู้หนึ่งได้วางเงินประกันแล้ว ก็มีอำนาจ
เหมือนเจ้าหนี้เช่นโจทก์เช่นเดียวกัน.

ถ้าไม่มีเจ้าหนี้หนึ่งผู้ใดเต็มใจรับว่าคดีล้มละลายต่อไปภายใน
กำหนด ๑ เดือน นับจากวันที่เจ้าหนี้เช่นโจทก์คนแรกได้ละเลยหรือ
ชักขึ้นไม่ปฏิบัติตามที่มาตรา ๑๐ (๑) บัญญัติไว้ เจ้าพนักงาน
รักษาทรัพย์มีอำนาจรายงานต่อศาล ขอให้ยกเลิกคดีล้มละลาย
เสียได้ ถ้าศาลพิจารณาเห็นสมควรก็ให้สั่งยกเลิกคดีล้มละลายเสีย

การยกเลิกคดีล้มละลายตามมาตรา ๑๐ นี้ไม่ทำให้จำเลย
หลุดพ้นจากหนี้สิน จำเลยเช่นแต่หลุดจากเป็นคนล้มละลายเท่านั้น

๒. เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้เต็มจำนวน

เมื่อเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ได้รวบรวมทรัพย์ของผู้ล้มละลาย
ชำระหนี้จนครบถ้วนแล้ว เจ้าพนักงานต้องรายงานศาลขอให้สั่งเลิก

คดีล้มละลาย ในกรณีเช่นนี้ ศาลมักสั่งยกเลิกคดีล้มละลายทุกเรื่อง แต่ศาลจะไม่สั่งเช่นนั้นก็ได้อีก เช่นเมื่อได้ความว่าผู้ล้มละลายประพฤติผิด ก.ม. ล้มละลายเป็นต้น (ดู ม. ๒๖)

เมื่อศาลสั่งยกเลิกคดีล้มละลายตามมาตราแล้วให้ถือว่าทรัพย์สินที่มีสิทธิของผู้ล้มละลายที่ยังมีเหลืออยู่ได้ โอนกรรมสิทธิ์กลับคืนไปอยู่กับผู้ล้มละลายตามเดิม แต่การใดๆ ที่ศาลหรือเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ หรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ ได้จัดทำไปแล้วก่อนผู้ล้มละลายหลุดพ้นจากคดีนี้ คงเป็นอันใช้ได้ต่อไป

สำหรับหนี้ของผู้ล้มละลายยังปฏิเสธอยู่ ถ้าผู้ล้มละลายยอมทำสัญญาและค่าประกันให้ไว้ แก่ศาลให้พอกับจำนวนหนี้ที่ปฏิเสธพร้อมกับค่าธรรมเนียมที่จะต้องเสียให้เจ้าหนี้ในการที่จะพิจารณาเรื่องหนี้สินรายนั้นแล้ว ก็ได้ถือเสมือนหนึ่งว่าที่รายนั้นได้ ใช้เต็มจำนวนตามความในมาตรานี้ ซึ่งหนี้สินที่หาตัวเจ้าหนี้ไม่ได้ หรือไม่รู้จักตัวเจ้าหนี้ ถ้าลูกหนี้ได้นำเงินจำนวนนั้นมาวางไว้ต่อศาลก็ได้ถือว่าได้ใช้เต็มจำนวนแล้วเช่นเดียวกัน.

เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ มีหน้าที่ลงแจ้งความ ในราชกิจจานุเบกษา และในหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อยหนึ่งฉบับ ว่าศาลได้สั่งยกเลิกคดีล้มละลายตามมาตรานี้.

๓. เมื่อผู้ล้มละลายร้องขอพ้นจากคดี

มาตรา ๒๗ ขัญญัติว่าในเวลาหนึ่งเวลาใดเมื่อเสร็จการ
ไต่สวนโดยเปิดเผยแล้ว ผู้ล้มละลายมีอำนาจร้องขอต่อศาลขอให้
สั่งให้ตนพ้นจากคดีได้ ข้อนี้ในทางปฏิบัติน่าจะเห็นว่าเจ้าพนักงาน
รักษาทรัพย์ต้องได้รวบรวมทรัพย์ สิ้นของผู้ล้มละลายให้เสร็จสิ้นเสีย
ก่อน มิฉะนั้นจะไม่อาจทราบได้ว่าผู้ล้มละลายมีทรัพย์พอเฉลี่ยแก่
เจ้าหนี้เป็นจำนวนเท่าใด ซึ่งเป็นข้อสำคัญประกอบมูลคดีของศาล

ก่อนยื่นคำร้องผู้ล้มละลายต้องนำเงินวางประกันต่อเจ้าพนักงาน
รักษาทรัพย์ตามแต่เจ้าพนักงานจะเห็นสมควร แต่ไม่ให้เกินกว่า
๕๐ บาทเพื่อเป็นประกันเงินค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่าย

เมื่อศาลได้รับคำร้องแล้ว ให้นำพิิจารณาคำร้องโดยเปิดเผย
เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ต้องแจ้งกำหนดวันพิจารณานี้ให้เจ้าหนี้
ทุกคนที่ได้พิสูจน์หนี้แล้วทราบล่วงหน้า ๑๔ วัน และให้ลงประกาศ
แจ้งความในราชกิจจานุเบกษา และในหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อย
หนึ่งฉบับ

เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ต้องยื่นรายงานต่อศาลว่าด้วยกิจการ
ทรัพย์สมบัติ, และความประพฤติของผู้ล้มละลายก่อนและระหว่าง
ที่ล้มละลายนั้น และให้แถลงให้ชัดเกี่ยวกับว่าผู้ล้มละลายได้ทำผิด
ประการใดอันเป็นเหตุที่ศาลจะยกคำสั่งเสียได้ รายงานนี้เจ้าพนักงาน
รักษาทรัพย์ต้องทำขึ้นต่อศาลไม่น้อยกว่า ๗ วันก่อนวันนัดพิจารณา

ถ้าผู้ล้มละลายหรือเจ้าหนี้จะคัดค้านข้อหนึ่งข้อใดในรายงานนั้น ก็ให้ยื่นคำคัดค้านเป็นลายลักษณ์อักษรให้เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ทราบดีล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๒ วัน

การพิจารณาคำร้องขอพ้นจากคดีนี้ใช้วิธีทำเนิรการคล้าย ๆ กับการไต่สวนโดยเปิดเผย ศาลมีอำนาจให้ผู้ล้มละลายสาบาลตัวเบิกความและตอบคำถามต่าง ๆ ซึ่งศาลเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์หรือเจ้าหนี้ต่าง ๆ จะต้องการทราบ และศาลอาจเรียกพยานเข้าสืบประจักษ์การวินิจฉัยในประเด็น ๆ ใดก็ได้

เมื่อศาลสืบพยานต่าง ๆ และพิจารณาคำแถลงประจักษ์กับรายงานของเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์เสร็จแล้ว ศาลมีอำนาจออกคำสั่งไต่ตั้งต่อไปนี้ คือ:—

- (๑) ออกคำสั่งให้พ้นคดีทีเดียว
- (๒) ไม่ยอมออกคำสั่งให้พ้นจากคดี
- (๓) งตคำสั่งให้ พ้นจากคดีไวกภายในเวลาไม่ต่ำกว่า ๒ ปี
- (๔) ออกคำสั่งให้พ้นจากคดีโดยมีเงื่อนไขบางประการ.

ตามธรรมดาถ้าศาลไต่สวนไต่ความว่าผู้ล้มละลายได้ทำการค้าขายโดยสุจริต แต่ต้องมีหนี้สินมากถึงล้มละลายเพราะเหตุกรรมทำให้ขาดทุนแล้ว ศาลย่อมออกคำสั่งให้พ้นจากคดีได้ โดยไม่มีเงื่อนไข ถึงแม้ว่าลูกหนี้จะมีทรัพย์พอเฉลี่ยใช้หนี้แก่เจ้าหนี้ได้แต่เพียง ๑๐ หรือ ๒๐ เปอร์เซ็นต์เท่านั้น แต่ถ้าไต่ความว่าลูกหนี้ทำ

การไม่สุจริตแล้ว แม้จะมีทรัพย์สินเหลือพอเฉลี่ยเช่นจำนวนมากก็
อาจไม่ยอมให้พ้นจากคดีได้

การที่ศาลจะส่งคำร้องขอพ้นคดีตามมาตรา ๒๗ จากที่อำนาจ
ไว้คงต่อไปให้คือ:—

(๑) ถ้าได้ความว่าผู้ล้มละลายได้ ทำความผิดอันต้องโทษ
ตามพ.ร.บ. หนี้อย่างใดแล้ว ห้ามไม่ให้ศาลออกคำสั่งให้พ้นจากคดี
เว้นแต่จะมีเหตุผลพิเศษ เหตุพิเศษแล้วแต่ศาลจะใช้ดุลยพินิจ
เช่นเรื่อง ๆ ไปเช่นศาลอาจเพิ่งถึงเจตนาของจำเลยที่ได้กระทำผิด
นั้นประกอบกับความประพฤติของจำเลยและเหตุแวดล้อมกรณีโดย
ทั่วไปก็ได้ แต่อย่างไรก็ดีในเรื่องเช่นนี้ศาลไม่ควรสั่งให้พ้นจาก
คดีได้ทีเดียวควรกำหนดเงื่อนไขให้ปฏิบัติช่วงเวลาเสียก่อน ถ้าไม่ทำ
ผิดเงื่อนไขที่วางไว้ จึงจะให้พ้นคดีได้ ถ้าทำผิดอีกก็ไม่ให้พ้นทีเดียว

(๒) ถ้าได้ความ ประการ หนึ่ง ประการใด ตาม ปรากฏใน
มาตรา ๒๗ ข้อ (๕) ตั้งแต่ ก. ถึง ฎ. แล้ว ศาลต้องทำอย่าง
ใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้คือ

(ก) ไม่ยอมออกคำสั่งให้พ้นจากคดี หรือ

(ข) งค คำสั่งให้พ้นจากคดีไว้ภายในกำหนดเวลา ไม่ต่ำกว่า
๒ ปี หรือ

(ค) งค คำสั่งให้พ้นจากคดีไว้จนกว่าเจ้าหนี้จะได้รับใช้ ส่วน
เฉลี่ยไม่ต่ำกว่า ๕๐ ใน ๑๐๐

กฎหมายลักษณะล้มละลาย

(ง) ออกคำสั่งให้พินจากคดี โดยมีเงื่อนไขว่า ผู้ล้มละลายยอมให้ศาลพิพากษาให้ ตนใช้เงินแก่เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ตามจำนวนหนี้ซึ่งอาจพิสูจน์ได้ ในคดีล้มละลายซึ่งยังค้างชำระอยู่ในวันออกคำสั่งนั้น เงินผู้ล้มละลายจะต้องใช้ ออกจากทรัพย์ หรือผลประโยชน์ ซึ่งจะได้รับภายหลังตามแต่ศาลจะสั่ง แต่ห้ามมิให้ บังคับตามคำพิพากษาเช่นนี้ โดยมีไว้รับอนุญาตของศาลก่อน ศาลมีอำนาจจะบังคับให้ เมื่อใด ความว่าภายหลังคำสั่งให้ พินจากคดี ผู้ล้มละลายไต่รับทรัพย์ สมบัติหรือผลประโยชน์ อันอาจนำมาชำระหนี้ได้

การวางเงื่อนไขตามข้อ (ค) และ(ง) นั้นควรจะทำต่อเมื่อศาลเห็นว่าผู้ล้มละลายจะมีทรัพย์ ชกเงยขึ้นภายหลังคำสั่งให้ พินจากคดี เช่นผู้ล้มละลายมีทางจะได้มรดกหรือเป็นคนมีฝีมือในกิจการบางอย่าง เป็นต้น, ซึ่งถ้าไม่บังคับไว้ เช่นนี้แล้วจะทำให้ผู้ล้มละลาย หลุดพ้นจากการต้องชำระหนี้โดยง่ายกาย แต่ถ้าศาลเห็นว่าไม่มีทางที่ผู้ล้มละลายจะปฏิบัติตามเงื่อนไขที่วางไว้ได้ แล้ว ก็ควรไม่ยอมให้ พินจากคดีเสียทีเดียว ดีกว่าจะให้ พินโดยวางเงื่อนไขไว้ อันไม่อาจปฏิบัติตามได้

เมื่อศาลวางเงื่อนไขบังคับไว้ดังในข้อ (ง) ถ้าภายหลังลูกหนี้ไม่ยอมให้ ศาลพิพากษาให้ ใช้หนี้ หรือยอมให้ พินจากแล้ว แต่ไม่จัดการใช้หนี้ตามนั้น ศาลอาจถอนคำสั่งให้ พินจากคดีเสียได้ เมื่อศาลสั่งไปอย่างหนึ่งอย่างใดแล้วตามมาตรา ๒๗ ให้นำ

พนักำหนด ๒ ปี ผู้ล้มละลายนำสืบได้ เช่นที่พอใจว่าตนไม่สามารถจะกระทำตามเงื่อนไขที่วางไว้ได้ ศาลมีอำนาจเปลี่ยนแปลงข้อความที่ขังขี้ไว้ใน คำสั่งนั้น ๆ ได้ ตามสมควร กฎหมายข้อนี้คงใช้เฉพาะแต่เมื่อศาลออกคำสั่งโดยมีเงื่อนไขตามข้อ (ค) และ (ง) ที่ผ่านมาแล้วเท่านั้น เพราะในกรณีที่ศาลไม่ยอมออกคำสั่งให้พ้นจากคดีเลยตาม ข้อ(ก) และในกรณีที่ศาลออกคำสั่งให้หลุดพ้นจากคดีล้มละลายภายในกำหนดเวลาแน่นอนตามข้อ(ซ)นั้น ถ้าผู้ล้มละลายไม่พอใจก็ควรร้องอุทธรณ์ต่อศาลสูง ไม่ใช่มาร้องต่อศาลเดิมขอเปลี่ยนแปลงคำสั่งที่ได้สั่งไปแล้วโดยมีเหตุผล มิฉะนั้นศาลจะต้องพิจารณาคำขอเช่นนี้โดยไม่มีที่สิ้นสุด

ในที่สุดของ ระวังไว้ว่า การที่จะพิจารณาตาม ข้อความใน มาตรา ๒๗ นั้น ศาลต้องถือข้อสันนิษฐานตามที่กล่าวไว้ในมาตรา ๒๘ ข้อ(ก) ถึง(ง) ด้วย

๔. เมื่อมีการตกลงหนี้

เรื่องนี้ให้ดูคำอธิบายในหมวดที่ ๗ ต่อไป

๕. เมื่อพ้นกำหนด ๑๐ ปี

นอกจาก การขอ หลุดพ้นจากคดีล้มละลายตาม วิธีต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ ใน ก.ม. ล้มละลาย ลูกหนี้ยังอาจหลุดพ้นได้ อีกโดยอาศัยบทบัญญัติแห่งประมวลแพ่ง และพาณิชย์ในเรื่องอายุความ คือ ป.พ.พ. มาตรา ๑๑๘ บัญญัติว่า ในการพิสูจน์หนี้ในคดีล้มละลาย

ลายหนี้อายุความสุดทศหุยกอยู่จนกว่าจะยกเลิกการล้มละลาย หรือจนกว่าจะเฉลี่ยทรัพย์สินรายใด เช่นครั้งที่สุด เพราะฉะนั้นเมื่อยกเลิกการล้มละลายหรือเฉลี่ยทรัพย์สิน ครองที่สุดแล้วก็เริ่มนับอายุความใหม่ตั้งแต่วันที่ พ.ศ. ๑๐ ๒ แล้วหนี้สินของผู้ล้มละลายทั้งหมดเป็นอันขาดอายุความฟ้องร้องไม่ได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๖๓-๑๖๔, เมื่อไม่มีเจ้าหนี้ผู้ใดมีสิทธิเรียกร้องเอาหนี้สินจากผู้ล้มละลายได้แล้ว เช่นนี้ ก็ไม่มีเหตุที่จะให้ผู้หนึ่งคนล้มละลายต่อไป เพราะฉะนั้นผู้ล้มละลายร้องขอต่อศาลฯ อาจสั่งให้พ้นจากคดีได้โดยชอบ ศาลได้เคยสั่งเช่นนี้มาแล้วในคดีระวางหลวงกสิการบัญชาโจทก์ นายศิริคุชฌาจำเลย คดีล้มละลายเลขคำที่ ๘/๒๔๕๖ ของศาลแพ่งซึ่งศาลอุทธรณ์เห็นชอบด้วย ในคดีนั้นศาลสั่งให้เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ พ้นจากหน้าที่ ๑๔ ปีแล้ว ผู้ล้มละลายจึงขอพ้นจากคดีศาลอนุญาต.

ข้อ ๔. ผลของคำสั่งให้พ้นจากคดี

เมื่อผู้ล้มละลายหลุดพ้นจากคดีแล้วก็เป็นอันหลุดพ้นจากหนี้สินต่าง ๆ ซึ่งอาจพิสูจน์ได้ ในคดีล้มละลาย ไม่ว่าจะเจ้าหนี้จะได้ยื่นพิสูจน์ไว้หรือไม่ และคงมีสิทธิไปไหนมาไหนได้ตามชอบใจ ตลอดจนมีสิทธิจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สินทั้งสิ้นด้วย แต่ผู้ที่ยื่นคดีแล้วยังมีข้อผูกพันดังต่อไปนี้คือ:—

๑. หนี้สินซึ่งยังไม่หลุดพ้น

ตามมาตรา ๒๘ (๒) ผู้ล้มละลายไม่หลุดพ้นจากหนี้
๓ ประการ คือ

- (๑) หนี้ที่พิสูจน์ไม่ได้ ในคดีล้มละลาย
- (๒) (ก) หนี้ตามพันธบัตรที่ทำไว้ต่อเจ้าพนักงาน
- (ข) หนี้ที่เกิดจากการกระทำผิดกฎหมายภาษีอากร
- (ค) หนี้ที่เกิดจากประกันบุคคลผู้ใดผู้หนึ่ง ซึ่งทำ

ผิดกฎหมายภาษีอากร

แต่หนี้ตามข้อ (๒) ก.ข.ค. นี้ถ้ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรให้หลักฐานก็เป็นอันหลักฐานได้

- (๓) (ก) หนี้ซึ่งเกิดโดยความทุจริตฉ้อโกง
- (ข) หนี้ซึ่งเจ้าหนี้สมยอมกับกับผู้ล้มละลายไม่เรียกร้องจากผู้ล้มละลายโดยความทุจริต

หนี้ที่พิสูจน์ไม่ได้ ในคดีล้มละลาย คือ

- (๑) หนี้ที่เกิดระหว่างลูกหนี้ถูกฟ้องล้มละลาย (ม. ๕๑)
  - (๒) หนี้ที่ไม่ได้ยื่นพิสูจน์ภายในกำหนด คือ ๒ เดือนสำหรับเจ้าหนี้ที่อยู่ในประเทศ และ ๖ เดือนสำหรับเจ้าหนี้ที่อยู่ต่างก้าว (ตามมาตรา ๔๘ ซึ่งถูกแก้ไขตาม พ.ร.บ. ลักษณะล้มละลายแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๗๐ มาตรา ๔)
  - (๓) หนี้ซึ่งไม่มีทางกำหนดราคาโดยแน่นอน (มาตรา ๕๓)
- ทั้งนี้จะได้กล่าว ถึงโดยละเอียดต่อไปในหมวดที่ว่าด้วยการ

พิสูจน์หนี้

กฎหมายลักษณะล้มละลาย

๒. หน้าที่ช่วยเหลือเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์

ตามมาตรา ๒๘ (๑) ถึงแม้ศาลจะได้สั่งให้พ้นจากคดี

แล้วก็ตาม ผู้ล้มละลายก็ยังคงมีหน้าที่ช่วยเหลือเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ ในการจำหน่ายและ แบ่งทรัพย์ ของตนตามแต่เจ้าพนักงานจะขอรับให้ ช่วย ถ้าผู้ล้มละลายละเลยต่อหน้าที่ ๆ ว่าเป็น อาจได้รับโทษสอง สถานคือ :-

(๑) โทษฐานละเมิดอำนาจศาล ภูมิวิธีพิจารณาความแพ่ง หมวดที่ ๑๘ มาตรา ๑๓๔-๑๓๗ และ ก.ม. ลักษณะอาชญา มาตรา ๑๕๑

(๒) ถูกศาลถอนคำสั่งให้พ้นจากคดี

แต่การถอนคำสั่ง หมายความว่าไม่กระทบกระเทือน ถึงกิจการ ต่าง ๆ ที่ได้กระทำไปก่อนศาลถอนคำสั่งพ้นจากคดีนั้น เช่นเมื่อศาล สั่งยกเลิกคดีล้มละลายแล้วผู้ล้มละลายขายทรัพย์ สิ่งหนึ่งให้ขาย ไป ถ้าศาลถอนคำสั่งยกเลิกคดีเสีย ผู้ล้มละลายก็กลับเป็นคนล้มละลาย อีก แต่ส่วนการซื้อขายที่ทำกับนาย ก. นั้นคงเป็นอันใช้ได้

๓. หลักฐานพยายามว่าได้หลุดพ้น

ตามมาตรา ๒๘ (๔) ให้ถือว่าคำสั่งให้พ้นจากคดีนั้นเป็น หลักฐานแสดงว่า ผู้ล้มละลายได้ล้มละลายจริง และให้ถือว่าการ พิจารณาคดีล้มละลายนั้นได้กระทำโดยชอบด้วยกฎหมายทุกประการ ถ้าผู้ล้มละลายถูกฟ้องเกี่ยวกับหนี้สินที่ตนหลุดพ้นมาแล้วนั้น ให้ผู้

ล้มละลายอ้างคำสั่งพ้นจากคดีนั้นเป็นหลักฐาน ทักฟ้องของเจ้าหนี้ได้
เหตุนี้ถ้าเจ้าหนี้ผู้ใดรู้สึกว่าตนจะได้รับความเสียหายเนื่องจากที่ศาล
สั่งให้ผู้ล้มละลายพ้นจากคดี เจ้าหนี้ผู้นั้นก็ควรยื่นคำคัดค้านเสียตั้ง
แต่ชั้นศาลได้ส่วนคำร้องขอพ้นจากคดีนั้น

๔. ผลของคำสั่งพ้นจากคดีเกี่ยวกับบุคคลที่ ๓

ตามมาตรา ๒๘ (๕) บุคคลเหล่านี้ไม่หลุดพ้นจากหนี้สิน
ด้วยคือ

- (ก) ผู้เป็นหุ้นส่วนกับผู้ล้มละลายในขณะโจทก์ฟ้องคดี
- (ข) ผู้รับรักษาจากการทรัพย์สิน (ทรัพย์สิน) รวมกับผู้ล้มละลาย
- (ค) ลูกหนี้ร่วมกับผู้ล้มละลาย
- (ฅ) ผู้ทำสัญญาร่วมกับผู้ล้มละลาย
- (ง) ผู้ค้าประกันหรือคล้ายประกันของผู้ล้มละลาย

ข้อ ๕. หน้าที่ของผู้ล้มละลาย

ข้อนี้ตามลำดับที่ถูกต้องจะเป็นข้อ ๒ ในบทนี้ แต่หลงคาไปจึง
นำมาใส่ไว้ในที่นี้

นอกจากหน้าที่ซึ่งผู้ล้มละลายมีอยู่ตาม มาตราต่าง ๆ ซึ่งได้
อธิบายมาแล้ว ผู้ล้มละลายยังมีหน้าที่ดังต่อไปนี้:-

- (๑) ตามมาตรา ๓๐ (๑) ข. ก่อนผู้ล้มละลายหลุดพ้น
จากคดี ผู้ล้มละลายมีหน้าที่ทำบัญชีแสดงรายได้ของตน ทุก ระยะเวลา
๒ เดือน ที่ล่วงไปนั้นยื่นต่อเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ และถ้ามีทรัพย์สิน

สินอย่างใดเหลือจากการใช้ จ่ายเพียงครอบครัว ตามที่เจ้าพนักงาน
รักษาทรัพย์ กำหนดให้ ก็ต้องส่งทรัพย์นั้นต่อเจ้าพนักงาน

ทั้งนี้เห็นได้ว่ากฎหมายล้มละลายไม่ได้ห้ามผู้ล้มละลาย มี
ให้ทำการประกอบอาชีพเสียทีเดียว เช่นผู้ล้มละลายจะหากินทาง
เป็นลูกจ้างเป็นต้นก็ได้ แต่ถ้าได้ทรัพย์สิ้นมาเกินกว่าที่เจ้าพนักงาน
อนุญาตไว้ ก็ต้องส่งเข้าเฉลี่ยใช้หนี้เจ้าหนี้ตามมาตรฐาน

(๒) เมื่อศาลยังไม่ได้สั่งให้พ้นคดี ผู้ล้มละลาย จะออก
จากเขตอำนาจของศาลโดยไม่ได้ขออนุญาตจาก ศาล หรือ เจ้าพนักงาน
รักษาทรัพย์ เป็นลายลักษณ์อักษรไม่ได้ มิฉะนั้นอาวัลโทษ จำคุก
ไม่เกิน ๓ เดือน

(๓) ผู้ล้มละลายไปกู้หนี้ยืมสินผู้ใดมีจำนวนตั้งแต่ ๑๐๐
บาทขึ้นไป ต้องแจ้งให้เขาทราบเป็นลายลักษณ์อักษรว่า ตนเป็นผู้ล้ม
ละลายที่ยังไม่พ้นจากคดี มิฉะนั้นมีโทษจำคุกไม่เกิน ๒ ปี (มาตรา ๖๗)

บทที่ ๕

การฟ้องและพิจารณา คดีขังกองมฤตกล้มละลาย

ตามมาตรา ๑๒ ถ้าผู้ใดวางชนม์ในเมื่อคนอาชฎฟ้องคดี
ล้มละลายได้ หากยังมีชีวิตอยู่ เจ้าหนี้อาชฎฟ้องกองมฤตกล้มละลาย
ให้ล้มละลายได้ แต่ต้องฟ้องใน ๖ เดือนนับแต่วันที่ลูกหนี้ตาย
ทั้งนี้ผิด กับในคดีแพ่งธรรมดา ซึ่ง กองมฤตกล้มละลาย อาจ ถูก ฟ้อง ได้ ภายใน

กำหนด ๑ ปี (ตรีวิพิจารณาความแพ่งมาตรา ๑๓๐) การฟ้องคดีล้มละลายเช่นนี้ ให้ฟ้องศาลซึ่งผู้ตายอาจถูกฟ้องได้หากเขายังมีชีวิตอยู่ และให้เรียกผู้จัดการหรือผู้ปกครองทรัพย์สินมรดกนั้นมาเป็นจำเลย ไม่ใช่ฟ้องกองมรดกเฉย ๆ

การพิจารณาคดีและการจัดการทรัพย์สินในคดี เช่นนี้ให้ยื่นไปตามขบวนการปฏิบัติ ของ กฎหมาย ลักษณะล้มละลายตาม แต่ จะ ยื่นไปได้ เพราะฉะนั้นแม้ ผู้แก้คดีแทนของมรดกจะไม่มีควมรับผิดชอบเป็นส่วนตัวก็ตาม ก็ต้องยื่นขอช่วยเหลือเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ ในการรวบรวมทรัพย์สินของกองมรดกด้วย

ตามธรรมดาถ้ายังไม่ได้ ทำศพผู้ ตายและกองมรดกถูก ฟ้องล้มละลาย เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ จะกำหนดเงินไว้เพื่อถาวรหนี้ตามควรแก่ถาหรูป เพราะค่าทำศพเป็นบุริมสิทธิอย่างหนึ่ง ตามประมวลแพ่งฯ (ก.ย.พ.พ. มาตรา ๒๕๓)

หมวดที่ ๓

การพิจารณาคดีล้มละลายซึ่ง

จำเลยเป็นหุ้นส่วน

บทที่ ๑

การฟ้องคดี

การฟ้องห้างหุ้นส่วนให้ล้มละลายย่อมกำหนดหลักการเหมือนกับฟ้องบุคคลธรรมดาให้ล้มละลาย คือโจทก์ต้องมีหุ้นเป็นจำนวนไม่น้อยตั้งแต่ ๑๐๐๐ บาทขึ้นไป และหนี้ไม่ใช่หนี้มีประกัน ข้อ

ที่ต่างกันคือเมื่อศาลพิพากษาให้ ห้างหุ้นส่วน ล้มละลายแล้ว เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ หรือโจทก์ มีอำนาจขอให้ศาลพิพากษาให้ผู้ถือหุ้นทุกคนเป็นคนล้มละลายอีกชั้นหนึ่งได้ด้วย

วิธีฟ้องโจทก์ จะฟ้อง เรียก นามสัญญา ของ ห้างหุ้น ส่วน เป็นจำเลย หรือจะฟ้องเรียกบุคคลที่ถือหุ้นทุกคนโดยนามในฐานะเป็นหุ้นส่วนก็ได้ แต่โจทก์ จะเรียกผู้จัดการเป็นจำเลยแต่ผู้เดียวหาพอไม่ขึ้นศาลได้ พิพากษาไว้ เป็นตัวอย่าง แล้วในคดีหนึ่ง ซึ่งโจทก์ ประสงค์จะฟ้องห้างหุ้นส่วน แต่ได้เรียกบุคคลคนหนึ่งเป็นจำเลยโดยพรรณนาว่าผู้นั้นเป็นผู้จัดการของห้างหุ้นส่วน ศาลฎีกาพิพากษาว่าเป็นการฟ้องผู้จัดการให้ล้มละลายเป็นส่วนตัวเท่านั้นห้างไม่คงล้มด้วย ฎีกาที่ ๒๔๘/๒๔๖๓ ระหว่าง นายเจง อิวเฮง โจทก์ นายเล่าซวงสื่อ เจ้าของยี่หอออกชุนหลีจำเลย

อนึ่งโจทก์ จะฟ้อง ห้างหุ้น ส่วนให้ล้มละลายได้แต่เฉพาะที่เกี่ยวกับหนี้สินอันเกิดชน ตาม ขรรพคาก็ ฐานะของห้างเท่านั้น ถ้าผู้ถือหุ้นหรือผู้จัดการไปทำหนี้ส่วนตัวขึ้นโจทก์ จะเอาหนี้ส่วนตัวนั้นมาฟ้องห้างให้ล้มละลายไม่ได้ (ฎีกาที่ ๒๔๘/๒๔๖๓ ที่กล่าวแล้วกับฎีกาที่ ๔๕๑/๒๔๕๗ ระหว่าง มิสเตอร์ เอ็ม. เอ็ม. สมัช โจทก์ห้างสันฮาโกชน จำเลย) เพราะฉะนั้นถ้าโจทก์ ประสงค์จะฟ้อง ทั้ง บุคคล และ ห้างด้วย กัน แล้วก็ควรใส่ในฟ้องให้ ชักทั้งสองประการ

บทที่ ๒

การรักษาทรัพย์สินชั่วคราว

เมื่อโจทก์ยื่นฟ้องห้างหุ้นส่วนแล้ว ศาลมีอำนาจตั้งผู้รักษาทรัพย์สินชั่วคราวขึ้น เพื่อจัดการทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนนั้น และถ้าโจทก์นำพระยานหลักฐานมา แสดงให้เห็นพอใจได้ว่าบุคคลผู้ใดเป็นหุ้นส่วนอยู่ในห้างนั้น ศาลก็อาจสั่งให้รักษาทรัพย์สินส่วนตัวของบุคคลเหล่านั้นด้วย แต่โจทก์ต้องนำเงินประกันค่าเสียหายมาวาง ศาลตามสมควร ถ้าภายหลังได้ความว่าบุคคลที่ถูกรักษาทรัพย์สินไม่ใช่หุ้นส่วนแล้ว ศาลจะถอนการรักษาทรัพย์สินของผู้นั้นเสีย และถ้าเขาได้รับความเสียหายศาลจะให้ โจทก์ ใช้ค่าเสียหายนั้นหรือจะให้ หักเขาจากทรัพย์สินของผู้ล้มละลายก็ได้ (กฎหมาย ๓๔)

บทที่ ๓

การสั่งให้ผู้ถือหุ้นล้มละลาย

ตามมาตรา ๓๕ เมื่อศาลพิพากษาให้ห้างหุ้นส่วนใด ๆ ล้มละลายโดยนามของห้างแล้ว ศาลอาจพิพากษาให้บุคคลที่เป็นหุ้นส่วนทุกคน ล้มละลายเป็นส่วนตัวได้ อีกชั้น หนึ่งในเวลาเดียวกันนี้ หรือในเวลาหนึ่งเวลาใดที่เจ้าหนี้ผู้ยื่นโจทก์ หรือเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์สินใด ร้องขอขึ้น

กฎหมายลักษณะล้มละลาย

การที่จะให้ ผู้เป็นหุ้นส่วน ล้มละลายเป็นส่วน ตัวอีกตามนี้ต้อง
ปรากฏความสองข้อ คือ

(๑) ผู้เป็นหุ้นส่วนจริงและ

(๒) ต้องรับผิดชอบสำหรับหนี้สินของห้างนั้น

สำหรับข้อ (๑) ถ้าห้างหุ้นส่วนนั้นจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล
แล้วให้ถือว่าสำเนา รายนามผู้ถือหุ้น ซึ่งนายทะเบียนผู้ มีหน้าที่ส่งมา
และรับรองว่าถูกต้องนั้น เป็นหลักฐานแสดงว่าผู้ มีนามในนั้นเป็น
หุ้นส่วนจริง

สำหรับข้อ (๒) ต้องพิจารณาอีกชั้นหนึ่งว่าห้างหุ้นส่วนนั้น
เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญ หรือห้างหุ้นส่วนจำกัด

(ก) ห้างหุ้นส่วนสามัญ

ถ้าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญที่ไม่ได้จดทะเบียน ผู้เป็นหุ้นส่วน
ทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกันใน หนี้สินทั้ง ปวงของห้างนั้นโดยไม่จำกัด
จำนวน แต่ต้องเป็นหนี้ซึ่งเกิดขึ้นตามธรรมดาจรรยาของห้าง กฎีกา
ที่ ๔๕๑/๒๕๕๗ ที่ผ่านมาแล้ว ซึ่งศาลฎีกาพิพากษาว่าการที่
หุ้นส่วนผู้หนึ่งในห้างค้าขาย อาหารซื้อสินค้าเอกชนไปทำหนี้สินในการ
ซื้อขายเพชร ซินเป็นส่วนตัวนั้น ไม่เป็นเหตุที่จะทำให้ หุ้นส่วนอื่น ๆ
ต้องรับผิดชอบด้วย เพราะการซื้อขายเพชร มิใช่กิจธุระธรรมดา
ของร้านขายอาหาร

ถ้าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน โจทก์ จะต้องนำสืบให้
ปรากฏว่าทรัพย์ สินของห้างไม่พอชำระหนี้แล้ว จึงจะให้ ผู้ถือหุ้น

ผิดชอบได้ เพราะการจดทะเบียนทำให้ห้างนั้นเกิดเป็นบุคคลขึ้นส่วน
หนึ่งต่างหากจากบุคคลที่เป็นหุ้นส่วน เมื่อห้างไม่สามารถชำระหนี้
ได้ แล้วผู้เป็นหุ้นส่วนจึงต้องรับผิดชอบเป็นส่วนตัวร่วมกันโดยไม่จำกัด
จำนวน

(๗) ห้างหุ้นส่วนจำกัด

สำหรับห้างหุ้นส่วนจำกัดซึ่งมีบุคคลถือหุ้นอยู่ ๒ ประเภท
หุ้นส่วนประเภทไม่จำกัด ความรับผิดชอบมีสถานะเหมือนหุ้นส่วนในห้าง
หุ้นส่วนสามัญ ส่วนผู้ที่จำกัดความรับผิด มาตรา ๓๗ แห่ง ก.ม.
ล้มละลายบัญญัติว่า ศาลจะพิพากษาให้ผู้เป็นหุ้นส่วนล้มละลายเป็น
ส่วนตัวได้ ก็ต่อเมื่อได้ความเห็นที่พอใจของศาลว่าผู้ถือหุ้นนั้นเห็น
หนี้เงินค่าลงหุ้นอยู่ เพราะผู้ถือหุ้นประเภทนี้มีความรับผิดชอบจำกัด
เพียงจำนวนเงินค่าลงหุ้นซึ่งยังไม่ครบ กับสำหรับเงินปันผลที่ได้
รับไปโดยมิชอบเท่านั้น อนึ่งความรับผิดชอบเช่นที่ว่านี้ต้องเป็นเงินคง
แต่ ๑๐๐๐ บาทขึ้นไป จึงจะเห็นเหตุให้ผู้ถือหุ้นนั้นล้มละลายเป็น
ส่วนตัวได้ เช่นเงินค่าหุ้นทั้งหมดมีจำนวน ๓๐๐๐ บาท แต่ได้
ชำระแล้วเพียง ๑๕๐๐ บาท เช่นนเช่นต้น

บทที่ ๔

วิธีจัดการทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วน

และบุคคลที่เป็นหุ้นส่วน

(๑) ห้างหุ้นส่วนสามัญ

หลักในเรื่องนี้มีอยู่ว่าห้างไม่ต้องรับผิดชอบในหนี้สินส่วนตัวของ
ผู้เป็นหุ้นส่วน แต่ผู้เป็นหุ้นส่วนต้องรับผิดชอบในหนี้สินของห้างโดย

กฎหมายลักษณะล้มละลาย

ไม่จำกัดจำนวน เพราะฉะนั้นถ้าห้างหุ้นส่วนสามัญ ทะเบียนล้มละลายต้องพิจารณาว่าผู้ถือหุ้นมีหุ้นส่วนตัวหรือไม่

(ก) ถ้าผู้ถือหุ้นไม่มีหุ้นส่วนตัว จะรวบรวมทรัพย์สินของห้างและของผู้ถือหุ้นไว้ เป็นกองเดียวกันเหมือนมีผู้ล้มละลายรายเดียวกันได้

(ข) ถ้าผู้ถือหุ้นมีหุ้นส่วนตัว ต้องแยกทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนออกจากการคนละต่างหากกับทรัพย์สินส่วนตัวของผู้ถือหุ้น

(๒) ห้างหุ้นส่วนจำกัด

ต้องแบ่งทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วน และของผู้ถือหุ้นออกจากการคนละแผนก เพราะผู้ถือหุ้นมีความรับผิดชอบเพียงจำกัดจำนวนเท่านั้น

หมายเหตุ การพิสูจน์หนี้ในกรณีผู้ถือหุ้นต้องล้มละลายตามห้างหุ้นส่วนนั้น ดำเนินตามหลักเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินทั้งกล่าวแล้วข้างต้น คือเจ้าหนี้ของห้างอาจพิสูจน์หนี้จากทรัพย์สินของผู้เป็นหุ้นส่วนได้ แต่เจ้าหนี้ส่วนตัวของผู้เป็นหุ้นส่วนจะเข้าพิสูจน์หนี้เขาจากกองทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนไม่ได้

หมวดที่ ๔

การรวบรวม

จำหน่ายทรัพย์สินสมบัติเป็นตัวเงิน

การรวบรวมจำหน่ายทรัพย์สินสมบัติของผู้ล้มละลายเป็นการสำคัญมาก ถ้าจัดการดีจะได้ตัวเงินมาเฉลี่ยใช้เจ้าหนี้มาก ถ้าจัดการไม่ดีก็จะได้เงินน้อย ซึ่งเช่นผลร้ายแก่เจ้าหนี้และแก่ตัวผู้ล้มละลายเอง

การรวบรวมจำหน่ายทรัพย์สินของผู้ล้มละลายนั้น กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่โดยตรงของเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ แต่เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์และผู้ล้มละลายเองก็มีหน้าที่ช่วยเหลือเจ้าพนักงานโดยเต็มความสามารถ ถ้าผู้ล้มละลายไม่คอยฟังคำสั่งเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ หรือ ผู้จัดการ ทรัพย์ ของตนในเรื่องนี้อาจมีโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน (ต.ม. ๓๘)

บทที่ ๑

การยึดทรัพย์ของผู้ล้มละลาย

หลักการยึดทรัพย์ในคดีล้มละลายมีอยู่ในมาตรา ๔๓ ซึ่งได้อธิบายมาแล้ว (ดูคำบรรยายหน้า ๓๖-๓๗) แต่ควรสังเกตว่าในคดีล้มละลายกฎหมายห้ามไม่ให้ยึดเครื่องมีที่ของใช้ในวิชาหาเลี้ยงชีพของผู้ล้มละลาย กับเครื่อง นุ่งห่ม หลับนอน ของผู้ล้มละลาย และ บุตร ภรรยา ซึ่งมี ราคารวม ด้วยกันทั้งสิ้นไม่เกิน ๑๐๐ บาท [ต.มาตรา ๔๒ (๑)] เทียบกับการยึดทรัพย์ในคดีแพ่งตามวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๘๑ ซึ่งห้ามมิให้ยึด ทรัพย์ ที่กล่าวแล้ว เพียงราคา ๒๐ บาท]

อนึ่งถ้าผู้ล้มละลายปกปิดหรือยัดถ้อหรือใช้ อำนาจบังคับบัญชา ทรัพย์ซึ่งผู้ชื้ออยู่ในการค้าขายหรือวิชา หากินของ ผู้ล้มละลายโดย เจ้าของทรัพย์นั้นยินยอมอนุญาต และผู้ล้มละลายแสดง กิริยาเช่น

ตัวเจ้าของ เจ้าพนักงานที่มีอำนาจยึดทรัพย์หนีมาขายได้ มาตรา ๔๒
 ข้อ (๒) กฎีกาที่ ๘๘๗/๒๔๗๒ ระหว่าง นายวิลลี่ สะโตนแบ็ช
 ผู้จัดการห้างเพาต ปักเคนชุกโจทก์ หลวงภณทลภณวิจารณ์ ผู้
 ล้มละลายที่ ๑ เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ของผู้ล้มละลายที่ ๒ จำเลย
 กับฎีกาที่ ๑๐๑๔/๒๔๗๔ ระหว่าง นายหลี่จัน นายหมตง
 โจทก์ ยี่หื้อเย็กหลง จำเลย จุนพรหมอักษร ผู้ร้องขอทรัพย์.

มีข้อควรสังเกตอีกอย่างหนึ่งคือ การยึดทรัพย์ในคดีแพ่ง
 เจ้าพนักงานมีหน้าที่ยึดทรัพย์ มาแต่พอคุ้มราคาเงินที่ผู้แพคดียื่นผู้
 ชนงักคิอยู่ เพราะฉนั้นเมื่อเจ้าพนักงานได้ยึดทรัพย์เท่าที่ผู้ชนง
 คคินำชแล้วก็เสร็จธุระ ส่วนในคดีล้มละลาย เจ้าพนักงานผู้ทำการ
 ตามหมายศาลจำต้องเข้ายึดทรัพย์ สิ้นกองตราและสรรพสุมุค
 ลายลักษณ อักษรของผู้ล้มละลายทั้งสิ้นเท่าที่ทราบไม่ว่าจะอยู่ใน
 ความปกครองของผู้ล้มละลายเองหรือผู้อื่น เพราะฉนั้นถ้าปรากฏ
 ว่าผู้ล้มละลาย มีทรัพย์ อยู่ณที่ใด แม้ โจทก์จะไม่นำช เจ้าพนักงาน
 ก็ต้องเข้ายึดเอง ทั้งนี้เนื่องมาแต่เหตุผลที่ว่า การดำเนิน คดีล้มละลาย
 นี้ต้องทำไปเพื่อประโยชน์ของเจ้าหนี้ทุกคน ไม่ใช่เพื่อประโยชน์ของ
 เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียว. เนื่องจากหลักใหญ่คั้งว่านี้ ผลจึงมค่อไปอีก
 ว่า เมื่อศาลสั่งให้รักษาทรัพย์ชั่วคราว หรือสั่งให้บุคคลใดล้มละลาย
 และโจทก์นำชทรัพย์ของผู้หนีแล้ว แม้ โจทก์จะทำความตกลง

กับจำเลยเพื่อเลิกคดีกันต่อไป ข้อตกลงนี้ก็ไม่ให้อำนาจเจ้าพนักงาน
ที่จะละเว้น จาก การเข้ายึด และครอบครองทรัพย์สินของ ผู้ล้มละลายได้
การถอนยึดในคดีล้มละลายทำได้โดยชอบ ก็ต่อเมื่อศาลสั่งให้
ถอนเท่านั้น ส่วนในคดีแพ่งสามัญ ถ้าผู้ชนะคดีไม่ติดใจ
ยึดทรัพย์ ของผู้แพ้คดีแล้ว เจ้าพนักงานมีอำนาจถอนยึดได้ โดยทันที

บทที่ ๒๒

การคืนหาทรัพย์สินของผู้ล้มละลาย

ในคดีล้มละลายกฎหมายบัญญัติไว้ชัดว่า ถ้ามีเหตุควรเชื่อ
ได้ว่า ผู้ล้มละลายเอาทรัพย์สินไปซุกซ่อนไว้ในบ้านคนอื่น เมื่อเจ้า
พนักงานรายงานต่อศาล ๆ มีอำนาจออกหมายค้นให้เจ้าพนักงาน ไป
ค้นหาทรัพย์สินของผู้ล้มละลายมาได้ (มาตรา ๔๓) นอกจากนี้
มาตรา ๓๘ ยังบัญญัติให้ ศาล หรือเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ มี
อำนาจออกหมายเรียกบุคคลเหล่านี้มาได้ส่วน คือ

๑. ผู้ล้มละลาย
๒. ภรรยาของผู้ล้มละลาย
๓. บุคคลใด ๆ ซึ่งมีเหตุควรสงสัยว่าเป็นผู้เก็บทรัพย์สินสมบัติ
อย่างหนึ่งอย่างใด หรือรู้เรื่องเกี่ยวกับกิจการหรือทรัพย์สินสมบัติของ
ผู้ล้มละลาย ในกรณีนี้ศาลมีอำนาจบังคับบุคคลที่กล่าวแล้ว ให้
ส่งเอกสารต่าง ๆ ในความปกครองของตนซึ่งเกี่ยวกับตัว, กิจการ,

หรือทรัพย์สินของผู้ล้มละลายได้ และถ้าผู้หนึ่งว่ามีทรัพย์สินของผู้ล้มละลายอยู่ในความปกครองของตน ศาลก็มีอำนาจสั่งให้ส่งทรัพย์สินให้แก่เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์สิน ถ้าไม่ส่ง ศาลอาจออกหมายยึดทรัพย์สินบุคคลผู้หนึ่งได้ทันที โดยอนุโลมตามมาตรา ๗๔ และ ๘๔ แห่ง พ.ร.บ. วิธีพิจารณาความแพ่ง

บทที่ ๓

การขายทรัพย์สินของผู้ล้มละลาย

ทรัพย์สินของผู้ล้มละลายที่ยึดมาได้ ถ้าไม่ใช่ตัวเงิน เจ้าพนักงานมีหน้าที่ต้องนำออกขาย เพื่อรวบรวมตัวเงินไว้เฉลี่ยใช้หนี้เจ้าหนี้ (ม. ๓๘ ข้อ ๒) การขายทรัพย์สินในคดีล้มละลาย อาจทำได้ ๓ ประการคือ

๑. โดยการซื้อขายธรรมดา
๒. โดยวิธีประมูลราคา
๓. โดยการขายทอดตลาด

เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์สิน มีอำนาจที่จะขายทรัพย์สินของผู้ล้มละลายตามวิธีหนึ่งวิธีใดที่กล่าวข้างบนได้ สุดแต่ให้ได้ราคาที่สุกสุกอย่างไรก็ตามการขายทรัพย์สินตามข้อ ๑ ควรจะทำก็ต่อเมื่อที่ประชุมพวกเจ้าหนี้ลงมติอนุญาต ส่วนการประมูลทรัพย์สินนั้นคือการสุ่ราคากันในระหว่างบุคคลหลายคน ซึ่งอาจประมูลด้วยหนังสือหรือด้วย

ปากก็ได้แต่ ไม่ได้ทำในที่เปิดเผย การขายทอดตลาดคือการขาย
ทรัพย์สินโดยวิธีประมูลด้วยปากในที่เปิดเผยซึ่งบุคคลใด ๆ อาจเข้าไปสู่
ราคาก็ได้ จึงต้องมีผู้ประมูลต่อผู้กันอย่างน้อย ๒ คน ผู้ใดได้
ราคาสูงสุด ผู้นั้นเป็นผู้ซื้อได้

บทที่ ๔

การกักเงินในคดีล้มละลาย

มาตรา ๔๔ ข้อ ๑ บัญญัติว่า ถ้า

๑. ลูกหนี้ผู้ใด ต้องยึดทรัพย์สินตามคำพิพากษาในคดีแพ่ง
สามัญซึ่งให้ใช้เงินเกินกว่า ๒๐๐ บาทขึ้นไป และ

๒. ต้องขายทอดตลาดทรัพย์สินหรือได้นำเงินมาชำระเพื่อไม่
ให้ขายทอดตลาด

ให้เจ้าพนักงานกองหมายหักค่าธรรมเนียมของกองหมายกับ
ค่าธรรมเนียมของเจ้าหนี้ผู้ชนะคดีออกจากจำนวนเงินที่ได้รับไว้ เหลือ
เท่าใดให้เจ้าพนักงานกองหมายกักไว้ ๑๔ วัน และถ้าในระหว่าง
๑๔ วันนี้ เจ้าพนักงานกองหมายได้รับคำแจ้งความว่าได้มีผู้ฟ้อง
ลูกหนี้ผู้นั้นเป็นคดีล้มละลาย และศาลได้มีคำสั่งรักษาททรัพย์สิน
ผู้นั้นแล้ว ก็ให้เจ้าพนักงานกองหมายส่งเงินที่กักไว้ นั้นให้แก่เจ้า
พนักงานรักษาททรัพย์สินเพื่อยึดไว้ในคดีล้มละลาย แต่ถ้ากองหมาย
กักเงินไว้ครบ ๑๔ วันแล้ว และลูกหนี้ไม่ได้ถูกฟ้องคดีล้มละลาย
ในกำหนดนั้น ก็ให้จ่ายเงินแก่ผู้ชนะคดีแพ่งสามัญไปได้ทั้งสิ้น

กำหนด ๑๔ วันให้นับตั้งแต่วันที่ขายทรัพย์สินเสร็จ หรือวันที่
ลูกหนี้ชำระเงินเพื่อไม่ต้องขายทรัพย์สิน เพราะฉะนั้น ถ้ามีการขาย
ทรัพย์สินหลายวันจึงเสร็จ ก็ต้องเริ่มนับกำหนด ๑๔ วันตั้งแต่วันที่ขาย
แห่งการขายนั้นเป็นต้นไป ส่วนการขายทรัพย์สินที่ของมีพิชิตโอนต้องนับ
วันที่ทำพิชิตโอนเสร็จนั้นเป็นวันขาย

มาตรา ๔๔ ข้อ ๑ นี้ ใช้เฉพาะในคดีซึ่งลูกหนี้ต้องหมาย
ยึดในคดีแพ่งสามัญเป็นจำนวนเกินกว่า ๒๐๐ บาท ขึ้นไป เพราะ
ฉะนั้น ถ้าลูกหนี้ถูกยึดทรัพย์ หรือนำเงินมาชำระเพื่อไม่ต้องยึดทรัพย์
ในคดีแพ่งซึ่งมีจำนวนเงินในหมายยึดเพียง ๒๐๐ บาท หรือต่ำกว่า
นั้นลงไป เจ้าพนักงานกองหมายมีอำนาจจ่ายเงินทั้งสิ้นให้ผู้ชนะคดี
แพ่งได้ทันทีโดยไม่ต้องกักไว้ตามมาตรานี้

ตามมาตรา ๔๔ ข้อ ๒ ถ้าเจ้าหนี้ในคดีแพ่งสามัญได้ขอ
อาณัติหรือยึดทรัพย์ของผู้แพ่คดีไว้ แล้วแต่กองหมายยังมีหนี้ได้ขาย
ทรัพย์สินนั้นไป ถ้าได้รับคำแจ้งความว่าศาลสั่งให้ลูกหนี้ล้มละลายแล้ว
ให้เจ้าพนักงานกองหมายขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ยึดหรืออาณัตินั้นไว้
ไปเหมือนหนึ่งไม่ได้ มีคดีล้มละลายเกิดขึ้นเลย ได้เงินเท่าใดให้หักค่า
ธรรมเนียม กองหมาย กับค่าธรรมเนียม ศาลกับค่าใช้จ่าย ของโจทก์
ในคดีแพ่งนั้นไว้ เหลือเงินเท่าใดให้ส่งไปยังเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์
ถ้าเงินค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายของ เจ้าหนี้ในคดีแพ่งยังขาดอยู่เท่า
ใดเจ้าหนี้มีอำนาจพิสูจน์เอาในคดีล้มละลายได้ อรรถนครบ

บทที่ ๕

การเก็บลูกหนี้ของผู้ล้มละลาย

ตามมาตรา ๔๐ ข้อ ๑ เมื่อศาลพิพากษาให้ผู้ใดเป็นคนล้มละลายแล้ว ให้เจ้าพนักงานรักษาททรัพย์ ทำบัญชีรายชื่อลูกหนี้ของผู้ล้มละลายยื่นต่อศาล และให้ลงจำนวนหนี้สินกำกับชื่อไว้ด้วยทุกรายไป แต่ก่อนที่เจ้าพนักงานรักษาททรัพย์ จะส่งบัญชีดังกล่าวนี้ไปยังศาล ให้เจ้าพนักงานรักษาททรัพย์ แจ้งความเป็นหนังสือไปยังลูกหนี้ต่าง ๆ ของผู้ล้มละลายนั้นว่า ได้เอาชื่อลงในบัญชีลูกหนี้ของผู้ล้มละลายไว้แล้ว ก็มิให้ชี้แจงด้วยว่าถ้าบุคคลผู้นั้นไม่ได้แจ้งความปฏิเสธหนี้สินมายังเจ้าพนักงานรักษาททรัพย์ ภายในกำหนด ๑๔ วัน เจ้าพนักงานรักษาททรัพย์ จะถือว่าเขาเป็น คนผู้ล้มละลาย อยู่จริงตามจำนวนที่แจ้งไปนั้น บุคคลที่ไม่ได้ ปฏิเสธหนี้สินภายในกำหนดดังกล่าวแล้วกฎหมายถือว่า เป็นลูกหนี้ของผู้ล้มละลายโดยแน่นอน และศาลมีอำนาจออกหมายบังคับให้ผู้ผู้นั้นใช้เงินให้แก่เจ้าพนักงานรักษาททรัพย์ เหมือนกับผู้นั้นเป็นลูกหนี้ของเจ้าพนักงานรักษาททรัพย์เอง ถ้าลูกหนี้ผู้นั้นไม่ใช้เงินตามหมายบังคับ ศาลมีอำนาจสั่งยึดทรัพย์ได้ (เทียบมาตรา ๓๙ ซึ่งอธิบายมาแล้ว)

ลูกหนี้ผู้ใดประสงค์จะปฏิเสธหนี้สินดังกล่าวไว้ข้างต้น ให้ยื่นคำร้องปฏิเสธต่อศาลภายในกำหนด ๑๔ วัน ศาลมีอำนาจไต่สวนคำร้องนั้นตามแต่จะเห็นสมควร แต่ผู้ยื่นคำร้องต้องนำเงินประกันค่า

ชวรมเนียมและเงินที่ตกหาว่าเป็นหนี้หน่วงต่อศาลเสียก่อน ถ้าไม่
วางประกันก่อนว่าศาลจะไม่รับคำร้องของผู้นั้นไว้พิจารณา

บทที่ ๖

การปฏิเสธความรับผิดชอบ

ตามมาตรา ๔๑ ถ้าเจ้าพนักงานรักษาททรัพย์ ทราบดีว่าผู้ล้ม
ละลายมีสัญญาผูกพันซึ่งทำให้เสียเปรียบมาก หรือมีทรัพย์สินสมบัติ
อย่างหนึ่งอย่างใดซึ่งมีภาระค้ำประกันอยู่อย่างหนัก เจ้าพนักงานรักษา
ทรัพย์ มีอำนาจที่จะปฏิเสธสัญญาหรือทรัพย์สินนั้นเสียได้ ภายในเวลา
๓ เดือน นับแต่วันที่ได้ ทราบดีว่ามีสัญญาหรือทรัพย์สินเช่นนั้น ถ้าผู้ซึ่ง
ได้ ได้รับความเสียหายเนื่องในการเจ้าพนักงานปฏิเสธเช่นนั้น ผู้ซึ่งมี
สิทธิพิสูจน์เอาค่าเสียหาย นั้น จากกอง ทรัพย์ สิ้นของ ผู้ล้มละลายได้
(ดูคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๗๐/๒๔๖๐ ระหว่าง ทรัพย์ โจทก์ นายทัช
นางชมจำเลย)

บทที่ ๗

ป้องกันการโอนทรัพย์โดยไม่สุจริต

โดยที่กฎหมายล้มละลายมีวัตถุประสงค์ที่จะให้เจ้าพนักงาน
ปวงได้ รับส่วนเฉลี่ย จากกองทรัพย์ สิ้นของ ผู้ล้มละลาย เพื่อให้หนี้
ช้อย่างมากที่สุดที่จะเป็นไปได้ และประสงค์ จะช่วยลูกหนี้ที่สุจริตให้
หลุดพ้น จากคดีเพื่อตั้งตัวใหม่ได้ โดยเร็ว จึงได้มีบทบัญญัติป้องกันการ

ทุจริตสมยอมของผู้ล้มละลายและเจ้าหนี้ต่าง ๆ ไว้โดยกวดขันถึงปรากฏในมาตรา ๔๕-๔๖-๔๗ ของ พ.ร.บ. นี้ ซึ่งอาจสรุปความได้ว่า ถ้าผู้ล้มละลายโอนทรัพย์สินของตนเพื่อ เจ้าหนี้หรือให้เปรียบแก่เจ้าหนี้บางคน การโอนนั้นถือว่าใช้ได้ แต่ถ้ากิจการใดได้กระทำไปโดยสุจริตและมีสินจ้างกิจการนั้น ๆ ก็ใช้ได้

(๑) ตามนัยที่ว่าในมาตรา ๔๕ จึงบัญญัติว่า ถ้าผู้ล้มละลายโอนทรัพย์สินของตนไปภายในกำหนด ๒ ปี ก่อนล้มละลาย เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ อาจฟ้องศาลขอให้สั่งว่าการโอนนั้น ๆ ใช้นั้น เจ้าพนักงานไม่ได้เว้นแต่ผู้รับโอนจะพิสูจน์ได้ว่า ตนได้รับโอนไว้โดยสุจริตและมีสินจ้างตอบแทน ฟังสังเกตว่าในเรื่องเช่นนี้กฎหมายสันนิษฐานไว้ก่อนว่าการโอนนั้นไม่สุจริต เพราะฉะนั้นถ้าผู้รับโอนจะเถียงว่าสุจริตแล้วตนก็ต้องนำสืบก่อน ซึ่งตรงกับข้ามกับกิจการธรรมดา อันกฎหมายสันนิษฐานไว้ว่าบุคคลทุกคนทำการโดยสุจริต (ดูป.พ.พ. มาตรา ๖) ส่วนคำว่าสินจ้างในที่นี้หมายความว่าถึงสิ่งตอบแทน ซึ่งอาจคิดได้ เป็นราคาเงิน ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า valuable consideration

ในเรื่องการโอนทรัพย์สิน ตามมาตรา ๔๕ นี้ได้เคยมีคำพิพากษาฎีกาที่ ๓๕๖/๓๔๗๓ ระหว่างเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ นายชื่น โจทก์ นางเงินกับพวกจำเลย วินิจฉัยไว้เป็นบรรทัดฐานว่าถ้าสามล้มละลายทรัพย์สินบุคคลที่ ภรรยาโอนไปภายในกำหนด ๒ ปี ก่อนนั้น อาจถูก ศาลสั่งว่า ใช้นั้นแก่ เจ้าพนักงานไม่ได้ ตาม มาตรา นี้ด้วย

และวรรคปฏิภาที่ ๖๕๑-๖๕๒/๒๔๖๗, ที่ ๘๘๓/๒๔๗๒ และ
ที่ ๑๔๑/๒๔๗๓ ประกอบด้วย

(๒) มาตรา ๔๖ บัญญัติว่าการ โอนทรัพย์สิน หรือการใดๆ
ที่ลูกหนี้ได้ ทำเพื่อให้เจ้าหนี้คนหนึ่งคนใดได้ เปรียบนั้น ถ้าลูกหนี้ถูก
ฟ้อง ล้มละลายภายใน ๓ เดือนนับจากวันโอน หรืออันกระทำกิจการ
นั้นๆ ให้ถือว่า การโอนหรือการที่กระทำนั้น ใช้นั้น เจ้าพนักงานรักษา
ทรัพย์ไม่ได้ แต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของบุคคลที่ ๓ ที่ได้
รับอำนาจต่อไปจากเจ้าหนี้ของผู้ล้มละลายโดย สุจริต, ไม่ทราบว่ามี
คดีฟ้องล้มละลายนี้, และโดยมีสินจ้างตามกฎหมาย

การทำลายการ โอนตามมาตรา นี้ เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์
ต้องฟ้องเป็นคดีขึ้นเหมือนกัน

ในเรื่องนี้ วรรคปฏิภาที่ ๒๖๐/๒๔๕๗ และที่ ๘๗๕/
๒๔๕๘

(๓) ภายในบังคับของมาตรา ๔๕ และ ๔๖, มาตรา
๔๗ บัญญัติว่า กิจการเหล่านี้ไม่เสียไป คือ

(ก) การที่ผู้ล้มละลาย ใช้เงินหรือส่งทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่าง
ใดแก่เจ้าหนี้

(ข) การที่ผู้หนึ่งผู้ใดได้ ใช้เงินหรือส่งทรัพย์สิน ให้แก่ผู้ล้ม
ละลาย

(ค) การที่ผู้ล้มละลายได้ กระทำหรือผู้ใดได้กระทำกับผู้
ล้มละลายโดยมีสินจ้างตามกฎหมาย และได้ ใช้เงินหรือกระทำการ

ก่อนคำพิพากษาให้ล้มละลาย ๓ ทั้งเวลาที่ใช้เงินหรือกระทำการนั้นผู้
 นอกจากผู้ล้มละลายไม่ได้ทราบเรื่องการงตใช้เงินอื่นเป็นเหตุที่ลูก
 หลูกฟ้องล้มละลายนี้ (ตุฎฎีกาที่ ๑๓๔๘/๒๔๗๓ ระหว่าง
 คุณหญิงชีวเซ่ง ประดิษฐ์ทฎฎมิตน โจทก นายฮัวล่ง นายซุนเค็ง
 จำเลย ซึ่งศาลพิพากษาว่า การที่ลูกหนี้ของผู้ล้มละลายชำระหนี้
 ให้แก่ผู้ล้มละลายภายหลังวันที่ศาลสั่งรักษาทรัพย์ชั่วคราวแล้ว
 ลูกหนี้จะแก้ตัวว่าไม่ทราบว่าเจ้าหนี้เป็นคนล้มละลายไม่ได้ เพราะ
 หนี้ลูกหนี้ต้องใช้หนี้ให้เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ อีก)

หมวดที่ ๕

การพิสูจน์หนี้

บทที่ ๑

กำหนดเวลาพิสูจน์

ตาม พ.ร.บ. ล้มละลายแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๗๐
 มาตรา ๔ ซึ่งแก้ไขมาตรา ๔๘ แห่ง พ.ร.บ. เดิม เจ้าหนี้ที่อยู่
 ในประเทศสยามต้องยื่นคำขอพิสูจน์หนี้ต่อเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์
 ภายในกำหนดเวลา ๒ เดือนนับจากวันที่เจ้าพนักงานออกประกาศ
 คำสั่งล้มละลาย ส่วนเจ้าหนี้ที่อยู่นอกประเทศอาจได้รับความ

กฎหมายลักษณะล้มละลาย

ผ่อนผันให้ยื่นพิสูจน์ได้ภายในเวลาไม่เกิน ๖ เดือน เจ้าหนี้ผู้ใด
ไม่จัดการภายในกำหนดนี้ เจ้าพนักงานจะไม่รับคำพิสูจน์และหนี้สิน
นั้นนับเป็นหนี้ขาดอายุความ

ทั้งนี้ข้อยกเว้นอยู่คือ สำหรับผู้ที่ถูกเจ้าพนักงานปฏิเสธ
ความรับผิดชอบในสัญญาหรือทรัพย์ สืบตามที่มีบัญญัติไว้ในมาตรา ๔๑
ซึ่งกฎหมายยอมให้ผู้ยื่นพิสูจน์เอาค่าเสียหายได้นั้น กำหนดเวลา
๒ เดือนสำหรับผู้ยื่นพิสูจน์ คำนับจากวันทราบดีค่าปฏิเสธของเจ้าพนักงาน
รักษาทรัพย์ ไม่ใช่ นับจากวันที่เจ้าพนักงานประกาศคำสั่งล้มละลาย
เพราะเจ้าพนักงานเองยังมีโอกาส ปฏิเสธความรับผิดชอบในสัญญา
หรือ ทรัพย์ นั้นถึง ๓ เดือนภายหลังจากเวลาที่ลูกหนี้ล้มละลาย ซึ่ง
เกินกำหนดที่ผู้ยื่นพิสูจน์ได้ตามมาตรา ๔๘ แล้ว ถ้าไม่ตีความ
เช่นนี้เจ้าหนี้ประเภทนี้จะไม่มีโอกาสยื่นคำพิสูจน์ได้เลย หนี้หนึ่ง
มาตรา ๔๑ จะไม่อาจมีผลบังคับได้

บทที่ ๕๐

วิธีพิสูจน์

คำขอพิสูจน์นั้นต้องทำตามแบบพิมพ์ของเจ้าพนักงานรักษา
ทรัพย์ และผู้ขอต้องสาขาทัวประกอบด้วย แต่เจ้าหนี้จะมอบฉันทะ
ให้ผู้ยื่นมาอื่นและสาขาทัวแทนก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ผู้แทนต้องแสดง
อำนาจที่เจ้าหนี้มอบให้ และต้องชี้แจงว่าตนมีความรู้อย่างไรในเรื่อง
หนี้สินนั้น ๆ

ในใบพิสูจน์เจ้าหนี้ของแสดงบัญชีหนี้เกี่ยวกับค้างระหว่างตน
กับผู้ล้มละลาย และต้องกล่าวถึงต้นเงินคอกเบี้ย และวิธีคิดมาให้
ละเอียด ถ้ามีหลักฐานประกอบคำขออย่างใดก็ได้ให้แสดงมาด้วย
เพื่อเจ้าพนักงานจะได้ตรวจดูตามสมควร (ตามมาตรา ๔๘ ข้อ ๑
และ ๒) ในการยื่นคำขอพิสูจน์เจ้าหนี้ต้องเสียค่าธรรมเนียมดัง
ปรากฏในมาตรา ๔๘ ข้อ ๓ ตามที่ได้แก้ไขใหม่เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๔

บทที่ ๓

หนี้ชนิดใดพิสูจน์ได้และไม่ได้

(๑) หนี้ที่พิสูจน์ได้

หนี้ทุกชนิดที่อาจกำหนดราคาเงินได้ เป็นจำนวนแน่นอน ย่อม
เป็นหนี้ที่พิสูจน์ได้ ทงหนักความถึงหนี้ซึ่งผู้ค้าประกันมีความผูกพันต่อ
เจ้าหนี้ของผู้ล้มละลายเนื่องในการเข้าประกันผู้ล้มละลายด้วย และ
หนี้เช่นนี้แม้ผู้ค้าประกันจะยังมีหนี้ได้ชำระไปแก่เจ้าหนี้ก็ยอมให้พิสูจน์
ได้ เพราะเจ้าหนี้อาจเรียกร้องเอาเมื่อใดก็ได้ เหตุที่ยอมให้ผู้ค้า
ประกันพิสูจน์หนี้ได้เหมือนตนเป็นเจ้าของหนี้คงมีไว้เพื่อจะไม่ให้ผู้ค้าประกัน
ขาดสิทธิได้เขยเอาจากทรัพย์สินของลูกหนี้ อันเป็นหลักสำคัญของ
การค้าประกัน แต่ผู้ค้าประกันจะพิสูจน์หนี้ได้เพียงใดเป็นอีกปัญหา
หนึ่งซึ่งต้องแยกพิจารณาตงนี้

กฎหมายลักษณะล้มละลาย

(ก) ถ้าผู้ค้าประกันชำระหนี้แทนผู้ล้มละลายไปแล้วทั้งหมดก็พิสูจน์ได้เต็มจำนวนนั้น

(ข) ถ้าผู้ค้าประกันชำระหนี้ไปเพียงบางส่วน และตัวเจ้าหนี้เองไม่ได้ยื่นพิสูจน์ด้วยเลย ผู้ค้าประกันอาจพิสูจน์ได้เต็มจำนวน

(ค) ถ้าผู้ค้าประกันได้ชำระหนี้ไปเพียงบางส่วน และเจ้าหนี้ได้ยื่น พิสูจน์ สำหรับส่วนที่ขาดแล้ว ผู้ค้าประกันอาจยื่นพิสูจน์ได้ แต่เพียงเท่าจำนวนเงินที่ตนได้ ชำระแทนผู้ล้มละลายไปแล้ว

หนี้ที่เกิดขึ้นระหว่างเวลาที่ศาลสั่ง ยกเลิก คดีล้มละลาย และเวลาที่ศาลสั่งถอนคำสั่งยกเลิกคดีนั้น ก็เป็นหนี้ที่พิสูจน์ได้ ในเมื่อลูกหนี้กลับเป็นผู้ล้มละลายอีก

หนี้ซึ่งเจ้าหนี้ถอนคำพิสูจน์ ไปนั้น อาจยื่นพิสูจน์ได้ อีกภายในกำหนดเวลาแห่งการพิสูจน์ หนี้ เหมือนคดีแพ่งซึ่งเมื่อถอนไปแล้ว โจทก์ อาจยื่นฟ้องได้ อีกภายในกำหนดอายุความนั้น และเมื่อเจ้าหนี้ยื่นคำขอพิสูจน์ คราวหนึ่งแล้ว ต่อมาจะขอยื่นพิสูจน์เพิ่มเติมอีกเมื่อพ้นกำหนด ๒ เดือนแล้วก็ได้ แต่ต้องเป็น หนี้สิ้นประเภทเดียวกัน และเกิดจากมูลหนี้อันเดียวกัน ไม่ใช่หนี้ใหม่

(๒) หนี้ที่พิสูจน์ไม่ได้ คือ :-

(ก) หนี้สิน ที่เจ้าหนี้มิได้ ยื่นพิสูจน์ ภายในกำหนดเวลาที่กฎหมายบัญญัติไว้ (มาตรา ๔๘ ซึ่งแก้ไขใหม่เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๐)

(ข) หนี้ที่เจ้าหนี้ได้ยอมให้ลูกหนี้ทำขึ้นใหม่เมื่อเจ้าหนี้ทราบว่าลูกหนี้ถูกฟ้องล้มละลายแล้ว ทั้งนี้ พ้องกับการสมยอมระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้ แต่ถ้าคดีที่เจ้าหนี้ทรายนั้นได้ถอนไปแล้วและภายหลังนั้นลูกหนี้ถูกฟ้องล้มละลายเป็นคดีใหม่อีกโดยเจ้าหนี้ไม่ทรายนั้น หนี้ที่เกิดขึ้นแต่คดีเดิมนั้นอาจนำมาพิสูจน์ในคดีใหม่ได้ (มาตรา ๕๑)

(ค) หนี้สินซึ่งไม่มีทางกำหนดราคาเป็นเงินได้ โดยสมควรในเรื่องนี้มาตรา ๕๓ (๑) บัญญัติว่า หนี้สินรายใดยังมีได้กำหนดจำนวนไว้ โดยแน่นอน ให้เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ เป็นผู้ประมาณราคาตามสมควรแล้วให้รับไว้พิสูจน์ได้ ถ้าผู้ใดไม่พอใจการกำหนดราคาของเจ้าพนักงาน ผู้นั้นมีสิทธิร้องขอต่อศาลได้ภายใน ๑๔ วันนับแต่วันทราบเรื่อง แต่ถ้าหนี้สินอย่างใดไม่มีทางกำหนดราคาเป็นเงินได้ โดยสมควรแล้วก็ได้ศาลสั่งว่าหนี้สินพิสูจน์ในคดีล้มละลายไม่ได้

บทที่ ๔

การหักกลบลบหนี้

ถ้าผู้ล้มละลายกับเจ้าหนี้ที่มาพิสูจน์หรือลูกหนี้ของผู้ล้มละลายซึ่งเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ได้เรียกร้องให้ชำระหนี้หนี้มีหนี้เกี่ยวข้องกันอยู่ ก็ให้หักหักกัน เมื่อเหลือจำนวนสุทธิเท่าใดจึงให้

เรียกร้องจากกันเพียงเท่านั้น เช่นเมื่อเจ้าหนี้ยื่นคำขอพิสูจน์หนี้ เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์เห็นเจ้าหนี้ผู้นั้น จะต้องใช้เงินจำนวนหนึ่งแก่ผู้ล้มละลายเหมือนกัน ก็ให้หักจำนวนนั้นออกเสียก่อน แล้วยอมรับคำพิสูจน์หนี้เพราะเท่าจำนวนที่เหลือ (มาตรา ๕๐) เรื่องนี้ควรดูฎีกาที่ ๑๑๘๘/๒๔๗๓ ระหว่างนายวิมลลี สระโตนแยง ฯลฯ โจทก์ หลวงภักดีฯ ที่ ๑ เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ที่ ๒ จำเลยหนึ่งคนที่ระหัดกลยลกันได้ ต้องมีลักษณะดังกล่าวไว้ใน ย.พ.พ. มาตรา ๓๔๑-๓๔๘ เช่น

- (๑) ต้องเกิดจากมูลหนี้ที่มีวัตถุอย่างเดียวกัน
- (๒) หนี้ทั้งสองจำนวนต้องถึงกำหนดชำระแล้ว
- (๓) ต้องไม่ใช่สิทธิเรียกร้องซึ่งยังมีข้อต่อสู้อยู่
- (๔) เป็นหนี้ซึ่งเกิดขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมาย ฯลฯ

บทที่ ๕

ส่ง หนี้ตามประกัน

เจ้าหนี้ที่มีทรัพย์ของผู้ล้มละลายเป็นประกันจะขอพิสูจน์หนี้สินได้เท่าใด ย่อมแล้วแต่เจ้าหนี้นั้นจะจัดการอย่างไรกับทรัพย์ที่ยึดไว้เป็นประกันนั้น กล่าวคือ

- (๑) ถ้าเจ้าหนี้ยอมส่งทรัพย์ที่เขยประกันให้แก่เจ้าพนักงานเพื่อเฉลี่ยใช้หนี้ เจ้าหนี้อาจพิสูจน์หนี้ของตนได้เต็มจำนวน

(๒) ถ้าเจ้าหนี้เอาทรัพย์สินที่เป็นประกันออกขาย เงินขาดเท่าใดก็พิสูจน์ได้เท่านั้น แต่ถ้าเงินมีเหลือต้องส่งให้เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์สิน การขายนั้นควรขายโดยเปิดเผยตามวิธีขายทอดตลาด หรือจะมอบให้เจ้าพนักงานขายก็ได้

(๓) ถ้าเจ้าหนี้ไม่ยอมส่งทรัพย์สินแก่เจ้าพนักงานตามข้อ(๑) ข้างบนและไม่เอาทรัพย์สินที่เป็นประกันออกขายตามข้อ(๒) ก็ได้ ตีราคาทรัพย์สินนั้นเสนอต่อเจ้าพนักงาน ถ้าราคาที่ดีไว้มิพอกับหนี้ก็ให้พิสูจน์ได้สำหรับจำนวนที่ยังขาดอยู่ ถ้าราคาเกินจากหนี้ต้องส่งเงินที่เหลือแก่เจ้าพนักงาน

แต่ถ้าเจ้าหนี้ปฏิบัติตามวิธีที่สามนี้ เจ้าพนักงานอาจจัดการได้ดังต่อไปนี้ คือ

(๑) เจ้าพนักงานอาจได้ถอนทรัพย์สินที่เป็นประกันตามราคาที่เขาหนีได้

(๒) ถ้าเจ้าพนักงานเห็นว่าราคาที่ดีมานั้นไม่สมควร เจ้าพนักงานอาจเอาทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาดได้ ตามแต่จะตกลงกับเจ้าหนี้ ถ้าตกลงกันไม่ได้ก็ให้ศาลสั่ง ในการขายเช่นนี้ทั้งเจ้าพนักงานและเจ้าหนี้อาจเข้าสู้ราคาได้

(๓) ถ้าเจ้าหนี้ตีราคาทรัพย์สินไว้แล้ว ภายหลังกลับเอาออกขายได้เงินเท่าใด ให้ถือว่าเงินนั้นเป็นราคาอันแท้จริงของทรัพย์สิน ซึ่งเจ้าหนี้เองต้องถูกผูกมัดด้วย เหมือนหนึ่งคนได้ซื้อแก้วราคาใหม่ตามนั้น

กฎหมายลักษณะล้มละลาย

ถ้าเจ้าหนี้ไม่กระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังบัญญัติไว้ข้างต้น ห้ามไม่ให้เจ้าหนี้ผู้หนึ่งไต่รับส่วนเฉลี่ยเลย (กฎหมาย ๕๒ กับฎีกาที่ ๔๘๒/๒๔๕๘ และที่ ๓๘๘/๒๔๗๔)

บทที่ ๖

การพิสูจน์ดอกเบี้ย

หลักในเรื่องนี้คือ เจ้าหนี้มีอำนาจพิสูจน์เอาดอกเบี้ยจากเงินที่ผู้ล้มละลายเป็นหนี้ตนอยู่ได้จนถึงวันล้มละลาย กฎมาตรา ๕๔ (๑) แต่ในเรื่องนี้ได้มีคำพิพากษาฎีกาที่ ๔๘๒/๒๔๕๘ ระหว่างบริษัทแข่งรถสยามกับมาจลโททท์ หลวงจิตรีจำนงวานิชจำเลยฯลฯ ขยายกำหนดออกไปอีกว่า ในเรื่องที่ว่าเจ้าหนี้เลิกพิสูจน์หนี้ตาม มาตรา ๕๒ (๓) คือตีราคาหลักประกันเพื่อหักใช้หนี้นั้น ถ้าทรัพย์ที่เชยประกันนั้นมีดอกผลเกิดขึ้นตั้งแต่วันล้มละลาย อนุญาตให้เจ้าหนี้ขอพิสูจน์เอาดอกเบี้ยได้ จนถึงวันที่เจ้าพนักงานยอมมอบทรัพย์ให้แก่เจ้าหนี้เพื่อหักใช้หนี้กันนั้นหนึ่งถ้าเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ได้ ใช้ส่วนเฉลี่ยแก่เจ้าหนี้ไปหมดแล้ว ยังมีเงินเหลืออยู่อีก ก็ให้เจ้าหนี้มีสิทธิเรียกเอาดอกเบี้ยได้ อีก จนถึงวันแบ่ง ส่วนเฉลี่ยครั้งที่สุดท้าย ส่วนการคิดดอกเบี้ยจะเริ่มคิดไ้ตั้งแต่เมื่อใด ย่อมแล้วแต่กรณีดังต่อไปนี้:-

(๑) ถ้าหนี้สินมีจำนวนแน่นอน และมีกำหนดใช้เงินแน่นอน แต่ไม่ได้มีข้อตกลงเรื่องคอกเบี้ยแล้ว ถ้าถึงเวลาล้มละลาย ลูกหนี้ยังไม่ได้ใช้เงินนั้น เจ้าหนี้พิสูจน์เอาคอกเบี้ยได้ ตั้งแต่วันครบกำหนดชำระหนี้

(๒) ถ้าหนี้สินมีจำนวนแน่นอน แต่ไม่มีกำหนดใช้เงินแน่นอนและไม่มีความตกลงเรื่องคอกเบี้ยแล้ว เจ้าหนี้ได้มีหนังสือทวงถามให้ใช้หนี้และคอกเบี้ยตั้งแต่เมื่อใด ให้พิสูจน์เอาคอกเบี้ยได้ ตั้งแต่วันที่ทวงถามไปนั้น

(๓) ถ้ามีข้อตกลงเรื่องคอกเบี้ย ให้เจ้าหนี้พิสูจน์เอาคอกเบี้ยได้ ตั้งแต่วันค่างส่งคอกเบี้ย

อัตราดอกเบี้ยให้ถือตามเกณฑ์ดังนี้

(๑) ถ้ามีข้อตกลงเรื่องอัตราดอกเบี้ย ให้คิดได้ตามข้อตกลง แต่ต้องไม่เกินร้อยละ ๗ ครั้งต่อปี

(๒) ถ้าไม่มีข้อตกลงเรื่องอัตราดอกเบี้ย ให้คิดได้ตามอัตราร้อยละ ๗ ครั้งต่อปี

อย่างไรก็ดี เมื่อเจ้าพนักงานชำระเงินส่วนเฉลี่ยให้แก่เจ้าหนี้ที่ยื่นพิสูจน์เสร็จสิ้นไปแล้ว ถ้ายังมีเงินเหลืออยู่อีก ก็ให้เจ้าหนี้มีสิทธิได้รับคอกเบี้ยเพิ่มเติมในอัตราสูงขึ้นได้อีก แต่ต้องไม่เกินอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปีตามประมวลแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๔

บทที่ ๗

คำสั่งใบพิสูจน์

เมื่อเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ได้รับใบพิสูจน์นั้นแล้ว ต้องตรวจดูใบพิสูจน์นั้น และสอบสวนหลักฐานสิ่งสำคัญแห่งหนี้สิน เสร็จแล้วควรนำเสนอกับประชุมเจ้าหนี้ เพื่อให้พวกเขาเหล่านั้นมีโอกาสทราบ และคัดค้านใบพิสูจน์ ผู้ล้มละลายเองมีหน้าที่แถลงข้อความเกี่ยวกับใบพิสูจน์นั้นตามแต่เจ้าพนักงานจะต้องการทราบ และถ้าผู้ล้มละลายเห็นว่าใบพิสูจน์นั้นใดเป็นเท็จ ก็ให้แจ้งแก่เจ้าพนักงานภายในกำหนด ๑ เดือน มิฉะนั้นอาจมีโทษตามมาตรา ๖๖

เมื่อมีผู้คัดค้านใบพิสูจน์นั้น เจ้าพนักงานต้องบรรเทาไว้ และจัดการไต่สวน เมื่อได้ความแน่นอนเป็นอย่างใดแล้ว ให้เจ้าพนักงานสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรว่า จะยอมรับหรือไม่ยอมรับใบพิสูจน์นั้น และต้องแถลงเหตุผลประกอบคำสั่งของตนด้วยโดยชัดแจ้ง

เจ้าพนักงานสั่งใบพิสูจน์ว่าอย่างไร ถ้าผู้ล้มละลายหรือเจ้าหนี้ผู้ใดไม่พอใจ ก็ยื่นคำร้องอุทธรณ์ต่อศาลได้ภายในกำหนด ๑๔ วัน แต่ต้องเสียค่าธรรมเนียมตามระเบียบ

ถ้าเจ้าหนี้ผู้ใดร้องขอและเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ไม่คัดค้าน หรือเมื่อเจ้าหนี้ผู้ใดได้ทำความตกลงหนี้กัน ถ้าลูกหนี้ร้องขอศาลอาจสั่งยกหรือลดจำนวนหนี้ ที่ขอพิสูจน์รายใดเสียก็ได้ (มาตรา ๕๕)

หมวดที่ ๖

การแบ่งเฉลี่ยทรัพย์

บทที่ ๑

ลำดับในการชำระหนี้

เมื่อเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ได้รวบรวมทรัพย์ สิ้นของผู้ล้มละลายจำหน่ายเป็นเงินสดเสร็จแล้ว ให้เจ้าพนักงานกักเงินไว้สำหรับหนี้สินที่ยังคงได้เพียงกันอยู่. แล้วหักเงินที่เหลือนั้นออกใช้หนี้ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้โดยเต็มจำนวนตามลำดับก่อนและหลัง คือ :-

(๑) ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ได้ออกไปในการจัดการรวบรวมจำหน่ายทรัพย์ ซึ่งอาจมีดังนี้ คือ :-

- ก. ค่าใช้จ่ายในการยึดทรัพย์
- ข. ค่าจ้างเฝ้าทรัพย์
- ค. ค่าประกาศขายทรัพย์
- ง. ค่าจ้างขายทรัพย์ ซึ่งกฎหมายบทที่ ๑๐๐ ๓๕ ในราคาซื้อขายได้
- จ. ค่าพาหนะและค่าไปรษณีย์ในการส่งหมายแจ้งความ
- ฉ. ค่าธรรมเนียมศาล และค่าจ้างทนายในเมื่อเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ ต้องเป็นความกับเจ้าหนี้ลูกหนี้ของผู้ล้มละลาย หรือกับผู้หนึ่งผู้ใดเนื่องจากการจัดการทรัพย์ สิ้นของผู้ล้มละลาย

๗. คำแปลหลักฐานต่าง ๆ เพื่อประกอบคำวินิจฉัยของเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ ฯลฯ

ถ้าเงินของผู้ล้มละลายที่รวบรวมได้ มีไม่พอ กับการใช้จ่าย เหล่านี้เจ้าพนักงานจะเรียกเขาจำนวนที่ขาดจากเจ้าหนี้ผู้ยื่นโจทก์

(๒) ค่าธรรมเนียมร้อยละ ๕ ของเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ คิดจากจำนวนเงินที่รวบรวมได้ในคดีล้มละลาย หรือจากจำนวนเงินที่เจ้าหนี้ผู้ถูกฟ้องทำการตกลงหนักนในกรณีที่มีการตกลงหนักนกันว่า เงินที่ผู้ถูกฟ้องตกลงจะให้แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายอาจมี จำนวนมากกว่าจำนวนเงินที่ เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์รวบรวมได้ในการจำหน่ายทรัพย์ของจำเลยก็ได้ เพราะฉะนั้นเงิน ๒ จำนวนนี้ จำนวนใดเป็นเงินมากกว่าเจ้าพนักงานก็จะคิดค่า ๑๐๐ ละ ๕ จากจำนวนนั้น

(๓) ค่าธรรมเนียมของ เจ้าหนี้ผู้ยื่นโจทก์ รวมทั้ง ค่าทนายทนาย ตามที่ศาลหรือเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ จะกำหนดให้ ค่าธรรมเนียมนี้คือค่าธรรมเนียมในการฟ้องคดีล้มละลายนั่นเอง

คดีต่าง ๆ ตามข้อ ๑-๒-๓ นี้เทียบได้กับหนี้บุริมสิทธิในมูลค่าใช้จ่ายเพื่อประโยชน์อันร่วมกันตาม ป.พ.พ. มาตรา ๒๗๗ วรรค ๒ กฎหมายล้มละลายจึงถือว่าอยู่ในลำดับสูงกว่าคดีอื่น ๆ

เมื่อได้ใช้หนี้ต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นแล้วและยังมีเงินเหลืออยู่ ให้หักใช้หนี้บุริมสิทธิตามบัญชีต่อไปนี้ เฉลี่ยตามส่วนเท่า ๆ กัน ในระหว่างกันเองคือ:-

๑. คำภาษีอากรต่างๆ ซึ่งถึงกำหนดชำระภายใน ๖ เดือน ก่อนคำพิพากษาล้มละลาย แต่ผู้ล้มละลายยังไม่ได้ชำระ (เทียบ ป.พ.พ. มาตรา ๒๕๖)

หนี้สินประเภทนี้ถ้าครบกำหนดชำระก่อนเวลา ๖ เดือนที่ผู้ล้มละลายต้องคำพิพากษายอมถือเป็นหนี้สินสามัญ ซึ่งจะได้ชำระตาม ส่วนภายหลังหนี้บริบูรณ์

๒. ค่าจ้างหรือเงินเดือนเสมือนคนใช้คนงานของผู้ล้มละลาย สำหรับจำนวน ๒ เดือนก่อนคำพิพากษาล้มละลายซึ่งมีจำนวนไม่เกิน ๓๐๐ บาทต่อคน (เทียบป.พ.พ. ๒๕๗). คำว่าคนใช้คนงาน ตามข้อนี้หมายความว่าผู้ทำงานอยู่ใต้ความบังคับบัญชาของผู้ล้มละลาย ไม่เกินความถึงผู้รับจ้างเหมา

๓. ค่าเช่า เรือโรง เคหะสถานซึ่งผู้ล้มละลายปกครองอยู่ เฉพาะจำนวน ๒ เดือนก่อนคำพิพากษาให้ผู้ล้มละลาย (มาตรา ๕๗)

เมื่อใช้หนี้สินต่างๆ ซึ่งเป็นบริบูรณ์ตามที่ปรากฏในมาตรา ๕๗ นี้แล้ว ถ้ามีเงินเหลืออยู่ให้เฉลี่ยใช้หนี้สินอื่นๆ ที่ได้พิสูจน์ไว้ในคดีล้มละลายตามส่วนมากและน้อย (มาตรา ๕๘ ข้อ ๑)

หน้คอกเบ้ย

เมื่อใช้หนี้สินหมดแล้วและยังมีเงินเหลืออยู่ ถ้าเจ้าหนี้ รายใดมีสิทธิได้คอกเบ้ยตามสัญญาเกินกว่าร้อยละ ๗ ครั้งต่อบทให้

เจ้าพนักงานคิดให้จนถึงวันล้มละลาย แต่ต้องไม่เกินร้อยละ ๑๕ ต่อปี
(ม. ๕๔ ข้อ ๒)

ถ้ายังมีเงินเหลืออยู่ชุกก็ให้ใช้หนี้คอกเบี้ยต่อไปตั้งแต่วันล้ม
ละลายจนถึงวันจ่ายส่วนเฉลี่ยครั้งที่สุดท้าย (ม. ๕๘ ข้อ ๒)

บทที่ ๒๓

ประกาศแบ่งส่วนเฉลี่ย (สามัญ)

เมื่อเจ้าพนักงานรักษาททรัพย์รวบรวมเงินของผู้ล้มละลายซึ่ง
เหลือจากหักค่าใช้จ่ายต่างๆ ในการจัดการรวบรวมจำหน่ายทรัพย์
แล้ว ต้องรีบแบ่งเงินนั้นชำระหนี้ให้แก่พวกเจ้าหนี้ที่ไต่ยื่นพิสูจน์แล้ว
การแบ่งส่วนเฉลี่ยเช่นนี้อาจทำได้เพียงครั้งเดียวหรือหลายครั้ง
ก็ได้แล้วแต่ลักษณะของเรื่อง เช่นถ้าเป็นเรื่องที่มีทรัพย์สินและ
เจ้าหนี้ลูกหนี้ย่อย จะแบ่งส่วนเฉลี่ยครั้งเดียวเสร็จก็ได้ แต่ถ้าเป็น
เรื่องใหญ่ที่มีจำนวนเงินและหนี้สินเกี่ยวพันกันมาก ก็ควรแบ่งส่วน
เฉลี่ยเป็นคราวๆ ไปเท่าที่จะทำได้ เพื่อไม่ให้ผู้มีส่วนได้ต้องเสีย
ประโยชน์ในการรอคอยรับเงินของตน โดยนับนี้จึงอาจเรียกการ
แบ่งส่วนเฉลี่ยรายย่อย ว่าการแบ่งส่วนเฉลี่ยสามัญ ซึ่งมีลักษณะ
ผิดกับการแบ่งส่วนเฉลี่ยครั้งที่สุดท้าย

ก่อนที่จะแบ่งส่วนเฉลี่ยสามัญคราวหนึ่งๆ เจ้าพนักงานรักษา
ทรัพย์ต้องออกประกาศแจ้งความว่าจะแบ่งส่วนเฉลี่ย และต้องสั่ง

ประกาศนี้ไปลงพิมพ์ลงหน้า ๗ วันในหนังสือราชกิจจานุเบกษา และหนังสือพิมพ์รายวันด้วยหนึ่งฉบับ

เมื่อได้ประกาศแบ่งส่วนเฉลี่ยแล้วเจ้าพนักงาน ต้องแจ้งไปยัง เจ้าหนี้ทุกคนที่ได้พิสูจน์กันแล้วว่าเจ้าหนี้นั้นๆ จะได้รับใช้ส่วนเฉลี่ยเป็น จำนวนร้อยละเท่าใด และจะจ่ายให้เมื่อไร, ณที่ใด

เจ้าหนี้ผู้ใดมีส่วนเฉลี่ยไม่ถึง ๑ บาทห้ามไม่ให้เจ้าพนักงาน จ่ายส่วนเฉลี่ยให้ (ม. ๕๖)

บทที่ ๓

ประกาศแบ่งส่วนเฉลี่ย (ครั้งที่สอง)

เมื่อเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ได้รวบรวมจำหน่ายทรัพย์ของผู้ล้มละลายหมด หรือจำหน่ายหมดตามแต่จะทำได้แล้วและไม่เห็นเหตุที่จะต้องรอให้เห็นเข้าไปอีก ให้เจ้าพนักงานประกาศแบ่งส่วนเฉลี่ยครั้งที่สองเป็นการยุติหนี้สินของผู้ล้มละลายในเรื่องหนึ่งๆ เสีย ตามวิธีเกี่ยวกับการแบ่งส่วนเฉลี่ยสามัญ ฝึกกันแต่ว่าเจ้าพนักงานต้องระวังผลประโยชน์ของเจ้าหนี้บางคนที่ได้ยื่นใบพิสูจน์หนี้ไว้แล้ว ซึ่งยังไม่สามารถแสดงหลักฐานประกอบคำขอของตนให้เป็นที่พอใจแก่เจ้าพนักงานได้นั้นด้วย ถ้ามีบุคคลเช่นว่านี้ ให้เจ้าพนักงานแจ้งความไปให้ทราบว่าให้ยื่นหลักฐานมาแสดงให้เป็นที่พอใจเสีย

ภายในกำหนด ๑๔ วัน มีฉันทนเจ้าพนักงานจะยกคำขอพิสูจนนั้น
เสีย และหนี้สินนั้นก็จะขึ้นอันระงับไป

ถ้าเจ้าหนี้ผู้ใดได้ รับแจ้งความเชื่อว่าหนี้มีเหตุขัดข้องที่จะกระทำ
ตามเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ แจงไปให้ทันเวลาไม่ได้ ก็ให้ร้องขอ
ผ่อนเวลาไปอีก ซึ่งเจ้าพนักงาน จะอนุญาตหรือไม่ก็ได้ตามแต่เหตุผล
เป็นเรื่อง ๆ ไป

หนึ่งก่อนที่จะประกาศส่วนเฉลี่ยครั้งที่สุดท้ายให้เจ้าพนักงานรักษา
ทรัพย์ แจ้งความเป็นลายลักษณ์อักษรไปยังบรรดาผู้ที่มีเกี่ยวค้างค่า
จ้างแรงงานที่ได้ กระทำ หรือเงินที่ได้ ออกไปโดยคำสั่งของเจ้า
พนักงานรักษาทรัพย์ ในการรวบรวมทรัพย์ สมบัติของผู้ล้มละลายนั้น
ให้ส่งบัญชีแสดงเงินเกี่ยวค้างแก่เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ภายในกำ
หนด ๑๔ วัน นับแต่วันรับแจ้งความ

ผู้ใดไม่ส่งบัญชีแก่เจ้าพนักงานรักษา ทรัพย์ ภายในเวลาที่
กำหนดให้ โดยไม่ได้รับอนุญาตให้เลื่อนกำหนดไป ให้ถือว่า
ผู้นั้นขาดสิทธิเรียกร้องในเงินนั้น ๆ ต่อไปที่เดียว และให้เจ้าพนักงาน
รักษาทรัพย์ประกาศแย่งส่วนเฉลี่ยครั้งที่สุดท้ายไปได้ โดยไม่ต้องคำนึง
ถึงหนี้สินนั้น ๆ (ม. ๖๐)

ในการแย่งส่วนเฉลี่ยทุก ๆ ครั้ง เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์
ต้องทำบัญชีแสดงจำนวนเงินรับจ่ายโดยละเอียด เพื่อจะได้แนสตงแก่
พวกเจ้าหนี้หรือศาลในโอกาสอันสมควร

บทที่ ๔

ทรัพย์สินที่หลุดจากไขหนี้

เมื่อเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ได้เอาเงินของผู้ล้มละลายหัก
ค่าใช้จ่ายในการจัดการ ทรัพย์ กับแบ่งส่วนเฉลี่ยใช้คืนเงิน และ คอก
เขี่ยให้แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายโดยเต็มจำนวนตาม พระราชบัญญัตินี้แล้ว
ถ้ายังมีเงินของผู้ล้มละลายเหลืออยู่เท่าใด ให้จ่ายแก่ผู้ล้มละลาย
ไปจนสิ้น เจ้าพนักงานจะยึดหรือกักเงินนั้นไว้ อีกเพื่อประโยชน์ใดๆ
มิได้ เว้นแต่ผู้ล้มละลายจะยินยอมด้วย (กฎีกาที่ ๖๘๗/๑๓๑
ระหว่างอำนาจยี่หื้อแข่งทรงน โจทก์ เงินต้นอย่างไร ๆ จำเลย)

หมวดที่ ๗

การตกลงหนี้

การตกลงหนี้คือการที่ลูกหนี้ขอลดใช้หนี้ ซึ่งเจ้าหนี้ยิน
ยอมด้วยโดยการตกลงธรรมดาและตกลงพิเศษ และศาลสั่งเห็น
ชอบด้วยกับการตกลงหนี้

บทที่ ๑

วิธีขอตกลงหนี้

ถ้าผู้ล้มละลายประสงค์จะทำการตกลงหนี้ให้ ทำคำขอยื่นต่อ
เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์เพื่อนำเสนอที่ประชุมเจ้าหนี้ คำขอเช่นนั้นผู้
ล้มละลายอาจยื่นได้ทุกเมื่อ ตั้งแต่เมื่อตนได้ทำคำแถลงการณ

กฎหมายลักษณะล้มละลาย

เรื่องทรัพย์สินตามมาตรา ๑๕ และ ๒๐ แล้ว และก่อนเวลาที่เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ได้รับคำสั่งศาลให้พ้นจากหน้าที่

คำขอตกลงหนี้หนึ่งต้องกล่าวข้อความให้ชัดเจนดังนี้—

๑. เจ้าหนี้ใดขอถอนคำพิสูจน์บ้าง และในการถอนหนี้ผู้ล้มละลายได้ให้อะไรเป็นการตอบแทน
๒. ต้องแสดงจำนวนเงินที่ตนตกลงจะใช้แก่เจ้าหนี้ทั้งปวงว่าคิดได้ ๑๐๐ ละเท่าใดของหนี้สินทั้งหมด และจะผ่อนใช้เป็นคราวๆ หรือจะใช้คราวเดียวเสร็จ
๓. ต้องมีข้อความขอมใช้หนี้ก่อนและหลังตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๕๗ และ ๕๘ ซึ่งว่าด้วยการแบ่งทรัพย์สินล้มละลายของผู้ล้มละลายหนี้ด้วย

บทที่ ๒

การรับคำขอ

เมื่อเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์นำคำขอตกลงหนี้เสนอต่อที่ประชุม พวกเจ้าหนี้มีอำนาจที่จะทำการตกลงหรือรวมขอมรับคำขอตกลงหนี้ แต่ต้องมีการตกลงพิเศษในการประชุมคราวหลังอีกครั้งหนึ่งจึงจะถือว่าเจ้าหนี้แสดงความยินยอมแล้วโดยปริยาย

ในการประชุมคราวหลังเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์เป็นผู้เรียกประชุม และให้บอกไปยังเจ้าหนี้ทั้งหลายให้ทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๗ วัน ว่าจะมีการนัดประชุมเพื่อทำการตกลงพิเศษนี้ เจ้า

คนที่ทุกคนที่ได้อินคำพิทักษ์แล้วและมีสิทธิจะไปเข้าประชุมในคราว
หลังนั้นได้ เพื่อออกความเห็นยินยอมหรือคัดค้านในการตกลงหนี้
หรือจะมีจดหมายไปยังเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์แสดงความเห็นชอบ
หรือไม่เห็นชอบโดยคนไม่ต้องไปประชุมก็ได้

บทที่ ๓

คำสั่งศาลในการตกลงหนี้

เมื่อเจ้าหนี้ที่ได้อินยอมด้วยในการตกลงหนี้แล้ว ผู้ล้ม
ละลาย หรือเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ มีอำนาจที่จะขอให้ศาลสั่งเห็น
ชอบด้วยการตกลงหนี้ คำร้องขอเช่นนี้ให้พิจารณาในศาลโดยเปิดเผย
และให้ศาลแจ้งกำหนดวันพิจารณาให้เจ้าหนี้ทั้งหลายทราบ
ล่วงหน้า ๗ วัน

ในกรณีที่ศาลล่างพิพากษาให้ลูกหนี้เป็นคนล้มละลาย และ
ลูกหนี้ได้ทำคำขอตกลงหนี้กับเจ้าหนี้ในระหว่างที่กำลังยื่นอุทธรณ์คดี
อยู่นั้น ถ้าในที่สุดศาลสูงส่งยกฟ้องคดีล้มละลายเสีย คำขอตกลง
หนี้ก็เห็นอันระงับไป (ฎีกาที่ ๘๘๕/๒๔๗๖ ระหว่างนายสี ฯลฯ
โจทก์ นายช่ออินชอกกับพวกจำเลย)

ในการที่ศาลพิจารณาคำขอตกลงหนี้ ให้ดูรายงานของ
เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ในเรื่องเหล่านี้ประกอบด้วย คือ :-

๑. ข้อความที่ตกลงกันในเรื่องหนี้สิน

๒. ความประพฤติของผู้ล้มละลาย

๓. ค่าศักคานของเจ้าหนี้คนหนึ่งคนใดถ้าหากมี

ห้ามมิให้ศาลสังเกตเห็นชอขด้วยกับการตกลงหนี้ในกรณีดังต่อไปนี้คือ :-

๑. ถ้าศาลเห็นว่า การตกลงหนี้หนี้มิได้ปฏิบัติตามข้อความที่ไว้ ในมาตรา ๖๒ อนุมาตรา ๑-๖ หรือ

๒. จะกระทำให้เจ้าหนี้ได้เปรียบ เสียเปรียบแก่กันโดยใช่เหตุ หรือ

๓. ถ้าคำขอตกลงหนี้ไม่ได้กล่าวถึงการใช้หนี้ตามลำดับก่อนและหลัง ตามที่ไว้ ในมาตรา ๕๗-๕๘

ในกรณีอื่นๆ นอกจากที่กล่าวมาแล้วให้ศาลทำคำสั่งเห็นชอบด้วยในการตกลงหนี้ และให้เจ้าพนักงานรักษาททรัพย์ นำผลของการตกลงหนี้ซึ่งศาลเห็นชอบด้วยลงแจ้งความในราชกิจจานุเบกษา และในหนังสือพิมพ์รายวันฉบับใดๆ ตามที่เจ้าพนักงานจะเห็นสมควรภายใน ๗ วันนับแต่วันที่ศาลสังเกตเห็นชอบด้วย

ค่าแจ้งความของเจ้าพนักงานรักษาททรัพย์ นี้ให้ถือเป็นพะยานหลักฐานโดยแน่นอนว่า การตกลงหนี้หนี้เป็นอันใช้ได้ตามกฎหมาย เว้นแต่จะโต้ ปรากฎว่ามีการฉ้อโกงทุจริตอย่างหนึ่งอย่างใดเกิดขึ้น

บทที่ ๔

ผลของการตกลงหนี้

เมื่อศาลเห็นชอบกับการตกลงหนี้แล้วให้ศาลมีอำนาจที่จะสั่งยกเลิกการล้มละลายนั้นเสีย และให้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของบริษัทโอนมาอยู่กับผู้ล้มละลาย หรือกับบุคคลผู้หนึ่ง โดยจะมีข้อบังคับและข้อตกลงอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่ศาลเห็นสมควรก็ได้. เช่นคงให้ทรัพย์สินอยู่ในความครอบครองของเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์สินกว่าผู้ล้มละลายจะได้ปฏิบัติตามข้อตกลงแล้วเป็นต้น

เมื่อศาลสั่งเห็นชอบด้วยกับการตกลงหนี้แล้วให้ถือว่าข้อตกลงนั้นผูกมัดเจ้าหนี้ทุกคน ผู้ใดจะกลับใจหรือฟ้องเรียกหนี้สินผิดการตกลงหนี้ไม่ได้ (กฎีกาที่ ๗๓๐/๒๔๗๕ ระหว่างนายลี้มกั พงษ์วาทัน โทกั นายเอม. เค. เอช ทาวด์มาริกัน กับพวกจำเลย)

ถ้าปรากฏภายหลังว่าการที่ศาลสั่งเห็นชอบด้วยกับการตกลงหนี้นั้นเป็นโดยการทุจริตหลอกลวงอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี หรือผู้ล้มละลายทำผิดข้อตกลงหนี้ เช่นไม่ใช้เงินเมื่อถึงกำหนดเป็นต้นก็ดี. ถ้าเจ้าหนี้คนหนึ่งคนใดร้องขอและศาลเห็นสมควรก็ให้ศาลสั่งยกเลิกคำสั่งเห็นชอบด้วยกับการตกลงหนี้เสีย และกลับพิพากษาให้ลูกหนี้เป็นบุคคลล้มละลายอีกครั้งหนึ่ง แต่กิจการใดๆ ที่ได้ทำไปแล้วเนื่องในการตกลงหนี้คงให้ถือเป็นใช้ได้ ส่วนหนี้สินที่ลูกหนี้กระทำขึ้นก่อนที่ศาลสั่งกลับให้ล้มละลายนั้น ให้เจ้าหนี้นำมาพิสูจน์ได้ในคดีนั้นต่อไป.

เพื่อป้องกันความทุจริตในการตกลงหนี้ มาตรา ๖๖ ข้อ ๘ บัญญัติว่า ถ้าผู้ล้มละลายสมยอมกับเจ้าหนี้คนหนึ่งคนใด โดยการให้ประโยชน์ หรือสัญญาจะให้ประโยชน์ อันมิสมควรให้แก่เจ้าหนี้ เพื่อจะได้เขายินยอมด้วยในการตกลงหนี้ ผู้ล้มละลายอาจมีโทษจำคุกไม่เกิน ๒ ปี ส่วนเจ้าหนี้อาจถูกปรับเป็นเงินไม่เกินกว่า ๕ เท่าราคาผลประโยชน์ อันมิควรจะได้รับตามมาตรา ๖๘.

หมวดที่ ๘

ความผิดและเบี้ยปรับใหม่ต่างๆ

หมวดนี้ว่า ด้วย กำหนดโทษ ต่าง ๆ ซึ่งกฎหมาย บัญญัติไว้สำหรับใช้แก่บุคคลที่กระทำผิด พ.ร. บ. ล้มละลาย

บุคคลเหล่านี้อาจแยกออกได้เป็นสามจำพวก คือ ๑. ผู้ล้มละลาย ๒. เจ้าหนี้ ๓. บุคคลภายนอก

บทที่ ๑

โทษสำหรับผู้ล้มละลาย

ผู้ล้มละลายอาจได้รับโทษเพราะกระทำความผิด ๓ ประเภท

คือ

๑. กระทำการที่ตนไม่มีสิทธิจะทำได้
๒. งกเว้นกระทำการที่กฎหมายบัญญัติไว้ให้ทำ

๓. กระทำ การทุจริตเกี่ยวกับกิจการ หรือทรัพย์สินสมบัติ
ของตน.

ความผิดในประเภทที่ ๑ และกำหนดโทษต่าง ๆ มีดังต่อไปนี้
นี้ คือ

(๑) ฟ้องคดีโดยไม่ได้รับ อนุญาต ของ เจ้าพนักงาน รักษา
ทรัพย์ เป็นลายลักษณ์อักษร ตาม มาตรา ๓๐ อนุมาตรา ๑ (ก)
(ให้ดูคำบรรยาย หน้า ๔๘ ซึ่งผ่านมาแล้ว)

(๒) ออกนอกเขตอำนาจศาล ก่อนได้รับอนุญาตจากเจ้า
พนักงานรักษาทรัพย์ หรือศาล เป็นลายลักษณ์อักษร
ตาม มาตรา ๓๐ อนุมาตรา ๑ (ค)

ในสองประการนี้ ผู้ล้มละลายอาจมีโทษจำคุกไม่เกิน ๓
เดือนตาม มาตรา ๓๐ อนุมาตรา ๒

(๓) เมื่อยังไม่พ้นจากคดีไปรับความเชื่อถือนจากผู้หนึ่งผู้ใด
เป็นจำนวนเงินตั้งแต่ ๑๐๐ บาทขึ้นไป โดยไม่ได้แจ้ง เป็นลาย
ลักษณ์อักษร ให้บุคคลผู้หนึ่งทราบว่าตนเป็นคนล้มละลาย อาจมีโทษ
จำคุกไม่เกินกว่า ๒ ปี ตาม มาตรา ๖๗ (ดูคำบรรยาย หน้า ๖๔
ที่ผ่านมาแล้ว)

ความผิดในประเภทที่ ๒ และบทกำหนดโทษมีดังต่อไปนี้นี้ คือ

(๑) เมื่อได้ทราบคำสั่งให้ล้มละลาย หรือรักษาทรัพย์แล้ว
คราวแล้ว ผู้ล้มละลายไม่ส่งมอบทรัพย์สินสมบัติของตน พร้อมด้วย
ดวงตราสมุดลายลักษณ์อักษรต่าง ๆ เกี่ยวกับทรัพย์ของตนให้เจ้า
พนักงานรักษาทรัพย์ หรือผู้รักษาทรัพย์ ทั่วคราวตาม มาตรา ๑๔

(๒) ไม่ทำคำแถลงการณ์เรื่องหุ้นส่วน แจกแก่เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ตามกำหนดตามมาตรา ๑๕

(๓) ไม่ทำคำชี้แจงเรื่องกิจการและทรัพย์สินสมบัติและเหตุผลที่ของล้มละลาย ยื่นต่อเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ตามกำหนดตามมาตรา ๒๐

(๔) ไม่ไปฟังการ ประชุมเจ้าหนี้ตามที่เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์นัดไว้ หรือไปแต่ไม่ยอมให้ไต่สวนซักถามแจ้งข้อความต่างๆ ที่ประชุมตามมาตรา ๒๑.

(๕) ก. ไม่เป็นธุระช่วยเหลือเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ ในการรวบรวมจำหน่ายทรัพย์สินสมบัติของตน.

ข. ไม่คอยฟังคำสั่งของเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ตามที่เจ้าพนักงานกำหนดให้ไปฟัง

ค. ไม่ยอมตอบคำถามต่างๆ ซึ่งเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ถาม.

ง. ไม่ยอมให้แพทย์ตรวจและทำสัญญาประกันชีวิตของตนตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตามมาตรา ๓๘.

สำหรับความ ผิดเหล่านี้ผู้ล้มละลาย อาจมีโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน (ตามมาตรา ๖๔)

(๖) ไม่คอยฟังการงานของคนเมื่อศาล เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ หรือที่ประชุมเจ้าหนี้ต้องการตามกำหนดนัด มีผิดตามมาตรา ๖๕ ซึ่งวางโทษจำคุกไว้ไม่เกิน ๖ เดือน

(๗) ก. เมื่อมีผู้ยื่นฟ้องคดีล้มละลายแล้ว ผู้ล้มละลาย
ไม่ยอม หรือขอร้องให้การส่งตรวจตรา สมุชบัญญัติ หรือหลักฐาน
อย่างใดเกี่ยวแก่กิจการ หรือทรัพย์สินของตน (มาตรา ๖๖ ข้อ ๕)

ข. เมื่อมีผู้ยื่นฟ้องคดีล้มละลายแล้ว ผู้ล้มละลาย
พยายามอ้างเหตุผลในการที่ตนต้องขาดทุนสิ้นทรัพย์สินไปโดยไม่เป็น
ความจริง (มาตรา ๖๖ ข้อ ๖)

ค. เมื่อทราบหรือควรทราบว่าผู้นำสินอันเป็นเท็จ
มาขอพิทักษ์แล้วผู้ล้มละลายละเลยไม่แจ้งให้เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์
ทราบภายในเวลา ๑ เดือน (มาตรา ๖๖ ข้อ ๗)

สำหรับความผิดในข้อ (๗) ก. ข. ค. นี้ผู้ล้มละลายอาจมี
โทษจำคุกไม่เกิน ๒ ปี.

(๘) ไม่ทำบัญชีทรัพย์สินซึ่งได้รับมา ทุกกระยะ ๖ เดือน
และไม่ส่งเงินหรือทรัพย์สินที่เหลือจากการใช้จ่ายเลี้ยงชีพของตนเอง
และครอบครัวตามที่เจ้าพนักงานกำหนดให้แก่เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์
ตามมาตรา ๓๐ อนุมาตรา ๑ ข. มีโทษจำคุกไม่เกิน ๓ เดือน
ตามมาตรา ๓๐ อนุมาตรา ๒

(๙) เมื่อผู้ล้มละลายพ้นจากคดีแล้ว ไม่ช่วยเจ้าพนักงาน
รักษาทรัพย์จำหน่ายขายและแบ่งทรัพย์สิน อาจมีผิดฐานเดิมคดีอำนาจ
ศาล และศาลอาจถอนคำสั่งให้พ้นจากคดีเสียด้วย ตามมาตรา ๒๘

ความผิดในประเภทที่ ๓ และกำหนดโทษมีดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อมีผู้ยื่นฟ้องคดีล้มละลายขึ้นแล้ว หรือในระหว่างเวลา ๔ เดือน ก่อนที่ผู้ฟ้องล้มละลาย ผู้ล้มละลายกระทำการถึงต่อไปนี้ คือ

- ก. ซุกซ่อน, โอน, หรือ มอบทรัพย์สินส่วนใดส่วนหนึ่งของตนโดยเจตนาทุจริต เพื่อมิให้ถูกขายทอดตลาด (กฎหมายที่ ๑๗๑/๒๔๗๖ วรรคหน้ายกใช้ กับพวกโจทก์ นายไวเจียมจำเลย)
- ข. ทำให้ทรัพย์สินที่มีภาระค้ำประกัน หรือ
- ค. ยอมให้ศาลพพากษาให้ตนใช้เงินที่มีควรจะต้องใช้โดยสุจริต (มาตรา ๖๖ ข้อ ๑ เทียบกับ ก.ม. ลักษณะอาชญา มาตรา ๓๐๘)

(๒) เมื่อมีผู้ยื่นฟ้องคดีล้มละลายขึ้นแล้ว หรือในระหว่าง ๔ เดือน ก่อนที่ผู้ฟ้อง ผู้ล้มละลายได้ซุกซ่อนทำลายเปลี่ยนแปลงวงตราสมุดบัญชี หรือหนังสืออย่างใด ๆ เกี่ยวกับกิจการ หรือ ทรัพย์สินของตน (มาตรา ๖๖ ข้อ ๒)

(๓) เมื่อใด มีผู้ยื่นฟ้องคดีล้มละลายแล้วหรือในระหว่างเวลา ๔ เดือน ก่อนที่ผู้ฟ้อง ผู้ล้มละลายได้เว้นการจัดจัดความใด ๆ หรือได้จัดจัดความเท็จลงในสมุดบัญชีหรือหนังสืออย่างใด อันเกี่ยวกับกิจการหรือทรัพย์สินของตน (มาตรา ๖๖ ข้อ ๓ เทียบกับ ก.ม. ลักษณะอาชญา มาตรา ๓๐๘ และ กฎหมายที่ ๑๗๑/๒๔๗๖)

(๔) ผู้ล้มละลายละเว้นจกข้อความสำคัญใด ๆ หรือจกข้อความเท็จในคำแถลงเกี่ยวกับกิจการ หรือทรัพย์สินบุคคลของตน ซึ่งตนทำยื่นต่อศาล เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์หรือที่ประชุมเจ้าหนี้ (มาตรา ๖๖ ข้อ ๔)

(๕) ถ้าผู้ล้มละลายกระทำทุจริตอย่างหนึ่งอย่างใด หรือขอให้ยอมให้หรือตกลงจะให้ผล ประโยชน์อย่างใด ๆ อันมิควรจะได้ ตามกฎหมายแก่บรรดาเจ้าหนี้ หรือเจ้าหนี้คนใดคนหนึ่งของตนเพื่อให้เขายอมตกลงหนี้ด้วย หรือยอมทำสัญญาอย่างหนึ่งอย่างใดเกี่ยวกับกิจการหรือทรัพย์สินบุคคลของตน (มาตรา ๖๖ ข้อ ๘)

สำหรับความผิดต่าง ๆ ในประเภทนี้ ผู้ล้มละลายอาจได้รับโทษจำคุกไม่เกิน ๒ ปีตามมาตรา ๖๖ โดยไม่ขัดขวางกับการที่ผู้ล้มละลาย จะถูกฟ้องฐานกระทำ พยานเท็จ หรือ ปลอมแปลงหนังสือ หรือดวงตราด้วยอีกโสดหนึ่ง

บทที่ ๒

โทษสำหรับเจ้าหนี้

ถ้าเจ้าหนี้ของผู้ล้มละลายกระทำความผิดดังต่อไปนี้ กฎหมายบัญญัติว่าอาจมีโทษคือ

(๑) เรียกหรือรับ หรือยอมว่าจะรับ ผล ประโยชน์ อย่างหนึ่งอย่างใดอันตนมิควรได้ตามกฎหมายไว้เป็นประโยชน์แก่ตัวเองหรือแก่

ผู้อื่น โดยมุ่งประสงค์จะยินยอมในการตกลงหนี้ ให้ปรับไม่เกิน
กว่า ๕ เท่าราคาผลประโยชน์ อันสมควรจะได้ นั้น (มาตรา ๖๘)

(๒) เรียกหรือรับ หรือยอมว่าจะรับ ผลประโยชน์ อย่างหนึ่ง
อย่างใดอันตนสมควรได้ตามกฎหมายไว้เป็นประโยชน์แก่ตัวเองหรือแก่
ผู้อื่น โดยมุ่งประสงค์จะงดเว้นการคัดค้าน หรือเพื่อยินยอมให้
ผู้ล้มละลายหลุดพ้นจากคดี ให้ปรับเป็นเงินไม่เกิน ๓ เท่าราคา
ผลประโยชน์ อันสมควรจะได้ นั้น (มาตรา ๖๙)

บทที่ ๓

โทษสำหรับบุคคลภายนอก

สมุดหนี้ชื่อและเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับคดีล้มละลายซึ่งอยู่
ในความยึดถือของเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์นั้น เจ้าหนี้ทุกคนของ
ผู้ล้มละลาย มีอำนาจที่จะตรวจดู หรือลอกคัดสำเนาได้ ในโอกาสอัน
ควร หรือจะมอบหมายให้ผู้อื่นผู้ใดมาทำแทนก็ได้ ตาม
มาตรา ๓๒ แต่หลักฐานต่าง ๆ ที่กล่าวแล้วนั้นมิใช่เป็นของเปิดเผย
สำหรับประชาชนทั่วไป เพราะฉะนั้นมาตรา ๗๐ จึงบัญญัติว่า
ถ้าผู้ใดยื่นหนังสือแสดงตัวเป็นเจ้าหนี้ของผู้ล้มละลายโดยไม่เป็นความจริง
เพื่อประสงค์จะได้หรือคัดสำเนาหนังสืออย่างใดทั้งที่ไว้ใน
มาตรา ๓๒ ผู้นั้นมีความผิดให้ปรับเป็นเงินไม่เกิน ๕๐๐ บาท

สำหรับความผิดต่าง ๆ ที่ว่าไว้ในหมวดนี้ ผู้ฟ้องคดีคือเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์หรือผู้เสียหาย (ดูคำบรรยายหน้า ๕๐)

อนึ่งโทษปรับตามมาตรา ๖๘-๖๙-๗๐ นี้ เป็นโทษทางอาชญา

ผู้ใดไม่ชำระค่าปรับศาลจะจัดการตามมาตรา ๑๘ แห่ง ก.ม. ลักษณะอาชญา

หมวดที่ ๓

อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์

กฎหมายล้มละลายได้บัญญัติอำนาจและหน้าที่เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ไว้หลายอย่างหลายประการ ซึ่งอาจแบ่งออกได้เป็นสองตอนคือ เมื่อศาลสั่งให้รักษาทรัพย์ของจำเลยไว้ชั่วคราวตอนหนึ่ง กับเมื่อศาลพิพากษาให้จำเลยเลยเป็นคนล้มละลายแล้วอีกตอนหนึ่ง

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอำนาจของเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ทั้งสองตอนได้บรรยายมาในตอนต้น ๆ แล้ว ไม่จำเป็นต้องกล่าวซ้ำอีก ในที่นี้จะกล่าวถึงแต่หน้าที่ของเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์เท่านั้น

บทที่ ๑

หน้าที่ของเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์

หน้าที่ของเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ซึ่งจะกล่าวถึงในบทนี้ มีปรากฏอยู่ใน พ.ร.บ. ลักษณะล้มละลาย มาตรา ๗๑ ถึง ๗๔ ส่วนหน้าที่อย่างอื่น ๆ ได้อธิบายมาแล้วข้างต้น

กฎหมายลักษณะล้มละลาย

มาตรา ๗๑ บัญญัติว่า เจ้าพนักงานรักษาททรัพย์ มีหน้าที่สำคัญ ๒ ประการ คือ

- ๑. หน้าที่เกี่ยวกับกิจวิญญูติของผู้ล้มละลาย
  - ๒. หน้าที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพย์ สมบัติของผู้ล้มละลาย
๑. หน้าที่เกี่ยวกับความประพฤติของผู้ล้มละลาย

มีดังต่อไปนี้คือ

ก. ต้องใ้ส่วนถึงกิจวิญญูติของผู้ล้มละลาย แล้วยื่นรายงานการใ้ส่วนนั้นต่อศาล

ข. ต้อง รายงาน ต่อศาล ถึงข้อความ อื่น ๆ อันเกี่ยวกับ กิจวิญญูติ ความประพฤติของผู้ล้มละลายตามแต่ศาล จะสั่ง

ค. ต้อง พ้องหรือเป็นธุระช่วยเหลือในการฟ้องร้องผู้ล้มละลาย หรือผู้หนึ่งผู้ใด ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดตาม พ.ร.บ. นี้ แล้วแต่ศาลจะสั่ง (มาตรา ๗๒)

ในการที่เจ้าพนักงานรักษาททรัพย์ จะเป็นโจทก์ฟ้อง หรือต้องถูกฟ้องเป็นจำเลยนั้น ให้มีอำนาจใช้นามใ้ตำแหน่งใ้ดังนี้ คือ "เจ้าพนักงานรักษาททรัพย์ สมบัติ.....ผู้ล้มละลาย"

โดยใ้ใ้ชื่อผู้ล้มละลายลงในช่องว่าง และในการจัดการต่างๆ ตามหน้าที่เจ้าพนักงานรักษาททรัพย์ เช่นติดกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินต่างๆ แทนผู้ล้มละลาย ทำสัญญาต่างๆ ที่ผู้ล้มละลายเองและผู้ถูกผู้ใ้ที่ใ้รับหน้าต่อใ้ใ้ใ้ใช้นามตำแหน่งดังกล่าวนี้ (ดูมาตรา ๗๔)

๒. หน้าที่เกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้ล้มละลาย

มีดังต่อไปนี้

ก. ต้องเป็นผู้รักษาทรัพย์ สมบัติของผู้ล้มละลาย และถ้าไม่
ได้ทงคนอื่นเป็นผู้จัดการต้องเป็นผู้จัดการด้วย

ข. ต้องกู้เงิน หรือให้ กู้เงิน เพื่อประโยชน์ ของทรัพย์ สมบัติ
นั้น เห็นว่าจำเป็น

ค. ต้องเรียกประชุมเจ้าหนี้ ตามที่ศาลจะสั่ง หรือเมื่อพนัก
หนี้ มีจำนวน หนึ่งใน สี่ของ จำนวนหนี้ ที่ไต่พิคจน์ แล้ว ร้องขอ เป็น ลาย
ลักษณะ อักษร หรือในเวลาหนึ่งเวลาใดตามแต่เจ้าพนักงานรักษา
ทรัพย์ เองจะเห็นสมควร

ง. ต้องเป็นประธานในการประชุมเจ้าหนี้ทุกคราว (ตุค้ำบรร
ยายหน้า ๔๒ ที่ผ่านมาแล้ว)

จ. ต้องเป็นผู้ประกาศโฆษณาคำสั่งให้ รักษาทรัพย์ ทั่วคราว
คำสั่งให้ ล้มละลาย ใต้สวนผู้ล้มละลายโดยเบ็ดเตล็ด และเหตุการ
อื่นๆ ที่กฎหมายบัญญัติให้ ประกาศโฆษณา

ฉ. ถ้ามี ทรัพย์ อย่างหนึ่ง อย่างใด อันมี ธรรมชาติ หรือเหตุ
พิเศษที่จะขายทันทีหรือขายให้ ได้ ผลก็ไม่ไต่ ต้อง เป็นผู้จัดการ แบ่งตัว
ทรัพย์ นั้นในระหว่างเจ้าหนี้ตามส่วนราคาโดยประมาณเขา

ช. ต้องกระทำการ ทุกอย่าง ที่จำเป็น เพื่อจัดการรวบรวม จำ
หน่ายทรัพย์ สิ้นของผู้ล้มละลาย (มาตรา ๗๓)

ในการที่เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ ปฏิบัติการไป ตามหน้าที่นั้น
ให้มีอำนาจ ออกหมาย เรียกบุคคลใดๆ มาสอบสวน หรือให้ มาเบิก

ความเป็นพยาน หรือให้ส่งเอกสารอย่างใดๆ ได้ และถ้าจำเ็น
เจ้าพนักงาน จะให้บุคคลใดๆ สาขาลทั่ว เพื่อสอดตามข้อความ อย่าง
ใดๆ ก็ได้ ทั้งสิ้น (มาตรา ๗๑ ๗๒ และ ๗๓) ทั้งนี้เป็นการให้
อำนาจอย่างตุลาการสอดคล้องกับหลักในมาตรา ๖ ซึ่งให้ถือว่า
พิจารณาคดีชั้นเจ้าพนักงาน วิชาทรัพย์ เป็นการ พิจารณาฝ่าย
ตุลาการชั้น

เหตุที่กฎหมายบัญญัติให้ อำนาจเจ้าพนักงาน วิชาทรัพย์ ไว้
คล้ายๆ ศาล ก็เพราะเมื่อศาลพิพากษาให้ผู้ใดล้มละลายแล้ว ศาล
เองก็ชอบไม่มีหน้าที่อย่างไรต่อไปอีก การดำเนินคดีล้มละลายต่อไป
จนอวสานยอมตกลงอยู่แก่เจ้าพนักงานวิชาทรัพย์ ก็ชอบ ทั้งสิ้น จึง
ต้องได้ รับอำนาจ และความ สอดคล้องในการ ที่จะ ดำเนิน การนั้นๆ ตาม
สมควร

บทที่ ๒๓

เจ้าพนักงานวิชาทรัพย์พ้นจากหน้าที่

หน้าที่ของเจ้าพนักงานวิชาทรัพย์ อาจแยกออกได้เป็นสอง
ตอน คือเมื่อศาลสั่งวิชาทรัพย์ชั่วคราวของจำเลยคนหนึ่ง กับเมื่อ
ศาลสั่งให้ จำเลยล้มละลายแล้วอีกคนหนึ่ง. เพราะฉะนั้นควรแยก
พิจารณาการ พ้นจากหน้าที่เป็นตอนๆ ดังนี้.

๑. ชั้นวิชาทรัพย์ชั่วคราว

เจ้าพนักงานวิชาทรัพย์ อาจพ้นจากหน้าที่ ผู้วิชา ทรัพย์ชั่วคราว
ได้ ในกรณีต่อไปนี้คือ:—

(ก) เมื่อโจทก์หรือจำเลยขอถอนการรักษาททรัพย์ชั่วคราวและศาลอนุญาตให้ถอนได้

(ข) โจทก์ขอถอนฟ้องคดีล้มละลาย เมื่อศาลอนุญาตแล้วการรักษาททรัพย์ชั่วคราวก็ระงับไปด้วย (มาตรา ๑๓ ข้อ ๗)

(ค) เมื่อศาลยกฟ้องล้มละลายของโจทก์ การรักษาททรัพย์ย่อมระงับไปเป็นเงาตามตัว (มาตรา ๑๓ ข้อ ๓)

(ง) เมื่อศาลผ่อนเวลาให้จำเลยชำระหนี้ และสั่งถอนการรักษาททรัพย์ชั่วคราวเสียด้วย (มาตรา ๑๓ ข้อ ๔)

(จ) ศาลสั่งงดการพิจารณาคดีล้มละลายเสียชั่วคราว เพื่อให้โจทก์จำเลยดำเนินคดีแพ่งเรื่องหนี้สินกันเสียก่อน และสั่งถอนการรักษาททรัพย์ชั่วคราวเสียด้วย (มาตรา ๑๓ ข้อ ๕)

๒. ชั้นจำเลยล้มละลายแล้ว

เจ้าพนักงานรักษาททรัพย์ อาจร้องขอให้ศาลสั่งให้ตนพ้นจากหน้าที่ได้ในกรณีต่อไปนี้คือ—

(ก) เมื่อเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ทอดทิ้งคดี และไม่มีเจ้าหนี้อื่นรับว่าคดีแทน (มาตรา ๑๐ ข้อ ๔)

(ข) เมื่อเจ้าพนักงานรักษาททรัพย์รายงานศาลว่าได้รวบรวมทรัพย์ของผู้ล้มละลายใช้หนี้เจ้าหนี้ทั้งสินโดยเต็มจำนวนแล้ว (มาตรา ๖๒)

(ค) เมื่อจำเลยทำการตกลงหนี้กับพวกเจ้าหนี้และ ศาลสั่งเห็นชอบด้วยแล้ว (มาตรา ๖๒)

(ง) เมื่อเจ้าพนักงานรักษาททรัพย์ได้รวบรวมทรัพย์ของผู้ล้มละลายเท่าที่มีอยู่เฉลี่ยใช้หนี้เจ้าหนี้ครั้งที่สุดท้ายแล้ว (มาตรา ๓๑ ข้อ ๑)

ตามทางปฏิบัติเมื่อเจ้าพนักงานรักษาททรัพย์รายงานศาลขอพ้นจากคดีครั้งนี้ เจ้าพนักงานยอมแจ้งให้บรรดาเจ้าหนี้ทราบล่วงหน้า ๗ วัน เพื่อจะได้มีโอกาสยื่นคำคัดค้านต่อศาลด้วย.

เมื่อศาลได้รับคำร้องขอพ้นจากคดีเช่นนี้แล้ว ก็ให้พิจารณาคำร้องนั้นประกอบด้วยสำนวนคดีล้มละลายและคำคัดค้านของเจ้าหนี้ ถ้าหากมี แล้วใช้ดุลยพินิจสั่งอนุญาต หรือไม่อนุญาตให้เจ้าพนักงานพ้นจากหน้าที่ตามแต่จะเห็นสมควร คือ ถ้าศาลพิจารณา เห็นว่า เจ้าพนักงานรักษาททรัพย์ ยังทำหน้าที่ไม่เสร็จสิ้น หรือผู้ที่เกี่ยวข้องผู้หนึ่งผู้ใดแสดงเหตุผลได้ว่าการอนุญาตให้เจ้าพนักงานพ้นจากหน้าที่ไปจะทำให้เขาเสียหาย ศาลจะยกคำสั่งอนุญาตไว้ก่อน จนกว่า เจ้าพนักงานรักษาททรัพย์จะได้ ปฏิบัติการเสร็จสิ้น ตามที่ควรทำ หรือระงับความเสียหายแล้ว จึงอนุญาตให้ พ้นจากหน้าที่ก็ได้

ตัวอย่างที่ ๑

เจ้าพนักงานรักษาททรัพย์ได้ จำหน่ายทรัพย์ ของจำเลยใช้หนี้เจ้าหนี้ไปหมดแล้ว จึงรายงานขอให้ศาลสั่งให้ ตนพ้นหน้าที่ แต่

ปรากฏว่าในคดีเรื่องนี้ ศาลยังมีใ้ใ้ส่วนผู้ล้มละลายโดยเปิดเผย ตามมาตรา ๒๔ เจ้าหนี้จึงไม่มีโอกาสทราบถึงกิจการ และความประพฤติของจำเลย ในกรณีเช่นนี้ถ้าเจ้าหนี้หรือบุคคลอื่นศาลอาจ คำสั่งอนุญาตให้เจ้าพนักงานพ้นจากหน้าที่ จนกว่าจะใ้ใ้ส่วนผู้ล้มละลายโดยเปิดเผยแล้วใ้

ตัวอย่างที่ ๒

เจ้าหนี้ยื่นคำร้องต่อเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ขอให้จัดการ ฟ้องร้องจำเลยฐานกระทำความผิดพระราชบัญญัติล้มละลาย เจ้าพนักงาน รักษาทรัพย์ไม่ส่งคำร้องนี้ และไม่จัดการใ้ส่วนจำเลยอย่างไร แต่กลับยื่นคำร้องต่อศาลขออนุญาตพ้นจากหน้าที่เช่นนี้ เจ้าหนี้ อาจ ใ้รับความเสียหาย และอาจร้องต่อศาลขอใ้ให้อนุญาตใ้เจ้าพนักงาน พ้นจากหน้าที่ จนกว่า จะใ้จัดการ ที่ตนร้องขอไว้ จนใ้เสร็จ สิ้น ไปได้

ในกรณีที่ศาลไม่ยอมอนุญาตใ้เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ พ้น จากหน้าที่ ถ้าเจ้าหนี้หรือผู้ที่มีส่วนใ้เสียอย่างหนึ่งอย่างใดร้องขอ ศาลอาจสั่งใ้เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ รับผิดชอบในการใ้ที่ตนใ้ กระทำหรือละเว้นกระทำนั้นใ้ (มาตรา ๓๑ ข้อ ๒)

ถ้าศาลสั่งอนุญาตใ้เจ้าพนักงานพ้นจากหน้าที่ เจ้าพนักงาน ย่อม พ้นจากความรับผิดชอบ ต่าง ๆ ในการที่ใ้กระทำ หรือละเว้น

กระทำในระหว่างที่จัดการทรัพย์สินของผู้ล้มละลาย หรือในการอื่น ๆ
เกี่ยวกับหน้าที่ ของเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ ตั้งแต่เวลาที่ศาลสั่ง
อนุญาตนั้น (มาตรา ๓๑ ข้อ ๓)

คำอนุญาตของศาลที่ได้เจ้าพนักงานพ้นจากหน้าที่ ย่อมไม่
ตัดสิทธิศาลที่จะสั่งให้เจ้าพนักงาน กลับเข้าจัดการในคดีล้มละลายนั้น
อีก ถ้ามีความจำเป็นเกิดขึ้นในภายหลัง เช่นปรากฏว่า เมื่อเจ้า
พนักงานได้จ่ายส่วนเฉลี่ยครั้งที่สุดท้ายให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ไปแล้ว ผู้ล้ม
ละลายขอส่งทรัพย์สินซึ่ง เพิ่งได้ มาเพื่อเฉลี่ยใช้หนี้แก่เจ้าหนี้ อีกเช่นตน
(มาตรา ๓๐ ข้อ ๑ ข.)

ถ้าเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ ของ กลับเข้า จัดการ ทรัพย์สิน ของ
จำเลยอีกตั้งว่ามาในวรรคก่อน เจ้าพนักงานจะมีความรับผิดชอบ
เฉพาะที่เกี่ยวกับการที่ทำไมนั้น หนี้ซึ่งความรับผิดชอบไม่ย้อนหลังไป
ถึงกิจการที่ตนได้ พ้นหน้าที่ มาแล้วนั้น

บทที่ ๓

การฟ้องเจ้าพนักงาน

เมื่อเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ ได้กระทำหรือ ละเว้นกระทำการ
อย่างหนึ่งอย่างใดโดยผิดหน้าที่ของตนตามพระราชบัญญัตินี้ เจ้าหนี้
ลูกหนี้หรือผู้ หักผู้ใดก็ได้ ได้รับความเสียหายมี ทางแก้ ได้ ๒ ทาง คือ

- (๑) อุตธรณ์คำสั่งของเจ้าพนักงาน ตามมาตรา ๗๘ หรือ
- (๒) ฟ้องเจ้าพนักงานเป็นคดีขึ้นตามมาตรา ๗๕

การอุทธรณ์คำสั่งของเจ้าพนักงานตามข้อ (๑) จะได้พัก
 ท่อไปในหมวดที่ ๑๐ ในทันทีจะกล่าวถึงการฟ้องเจ้าพนักงานตาม
 ข้อ (๒) เท่านั้น แต่มีข้อควรสังเกตเป็นข้อแรกในเรื่องนี้คือ คำสั่ง
 หรือกิจการใด ๆ ที่เจ้าพนักงานได้กระทำหรือละเว้นกระทำซึ่งผู้ไม่
 พอใจอาจอุทธรณ์ได้ตามกฎหมายนั้น จะนำมาฟ้องร้องเจ้าพนักงาน
 เป็นคดีไม่ได้ อีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่า เรื่องที่จะฟ้องเจ้าพนักงานรักษา
 ทรัพย์ เป็นคดีขึ้นนั้น ควรจะเป็นแต่เรื่องที่ไม่มีการอุทธรณ์ให้ศาล
 แก่ คำสั่งของเจ้าพนักงานได้ ถ้าผู้ใดนำเรื่องผิดลักษณะ ดังว่านี้มา
 ฟ้อง ศาลอาจไม่รับไว้พิจารณา

การฟ้องร้องกล่าวหาเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ หรือผู้หนึ่ง
 ผู้ใดที่กระทำการตามพระราชบัญญัตินี้ มาตรา ๗๕ บัญญัติให้
 ฟ้องภายในกำหนด ๖ เดือน นับตั้งแต่วันเกิดอำนาจฟ้อง เมื่อพ้น
 กำหนดแล้วห้ามไม่ให้ฟ้อง เพราะฉะนั้นถ้าอำนาจฟ้องเกิดขึ้น
 ในวันที่เจ้าพนักงานพ้นจากหน้าที่ตนเอง บัญญัติก็ไม่อาจเกิดขึ้น คือผู้
 เสียหายอาจฟ้องได้ภายใน ๖ เดือนจากวันที่เจ้าพนักงานพ้นจากหน้าที่
 แต่มีข้อยกเว้นที่น่าคิดว่า ถ้าศาลสั่งให้เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ พ้นจาก
 หน้าที่แต่ยังไม่ครบกำหนดอายุความ ๖ เดือน คือสมมุติว่าอำนาจ
 ฟ้องเกิดขึ้นตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน และศาลสั่งให้เจ้าพนักงานพ้น
 จากหน้าที่ ตั้งแต่วันที่ ๑ มิถุนายน ปีเดียวกันซึ่งยังไม่หมดอายุ
 ความ เช่นนี้ ผู้หนึ่งผู้ใดที่ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำ
 หรือละเว้นกระทำของเจ้าพนักงานจะฟ้องเจ้าพนักงานภายหลังวันที่ ๑

มิได้นำมาใช้หรือไม่ ในเรื่องนี้เห็นว่าจะต้องอ่านมาตรา ๓๑ ควบ
กันไปกับมาตรา ๗๕ แล้วตีความไปในทางที่เป็นประโยชน์แก่เจ้า
พนักงาน กล่าวคือมาตรา ๓๑ บัญญัติว่า เมื่อศาลสั่งให้เจ้า
พนักงานพ้นจากหน้าที่แล้ว เจ้าพนักงานเป็นอันหลุดพ้นจากความ
รับผิดชอบที่เกิดขึ้นจากการกระทำหรือ ละเว้นกระทำตาม หน้าที่ตั้งแต่
ขณะนั้น เพราะฉะนั้นต้องถือว่า เมื่อศาลอนุญาตให้เจ้าพนักงาน
พ้นจากหน้าที่ สิทธิฟ้องร้องเจ้าพนักงานย่อมหมดไปทันที แม้จะ
อยู่ในกำหนดอายุความ ๖ เดือน ตามมาตรา ๗๕ การตีความทั้ง
นี้ไม่เป็นการคัดสิทธิผู้ที่ได้รับความเสียหายเนื่อง จากการกระทำของ
เจ้าพนักงานอย่างไร เพราะเมื่อศาลพิจารณาคำขอพ้นจากหน้าที่
ของเจ้าพนักงาน บุคคลที่ได้ ได้รับความเสียหายมีโอกาสคัดค้านได้
แล้ว ถ้าคนไม่คัดค้านปล่อยโอกาสให้ล่วงเลยมาเสียย่อมเป็นความ
ผิดของตนเอง

หมวดที่ ๑๐

ข้อความทั่วไป

บทที่ ๑

หลักฐานพะยาน

เพื่อให้การ พิเคราะห์ที่ เกี่ยว กับคดี ล้มละลาย สำเร็จไปโดย
รวบรัดกฎหมายบัญญัติให้ รับฟัง หลักฐานบาง อย่างได้ โดยไม่ต้องมี
มีพะยานอื่นประกอบคือ

(๑) ข้อความทั้งปวงที่ได้ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษาตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ถือว่าเป็นจริงตามที่ปรากฏในราชกิจจานุเบกษานั้น

(๒) ประกาศแจ้งความเรื่องคำสั่งรักษาทรัพย์ชั่วคราวก็ดี, คำสั่งให้ล้มละลายก็ดี หรือคำสั่งยกเลิกคดีล้มละลายก็ดี ให้ถือว่าเป็นจริงตามที่ปรากฏในราชกิจจานุเบกษา

(๓) รายงานการประชุมเจ้าหนี้ตาม พระราชบัญญัติซึ่งเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ หรือผู้แทนลงชื่อไว้ ให้ถือเป็นหลักฐานโดยไม่ต้องการพยานอื่นอีก

(๔) ข้อความต่าง ๆ ที่ปรากฏในรายงานของเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์นั้น ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า เป็นจริงตามนั้น (มาตรา ๗๗)

บทที่ ๒

คำร้อง

ผู้ใดมีส่วนเกี่ยวข้องกับคดีล้มละลายผู้นั้น อาจยื่นคำร้องต่อศาลหรือเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ได้ แต่จะควรร้องคดีใดก่อนแล้วแต่เหตุผลเป็นเรื่อง ๆ ไป เช่นถ้าจะร้องขจัดการทรัพย์ในระหว่างที่ศาลสั่งรักษาทรัพย์ชั่วคราวควรร้องต่อเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์เสียก่อนเพื่อ

เจ้าพนักงานจะได้เรียกผู้หนีคดีมาสอบถาม ถ้าผู้หนีคดีไม่คิดใจ
 ยึดเจ้าพนักงานก็จะถอนทรัพย์คืนให้ผู้ร้องไปทันที แต่ถ้าผู้หนีคดีนั้น
 ไม่ยอมถอนผู้ซึ่งทรัพย์ควรไปร้องต่อศาลเพื่อให้ไต่สวนต่อไป เพราะ
 คดียังอยู่ในศาล แต่ในกรณีเช่นนี้ศาลอาจรื้อการไต่สวนไว้ หากว่าจะ
 คดีล้มละลายพิพากษาตายแล้วก็ได้

เมื่อศาลพิพากษาให้ จำเลยล้มละลายแล้ว ผู้ที่ประสงค์จะ
 ชักทรัพย์ ควรยื่นคำร้องชักทรัพย์ ต่อเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ เพราะ
 เมื่อจำเลยล้มละลายแล้วเจ้าพนักงาน รักษาทรัพย์ เป็นผู้ มีอำนาจเก็บ
 ซากในทรัพย์ นั้น แต่ถ้าเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ ส่งคำร้องนั้นไม่
 เป็นที่พอใจ ผู้ร้องอาจอุทธรณ์ คำสั่งต่อศาลได้ ตามมาตรา ๗๘
 ข้อ ๑ ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป

บทที่ ๓

การร้องอุทธรณ์ ต่อศาลชั้นต้น

ถ้าผู้ล้มละลายหรือผู้หนึ่งผู้ใด เห็นว่าการที่เจ้าพนักงาน
 รักษาทรัพย์ ได้กระทำหรือคดโกงอย่างหนึ่งอย่างใดไม่เป็นการถูกต้อง
 ผู้หนีมีอำนาจที่จะร้องอุทธรณ์ต่อศาลชั้นต้นได้ภายใน ๑๔ วัน ตั้งแต่
 ได้ทราบการกระทำหรือคำตัดสินนั้น (ดูฎีกาที่ ๕๒๘/๒๔๗๕ ซึ่ง
 หลวง ภูณัติ ฯ อุทธรณ์ คำสั่ง เจ้า พนักงานรักษาทรัพย์ ในคดีที่
 นายอับดุลลาเป็นโจทก์ หลวง ภูณัติ ฯ เป็นจำเลย กับฎีกาที่ ๓๘๖/
 ๒๔๗๖ ในระหว่างนายเกาแซ็งโจทก์ พระยาพิณีสวรา จำเลย)

การ ที่ผู้ล้มละลายใช้ สิทธิอุทธรณ์ คำสั่ง เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ตามมาตรา นี้ ท่านว่าหากำต้องได้ รัยอนุญาตจากเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์เสียก่อนไม่ เพราะไม่ใช่เป็นการฟ้องคดีตามนัยแห่ง มาตรา ๓๐ ข้อ ๑ (ก) (ตุฎีกาที่ ๖๑๑/๒๔๗๒ ระหว่างนายอัปคุลลา ฯลฯ โจทก์ หลวงภักดิ์ฯ จำเลย)

เมื่อศาลได้ รับคำร้องหรือคำอุทธรณ์อย่างใด ให้หมายแจ้ง ให้เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์และผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อมาแถลง การณ์แก่คำร้องหรือคำอุทธรณ์ นั้น (มาตรา ๗๖ ข้อ ๓)

เมื่อ ศาลได้ สอขสวณคำร้องแล้ว ให้ มีอำนาจที่จะตัดสินยืนตาม หรือกลับหรือแก้ ข้อความที่ เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ได้กระทำหรือตัดสิน นั้น หรือจะสั่งอย่างอื่นก็ได้แล้วแต่จะ เห็นสมควร (มาตรา ๗๘ ข้อ ๒)

บทที่ ๔

การร้องอุทธรณ์ ต่อศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา

ถ้าเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ หรือผู้ร้องหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ในคดี ไม่พอใจ คำสั่ง ของ ศาล เดิมก็อาจ ยื่นอุทธรณ์ คำสั่ง นั้นต่อไปยังศาลอุทธรณ์ ได้ภายในกำหนด ๑ เดือน แต่ถ้าศาลเดิมสั่งให้เจ้าพนักงานทำการอย่างหนึ่งอย่างใดตั้งแต่วันกระทำ เจ้าพนักงานควรปฏิบัติตาม คำสั่งนั้น ไม่ควรอุทธรณ์ต่อไป เพราะเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์เป็น

เพียงเจ้าพนักงานของศาล เมื่อศาลสั่งแล้วเจ้าพนักงานก็เข็นอัน
พ้นความรับผิดชอบ

เมื่อศาลอุทธรณ์ตัดสินอย่างหนึ่งอย่างใดแล้ว ให้ถือว่าข้อ
เท็จจริงเป็นอันยุติตามที่ศาลอุทธรณ์สั่งนั้น แต่ข้อในกฎหมายถ้าเจ้า
พนักงานรักษาทรัพย์หรือผู้ที่เกี่ยวข้องยังไม่พอใจให้ทูลเกล้าฯ
ถวายฎีกาได้ ชักภายในกำหนดอายุฎีกา (ฎีกาที่ ๕๗๔/๒๔๗๓
ระหว่างจางวางท้วแพทยโกศลโจทก์ พระศรีสุเรนทราวชิบกับพวก
จำเลย และที่ ๖๘๔/๒๔๗๓ ระหว่างหลวงชวลเลขปรีชาโจทก์
นายเอ็ดม เปาทองกับพวกจำเลย)

เมื่อมีการอุทธรณ์ฎีกาตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ศาลแจ้ง
ความให้เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ทวายทุกราย

บทที่ ๕

การบังคับบัญชาโดยไม่ต้องรออุทธรณ์ฎีกา

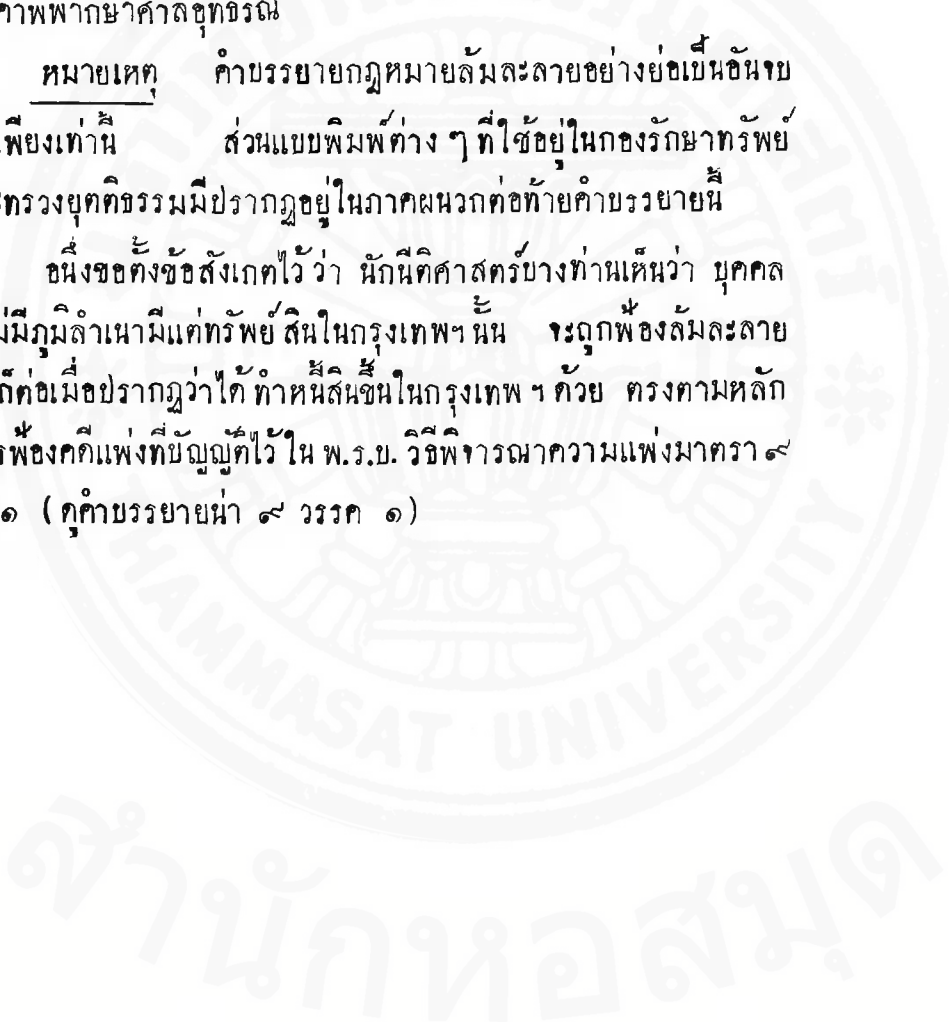
เมื่อศาลได้ออกคำสั่งหรือคำพิพากษาอย่างหนึ่ง อย่างใดตาม
ความในพระราชบัญญัตินี้ ให้จัดการบังคับคดีไปตามคำสั่งคำพิพากษา
นั้นทีเดียว โดยไม่ต้องรออุทธรณ์ฎีกา เว้นแต่ในคำสั่งหรือคำ
พิพากษานั้นเอง ศาลจะได้กำหนดข้อความให้รอการบังคับคดีไว้
(กฎหมาย ๘๐)

ตัวอย่าง

ศาลพิพากษาให้นายคำเป็นคนล้มละลาย แม้นายคำจะยื่นอุทธรณ์ คำพิพากษานี้ต่อไป ก็ตาม ก็ให้เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์จัดการ รวบรวมจำหน่ายทรัพย์ ของนายคำไปได้ ที่เดียวโดยไม่ต้องรอฟังคำพิพากษาศาลอุทธรณ์

หมายเหตุ คำบรรยายกฎหมายล้มละลายอย่างย่อเป็นอันจบลงเพียงเท่านี้ ส่วนแบบพิมพ์ต่าง ๆ ที่ใช้อยู่ในกองรักษาทรัพย์ กระทั่งบัญชีรวมมีปรากฏอยู่ในภาคผนวกต่อท้ายคำบรรยายนี้

หนึ่งขอตั้งข้อสังเกตไว้ว่า นักนิติศาสตร์บางท่านเห็นว่า บุคคลที่ไม่มีภูมิลำเนาที่แท้จริงในกรุงเทพฯ นั้น จะถูกฟ้องล้มละลายได้ ก็ต่อเมื่อปรากฏว่าได้ ทำหนี้สินขึ้นในกรุงเทพฯ ด้วย ตรงตามหลักการฟ้องคดีแพ่งที่บัญญัติไว้ใน พ.ร.บ. วิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๙ ข้อ ๑ (ดูคำบรรยายหน้า ๙ วรรค ๑)

ยอดบัญชีแสดงสินทรัพย์และสินใช้

เรื่องที่ ..... ศาล ..... คดีที่ ..... กองรักษาทรัพย์ กระทรวงยุติธรรม
 เรื่อง ..... ผู้ล้มละลาย

สินใช้	จำนวน	หมายเหตุ	สินทรัพย์	จำนวนเงิน	หมายเหตุ
เจ้าหนี้ที่ไม่มีทรัพย์สินประกันตามบัญชี			ทรัพย์สินสมบัติต่างๆ ตามบัญชีหมาย	จ.	
หมาย . . . . . ก.			ลูกหนี้ที่หลักประกันตามบัญชีหมาย	ข.	
เจ้าหนี้ที่มีทรัพย์สินประกันตามบัญชีหมาย			ทรัพย์สินสมบัติที่เจ้าหนี้ยึดไว้เป็นประกันตาม		
หนี้ที่จะมีมาข้างหน้าหรือหน้อื่นๆ ตามบัญชี			บัญชีหมาย . . . . . ข.		
หมาย . . . . . ค.					
เจ้าหนี้ที่จะได้รับใช้ก่อน (ภาษี, อากร, ค่าจ้าง,					
เงินเดือน, ค่าเช่า) ตามบัญชีหมาย . . . . . ง.					
เงินทุนตามบัญชีหมาย . . . . . ฉ.					
หักแล้วคงมีกำไร			หักแล้วคงขาดทุน		
รวม			รวม		

ผู้ล้มละลายสาบาลตัวและชนบัญชีต่อข้าพเจ้า

เมื่อวันที่

พุทธศักราช ๒๔๙๓

เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์

ข้าพเจ้า ผู้ล้มละลาย ขอเสนอยอดบัญชีฉบับนี้และบัญชี

รายการทรัพย์สินสมบัติเจ้าหนี้ลูกหนี้หมายอักษร ก.ข.ค.ง.จ.ฉ.ช. ข้างท้ายนี้ต่อเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ ตามพระราชบัญญัติลักษณะล้มละลาย ร.ศ. ๑๓๐ มาตรา ๒๐ และข้าพเจ้าขอสาบาลตัวยืนยันว่ายอดบัญชีและบัญชีรายการที่กล่าวข้างต้นนี้สำแดงโดยถูกต้องครบถ้วนและสัจจริงทุกประการว่า สถานของข้าพเจ้าเป็นอย่างไรในวันทีศาลสั่งให้ข้าพเจ้าล้มละลาย คือในวันที่ พ.ศ. ๒๔๙๓

อนึ่งจำนวนเงินแสดงแผนกนี้ผิดกันด้วยเหตุใด ข้าพเจ้าได้อธิบายไว้ในรายการหมาย (ฉ) แล้ว

ลงชื่อ

ผู้ล้มละลาย

บัญชีหมาย (ก) เจาหนทีไม่มีทรัพย์สินค้ำประกัน

เรื่องที... ศาล... กคดี...

เรื่อง... ล้มละลาย

ที่	ข้อ. ตำบลที่อยู่แลการหาเลี้ยงชีพ	จำนวนหน้	ประเภทหน้	หมายเหตุ

วันที่... พุทธศักราช ๒๔๗... (ลงชื่อ) ผู้ล้มละลาย

บัญชีหมายเหตุ (ข) เจ้าหนี้ที่มทรัพย์ยึดไว้เป็นประกันสมกับหนี้

เรื่องที่.....

กองรักษาทรัพย์ กระทรวงยุติธรรม

เรื่อง

ผู้ล้มละลาย

คดี

ศาล

ที่	ชื่อและที่อยู่	การหาเลี้ยงชีพ	จำนวนหนี้		ประเภทสัญญา แฉ่ วัน เดือน ปี ที่ทำสัญญา	รายละเอียดทรัพย์สิน ที่เป็นประกัน	ประมาณราคาทรัพย์สิน ที่เข้าประกัน		ประมาณเงินเหลือ จากทรัพย์สินประกัน		หมายเหตุ
			บาท	สต.			บาท	สต.	บาท	สต.	

วันที่..... พระพุทธศักราช ๒๔..... ผู้ล้มละลาย (ลงชื่อ).....

คณะกรรมาธิการคดีล้มละลาย

กฎหมายลักษณะล้มละลาย

๑๒๗

บัญชีหมาย (ค) หนังสือมาข่างหน้า หรือหนอนๆ

เวียงที่ ..... ศาล ..... คีคีที่ .....

เวียง ..... ล้มละลาย

ที่	ชื่อเจ้าหนี้	ตำบลที่อยู่	จำนวนหนี้	ลักษณะหนี้อันต้อง รับผิดชอบ	หมายเหตุ

วันที่

พุทธศักราช ๒๔.....

(ลงชื่อ)

กฎหมายลักษณะล้มละลาย

บัญชีหมาย(ง) เจ้าหนี้ที่จะได้รับใช้ก่อนตามมาตรา ๕๗ ข้อ ๒
(ภาษีอากร, ค่าจ้าง, เงินเดือน, และค่าเช่า)

กรมรักษาทรัพย์ กระทรวงยุติธรรม

เรื่องที่ ..... ศาล ..... กิจที่ .....
เรื่อง ..... ผู้ล้มละลาย

ที่	ชื่อ, ที่อยู่, และการหาเลี้ยงชีพ	ประเภทหนี้	จำนวนหนี้ค่า	หมายเหตุ

วันที่ ..... พระพุทธศักราช ๒๕.....

(ลงชื่อ) ..... ผู้ล้มละลาย

กฎหมายลักษณะล้มละลาย

บัญชีหมายเหตุทรัพย์สินสมบัติ

ของรักษาทรัพย์ กระทรวงยุติธรรม

เรื่องที่ ..... ศาล ..... คดีที่ .....

เรื่อง ..... ล้มละลาย

ที่	รายทรัพย์สิน	ประมาณราคา	รวมเงิน	หมายเหตุ
๑	เงินในแบงก์			
๒	เงินในมือ			
๓	เงินที่ให้ทนายไว้สู้ความ			
๔	สินค้าในร้าน			
๕	เครื่องเรือนเครื่องใช้สอย			
๖	เครื่องเพชรพลอยรูปพรรณต่างๆ			
๗	ที่ดินและบ้านเรือน			
๘	โปลิศประกันชีวิตและประกันไฟ			
๙	ทรัพย์สินสมบัติอื่นๆทั้งหมด			
	(ให้จดรายละเอียดต่อไปนี้) คือ			
	.....			
	.....			
	.....			
	.....			

วันที่ ..... พระพุทธศักราช ๒๕.....

(ลงชื่อ) ..... ผู้ล้มละลาย

กฎหมายลักษณะล้มละลาย

บัญชีหมาย (ช) ลูกหนี้

เรื่อง ที่ ..... กองวิชาทรัพย์ กระทรวงยุติธรรม

ศาล ..... คดีที่ .....

เรื่อง .....

ผู้ล้มละลาย

ที่	ชื่อที่อยู่และภาระ แหล่งชีพ	จำนวนเงินที่เบียดหนี้			หมายเหตุ
		ที่มีหลักฐาน	ที่ไม่มีหลักฐาน	ที่ยังสงสัย	

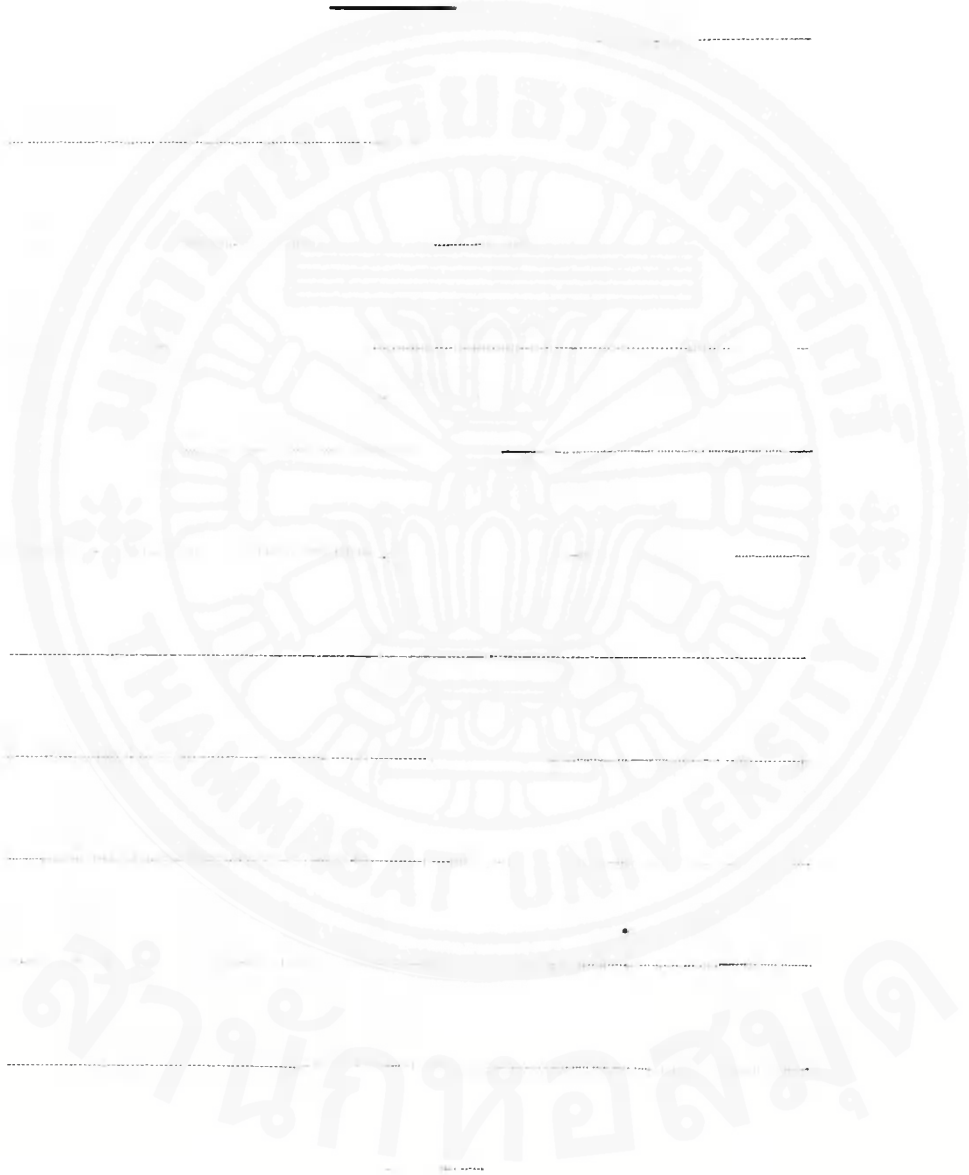
วันที่ ..... พระพุทธศักราช ๒๔ .....

(เซ็นชื่อ)

ผู้ล้มละลาย

รายการหมาย (ฉ)

คำอธิบาย

สำนักหอสมุด

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ อักษรนิติ

บางขุนพรหม พระนคร

นายวรดิชบรรหาร ผู้พิมพ์โฆษณา

วันที่ ๑๐ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๘